

KÉZIKÖNYV

Szülői felügyelet nélkül maradt gyermekek a sajátjuktól eltérő uniós tagállamban

Útmutató az emberkereskedelem
áldozataira fókuszáló
gyermekvédelem erősítéséhez

A kézikönyv kézírata 2019 júliusában készült el.

Az Európai Unió Alapjogi Ügynökségéről rendkívül sok információ elérhető az interneten. Ezekhez az Európai Unió Alapjogi Ügynökségének weboldalán lehet hozzáférni: fra.europa.eu

Az Európai Unióról további információkat talál az interneten (<http://europa.eu>).

Luxembourg: Az Európai Unió Kiadóhivatala, 2020

Print	ISBN 978-92-9474-821-8	doi:10.2811/402587	TK-03-19-201-HU-C
PDF	ISBN 978-92-9474-810-2	doi:10.2811/38743	TK-03-19-201-HU-N

© Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége és Európai Unió, 2020

Illusztráció a címlapon: © FRA

A sokszorosítás a forrás feltüntetésével engedélyezett.

Szülői felügyelet nélkül maradt gyermek a sajátjuktól eltérő uniós tagállamban

Útmutató az emberkereskedelem
áldozataira fókuszáló
gyermekvédelem erősítéséhez

Előszó

Az Európai Unió (EU) belüli emberkereskedelem nyilvántartásba vett áldozatai közül négyből egy gyermek. A lány- és fiúgyermekkel szexuális kizsákmányolás (beleértve a gyermekpornográf anyagok előállítását), koldulásra kényszerítés, bűncselekmények céljából és egyéb okokból kereskednek. Becsempészik őket az EU-ba vagy azon belül kereskednek velük, gyakran a saját tagállamukon belül. A lányok különösen veszélyeztetettek. A nyilvántartásba vett uniós gyermek áldozatok száma a nem uniós gyermek áldozatok számának kétszerese.

Az EU-nak és a tagállamoknak be kell tartaniuk, meg kell védeniük és elő kell mozdítaniuk a gyermekeknek „a jólétükhöz szükséges védelemhez és gondoskodáshoz” való jogát, ahogyan azt az Európai Unió Alapjogi Chartájának 24. cikke előírja. A gyermekek az EU emberkereskedelem elleni stratégiájának középpontjában állnak. Az uniós jog külön védelmet biztosít az emberkereskedelem gyermek áldozatainak, függetlenül az állampolgárságuktól vagy jogállásuktól, beleértve a személyre szabott megközelítést a szolgáltatások támogatása terén, valamint a megerősített védelmet a büntetőjogi eljárások során. Ez a gyermekközpontú szemlélet számos szakpolitikai programban is tükröződik, amelyek célja a gyermekek hatékonyabb védelme és rehabilitációja.

Az uniós fellépés fokozása az emberkereskedelem elleni küzdelem terén című, 2017. évi közleményében az Európai Bizottság kötelezettséget vállalt arra, hogy támogatást nyújtson az uniós tagállamok gyakorló szakembereinek és hatóságainak az elengedhetetlen közös erőfeszítéseik során. A valamennyi – nemzeti és nemzetközi – szinten tanúsított szoros együttműködés kulcsfontosságú a gyermekek jogainak védelme és a koruknak és nemüknek megfelelő segítségnyújtás és támogatás biztosítása terén, beleértve az ellátást, az egészségügyet és az oktatást.

Ahogyan az a 2017. évi közleményben is szerepel, az EU számára prioritás, hogy biztosítsa valamennyi áldozat azonosítását és azt, hogy hozzáférhessenek a megfelelő segítségnyújtáshoz és védelemhez. A végső cél azonban természetesen az, hogy meg lehessen akadályozni magát a bűncselekményt. Ehhez észre kell venni, tudomásul kell venni és beszélni kell arról, ami sokszor kimondatlanul marad. Ez az útmutató ebben segít.

A gyermekek különösen sebezhetőek. A sebezhetőségük azonban önmagában nem vezet az emberkereskedelemhez. Az emberkereskedelmet az általa generált magas bevétel, valamint az áldozatoktól igénybe vett szolgáltatások iránti kereslet

Szülői felügyelet nélkül maradt gyermekek a sajátjuktól eltérő uniós tagállamban

ösztönzi. Az EU-ban napjainkban sokan használják a lányokat és fiúkat áruként – gyakran mindenki szeme láttára. Számos szereplő profitál ebből mind a legális, mind pedig az illegális ágazatokban. A felháborító valóság megváltoztatásához ezért fel kell számolni a büntetlenség kultúráját, és bíróság elé kell állítani az elkövetőket, a kizsákmányolókat és a felhasználókat/bántalmazókat.

Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége ezt az útmutatót az Európai Bizottsággal szoros együttműködésben dolgozta ki az emberkereskedelem elleni küzdelem európai uniós koordinátorának megbízása keretében. Az útmutató célja, hogy hozzájáruljon *Az uniós fellépés fokozása az emberkereskedelem elleni küzdelem terén* című, 2017. évi közleményben meghatározott alapvető célok megvalósításához a tíz uniós ügynökség által aláírt, *az emberkereskedelem elleni küzdelem iránti kötelezettségvállalásról szóló, 2018. évi közös nyilatkozattal* összhangban. Kulcsfontosságú felelősségünk, hogy együtt dolgozzunk e bűncselekmény felszámolása és az áldozatok jogai megvalósulásának biztosítása érdekében. Tartozunk ezzel az áldozatoknak.

Dr. Myria Vassiliadou

Az emberkereskedelem elleni küzdelem európai uniós koordinátora

Michael O’Flaherty

Az Európai Unió Alapjogi Ügynökségének igazgatója

Tartalomjegyzék

ELŐSZÓ.....	3
HOGYAN KELL EZT AZ ÚTMUTATÓT HASZNÁLNI?.....	9
AZ ÚTMUTATÓ ALKALMAZÁSI KÖRE.....	14
1. RÉSZ: JOGI ÉS GYERMEKVÉDELMI KERET	25
1.1. Jogi keret.....	25
1.2. A gyermek jogaira vonatkozó alapelvek.....	32
1.3. Integrált gyermekvédelmi rendszerek.....	34
2. RÉSZ: 10 SZÜKSÉGES VÉDELMI INTÉZKEDÉS.....	39
1. intézkedés: A gyermek azonosítása, személyazonosságának megállapítása és továbbirányítása	43
2. intézkedés: Gyám kinevezése	55
3. intézkedés: A gyermek meghallgatása.....	58
4. intézkedés: A gyermek mindenképp felett álló érdekének értékelése.....	68
5. intézkedés: A tagállamon belüli összes szereplő koordinálása.....	73
6. intézkedés: A védelmi szükségleteknek való megfelelés.....	81
7. intézkedés: A joghatóság megállapítása és a nemzetközi együttműködés kialakítása.....	92
8. intézkedés: A gyermek támogatása a bírósági eljárások alatt.....	110
9. intézkedés: Tartós megoldások meghatározása és végrehajtása.....	121
10. intézkedés: A gyermek jóllétének nyomon követése	129
1. MELLÉKLET: JOGI HIVATKOZÁSOK	132
2. MELLÉKLET: VÁLOGATOTT SZAKIRODALOM ÉS ÍTÉLKEZÉSI GYAKORLAT	137
3. MELLÉKLET: KAPCSOLATTARTÓK LISTÁJA.....	146
4. MELLÉKLET: A FELELŐS SZERVEZETEK FELADATAINAK ÁTTEKINTÉSE.....	147

Ábrák és táblázatok

1. ábra:	Mely gyermekekre terjed ki az útmutató?.....	14
2. ábra:	Az emberkereskedelem nyilvántartásba vett gyermek áldozatainak száma 2015–2016-ban, az első öt uniós tagállamban....	20
3. ábra:	A gyermekek származási uniós tagállamnak történő rutinszerű átadásával járó lehetséges kockázatok.....	23
4. ábra:	Releváns eszközök	26
5. ábra:	10 intézkedés a szülői felügyelet nélkül maradt és védelemre szoruló gyermekek támogatása érdekében, beleértve az emberkereskedelem sajátjától eltérő tagállamban tartózkodó áldozatait	40
6. ábra:	A schengeni térség 2019 márciusában.....	47
7. ábra:	A gyám feladata	57
8. ábra:	A gyermekek tájékoztatása és véleményük figyelembevétele a 10 intézkedés során	59
9. ábra:	A gyermek mindenképp felett álló érdekének értékelése során figyelembe veendő elemek.....	71
10. ábra:	A joghatóság megállapítására vonatkozó szabályok a gyermekvédelmi ügyekben	94
11. ábra:	Ideiglenes intézkedések a Brüsszel IIa. rendelet 20. cikke szerint	97
12. ábra:	Szemléltető példák az ideiglenes és nem ideiglenes intézkedésekre.....	98
13. ábra:	A nemzeti és nemzetközi együttműködésbe bevonható csoportok.....	99
14. ábra:	Az általános adatvédelmi rendelet és a bűnüldözésben érvényesítendő adatvédelemről szóló irányelv alkalmazási köre...	108
1. táblázat:	A gyermekek jogaira vonatkozó alapelvek a nemzetközi és uniós eszközökben	33
2. táblázat:	Tájékoztatáshoz való jog a vonatkozó uniós jogban	60
3. táblázat:	A nemekre vonatkozó egyértelmű hivatkozások a vonatkozó uniós jogban	62

4. táblázat: Hivatkozások nemzetközi, regionális és uniós eszközökben.....	83
5. táblázat: Védelmi intézkedések a gyermek áldozatok számára a büntetőjogi eljárások során az uniós jogban.....	112

Hogyan kell ezt az útmutatót használni?

Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége (a továbbiakban: FRA) ezt az útmutatót az Európai Bizottság emberkereskedelem elleni küzdelem európai uniós koordinátorának hivatalával szoros együttműködésben alakította ki. Az útmutató végrehajtja *Az uniós fellépés fokozása az emberkereskedelem elleni küzdelem terén* című, 2017. decemberi közleményben meghatározott intézkedést, és a tíz uniós ügynökség által aláírt, az emberkereskedelem elleni küzdelem iránti kötelezettségvállalásról szóló, 2018. évi közös nyilatkozatra épít.

Az FRA feltérképezte az uniós tagállamok gyakorlatait, és az eredményeket megvitatta egy szakértői csoporttal. Ezek a tárgyalások azon kulcsfontosságú területek azonosításához vezettek, amelyek esetében strukturáltabb iránymutatás-készletre van szükség. A szakértők által javasolt ajánlások alapján az FRA kialakította az alábbi útmutató főbb elemeit. Az Eurojust által Hágában megrendezett, 2018. novemberi második szakértői megbeszélésen értékelték az útmutató minőségét. A szakértők között szerepeltek bírák, ügyészek és a Brüsszel IIa. rendelet szerinti központi hatóságok képviselői, valamint a civil társadalom, a nemzetközi szervezetek, az Eurojust, az Europol és az Európai Bizottság érdekelt felei. A folyamat során további hozzájárulások figyelembevételére is sor került, többek közt az EU emberkereskedelem elleni küzdelemmel foglalkozó civil társadalmi platformja és e-platformja számára küldött célzott kérelem keretében, valamint a gyermekjogok területén dolgozó érdekelt felektől származó hozzájárulások tekintetében.

Az útmutató azokat a szakembereket célozza, akik közvetlen kapcsolatba kerülnek a szülői felügyelet nélkül maradt és védelemre szoruló, a sajátjuktól eltérő uniós tagállamban talált gyermekekkel, beleértve az emberkereskedelem gyermek áldozatait. Jellemzően ezek a gyermekek uniós tagállam állampolgárai, és ezért joguk van az Európai Unión belüli szabad mozgáshoz.

Azok a szakemberek, akik számára hasznos lehet ez az útmutató, magukban foglalják a bűnüldöző hatóságokat, szociális munkásokat, egészségügyi szakembereket, gyermekvédelmi tisztviselőket, gyámokat, bírákat, ügyvédeket, gyermekvédelemmel foglalkozó civil szervezeteket, konzuli személyzetek tagjait vagy a Brüsszel IIa. rendelet (2201/2003/EK tanácsi rendelet) szerint kijelölt központi hatóságokat, valamint azokat, akik kapcsolatba léphetnek az emberkereskedelem gyermek áldozataival. Ez az útmutató támogatni fogja továbbá a jogszabályokon, eljárásokon és protokollokon dolgozó és/vagy a tagállamokkal kötött vagy a különböző uniós tagállamok között együttműködési megállapodásokat kialakító illetékes feleket.

Ez az útmutató számos szereplő feladatait és felelősségeit veszi figyelembe. Az uniós tagállamon belüli, valamint az uniós tagállamok közötti együttműködés növelésére ösztönöz. Meghatározza ezenkívül, hogy az illetékes uniós ügynökségek milyen támogatást tudnak nyújtani.

Ez az útmutató két részből áll. A bevezető ismerteti az útmutató alkalmazási körét és célját.

- Az **1. rész** meghatározza a vonatkozó jogi keretet, amely a szülői felügyelet nélkül maradt és védelemre szoruló, a sajátjuktól eltérő uniós tagállamban talált gyermekek védelmére vonatkozik, beleértve az emberkereskedelem gyermek áldozatait. Felsorolja azt a négy alapvető gyermekvédelmi elvet, amely az ENSZ gyermekjogi egyezményéből származik. Hangsúlyozza, hogy az ezen útmutatóval érintett gyermekek védelme érdekében tett intézkedéseknek a nemzeti gyermekvédelmi rendszer elválaszthatatlan részét kell képezniük. Az 1. rész általános iránymutatást ad, amely keretbe foglalja a 2. részben felsorolt intézkedéseket.
- A **2. rész** tartalmazza az útmutató lényegét. A 2. részben felsorolt 10 intézkedés praktikus javaslatokat kínál a gyermekek védelmi igényeivel kapcsolatosan attól kezdve, hogy ezeket azonosítják a tartós megoldás megvalósításáig és a nyom követésig.

Az útmutató számos szövegdobozt tartalmaz az alábbiakkal:

- Idézetek: jogi és szakpolitikai dokumentumokból származó idézetek.
- Ha többet szeretne tudni: további olvasnivalókra vonatkozó anyagok vagy kutatás.
- Gyakorlati eszközök: gyakorlati források, például kézikönyvek, ellenőrzőlisták és hasonlók.

További forrásokat találhat a mellékletekben, beleértve a referenciákat, szakirodalmat, elérhetőségi listákat és a különböző, tagállami szintű szervek és személyek felelősségi köreinek áttekintését.

Fő terminológia

Gyermek: gyermeknek minősül „minden 18. életévét be nem töltött személy”.

Forrás: az EU emberkereskedelem elleni irányelve (2011/36/EU) 2. cikkének (6) bekezdése; lásd továbbá az ENSZ gyermekjogi egyezményének 1. cikkét.

A gyermekkor törvényi védelme: „Amennyiben az emberkereskedelem áldozatainak életkora bizonytalan, és okkal feltételezhető, hogy az említett személy gyermek, akkor gyermeknek kell tekinteni annak érdekében, hogy haladéktalanul segítségben, támogatásban és védelemben részesülhessen”.

Forrás: az EU emberkereskedelem elleni irányelve (2011/36/EU) 13. cikkének (2) bekezdése.

Emberkereskedelem áldozata: az emberkereskedelem áldozata az a személy, aki emberkereskedelemnek van kitéve az EU emberkereskedelem elleni irányelve (2011/36/EU) 2. cikkében foglaltak szerint.

Emberkereskedelem: Az EU emberkereskedelem elleni irányelve (2011/36/EU) az alábbiak szerint definiálja az „emberkereskedelmet”: „személyek kizsákmányolás céljából való toborzása, szállítása, átadása, rejtegetése vagy fogadása – az adott személyek feletti ellenőrzés megváltoztatását vagy átadását is ideértve – fenyegetéssel, erőszakkal vagy egyéb kényszer alkalmazásával, emberrablással, csalással, megfélemlítéssel, hatalommal vagy a kiszolgáltatott helyzettel való visszaélés révén, illetve anyagi ellenszolgáltatásnak vagy előnyöknek valamely személy felett ellenőrzést gyakorló személy beleegyezésének megszerzése érdekében történő nyújtásával vagy elfogadásával”.

Kizsákmányolás: „A kizsákmányolás magában foglalja legalább a prostitúció révén történő kizsákmányolást vagy a szexuális kizsákmányolás más formáit, a kényszermunkát vagy -szolgáltatásokat – a koldulást, a rabszolgatartást vagy a rabszolgatartáshoz hasonló gyakorlatot és a szolgaságot is ideértve –, a bűncselekményhez kapcsolódó kizsákmányolást és a szervek kivételét”.

Ha ez a magatartás „gyermekre irányul, büntetendő emberkereskedelemnek minősül akkor is, ha az nem jár az (1) bekezdésben felsorolt elkövetési módok alkalmazásával”.

Forrás: az EU emberkereskedelem elleni irányelvének (2011/36/EU) 2. cikke.

Az emberkereskedelem nyilvántartásba vett áldozatai: magában foglalja az emberkereskedelem azonosított és feltételezett áldozatait.

Az „azonosított áldozatok” azok a személyek, akiket valamely tagállam illetékes hatósága hivatalosan emberkereskedelem áldozataként azonosított.

Az emberkereskedelem „feltételezett” vagy „potenciális” áldozatai azok a személyek, akik megfelelnek a 2011/36/EU irányelv kritériumainak, azonban az illetékes hatóság nem azonosította őket hivatalosan emberkereskedelem áldozataként, vagy akik megtagadták azt, hogy hivatalosan vagy jogilag emberkereskedelem áldozataként azonosítsák őket.

Forrás: Európai Bizottság, Data collection on trafficking in human beings in the EU (Adatgyűjtés az Európai Unión belüli emberkereskedelemről), 2018, 13. oldal.

Védelemre szoruló gyermek: „minden olyan gyermek, aki ideiglenesen vagy véglegesen meg van fosztva családi környezetétől, vagy aki saját érdekében nem hagyható meg e környezetben, jogosult az állam különleges védelmére és segítségére.”

Forrás: a gyermek jogairól szóló egyezmény 20. cikkének (1) bekezdése.

Szülői felügyelet nélkül maradt gyermek: olyan gyermek, akinek az éjszakai felügyeletét és gondozását – annak okától és a körülményektől függetlenül – nem legalább az egyik szülője látja el.

Forrás: Az ENSZ iránymutatása a gyermekek alternatív gondozásáról, 29. bekezdés.

Gyám: független személy, aki megóvja a gyermek mindenek felett álló érdekét és általános jólétét, és ebből a célból kiegészíti a gyermek korlátozott jogképességét. A gyám a gyermek törvényes képviselőjeként jár el minden eljárásban, ugyanúgy, mint amikor a szülő képviseli a gyermekét.

Forrás: Az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága, General Comment No 6 (6. sz. általános észrevétel), 33. bekezdés.

Tartós megoldás: Az átfogó, biztonságos és fenntartható megoldás olyan, amely a lehető legnagyobb mértékben szolgálja a gyermek hosszú távú érdekét és jóllétét, és ebből a szempontból fenntartható és biztonságos. Az eredménynek törekednie kell annak biztosítására, hogy a gyermek képes legyen a felnőtté válásra olyan környezetben, amely megfelel az igényeinek, és eleget tesz a jogainak a gyermek jogairól szóló egyezményben foglaltak szerint.

Forrás: A migráns munkavállalók és családtagjaik jogainak védelmével foglalkozó ENSZ-bizottság és az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága, a gyermekek nemzetközi migráció kontextusában érvényesülő emberi jogaival kapcsolatos általános elvekről szóló, 3. (2017) és 22. (2017) sz. általános együttes észrevétel, 32. bekezdés (j) pont.

Központi hatóságok: az egyes uniós tagállamok által kijelölt szervek, amelyek támogatják a Brüsszel IIa. rendelet végrehajtásának koordinációját.

Forrás: 2201/2003/EK Brüsszel IIa. rendelet, 53–55. cikk.

Az emberkereskedelem elleni küzdelem európai uniós koordinátorának hivatala felhasználóbarát fogalomtárat készített az emberkereskedelemmel kapcsolatban. További információk a [Key concepts in a nutshell](#) (Kulcsfogalmak dióhéjban) című kiadványban találhatóak.

Az útmutató alkalmazási köre

A szülői felügyelet nélkül maradt és védelemre szoruló, a sajátjuktól eltérő uniós tagállamban talált gyermekekkel – ezen belül az emberkereskedelem gyermek áldozataival – kapcsolatos ügyekre vonatkozóan nincs az egész Európai Unióra kiterjedő, egységes megközelítés. A gyakorlati útmutató az alábbiakban segít a szakembereknek:

- a szülői felügyelet nélkül maradt, védelemre szoruló gyermekek azonosítása;
- a szükséges védelmi és támogatási intézkedések megtervezése;
- a gyermek mindenképp felett álló érdekének értékelése;
- tartós megoldás kialakítása.

A védelemmel és ellátással kapcsolatos döntések meghozatala során az olvasónak figyelembe kell vennie a gyermekek különleges igényeit, amelyek többek közt a korukból, nemükből és háttérükből erednek. Az útmutató nemspecifikus és gyermekközpontú megközelítéssel lép fel a gyermekkereskedelem ellen, figyelembe véve az áldozatok kizsákmányolásának konkrét formájával járó következményeket.

Az érintett gyermekek

Az útmutató azokra a gyermekekre vonatkozik, akik az 1. ábrán felsorolt **mindhárom feltételnek** megfelelnek.

1. ábra: Mely gyermekekre terjed ki az útmutató?

EU-n/EGT-n belüli/svájci
állampolgársággal vagy
tartózkodási engedéllyel
rendelkezik

Feltételezhető, hogy
védelemre szorul, pl.
emberkereskedelem áldozataként

Szülői felügyelet
nélkül maradt

Megjegyzések: EU = Európai Unió; EGT = Európai Gazdasági Térség.

Forrás: FRA, 2019

A sajátjuktól eltérő uniós tagállamban tartózkodó gyermekek

Az útmutató azokra a gyermekekre vonatkozik, akik **a sajátjuktól eltérő uniós tagállamban** tartózkodnak. A legtöbb esetben ezek a gyermekek valamelyik uniós tagállam állampolgárai. Előfordulhat az is, hogy valamely uniós tagállamban szokásos tartózkodási engedéllyel rendelkeznek.

A gyermekek egy uniós tagállamon belül, a határok átlépése nélkül is válhatnak az emberkereskedelem áldozatává, és az ezen útmutatóban szereplő elvek és intézkedések közül számos ezekre a gyermekekre is vonatkozik.

Védelemre szoruló gyermekek, beleértve az emberkereskedelem gyermek áldozatait

Az útmutató azokra a gyermekekre vonatkozik, akik **védelemre szorulnak**. Az útmutató célja, hogy támogassa a gyermekkereskedelem elleni fellépésre és annak megelőzésére irányuló intézkedéseket. A gyermekkereskedelem elleni fellépéshez a szélesebb kontextust kell figyelembe venni. Ez az útmutató ezért nem csupán azokra a gyermekekre alkalmazandó, akiket az **emberkereskedelem áldozataként** vagy feltételezett áldozataként azonosítottak. Azokra a gyermekekre is vonatkozik, akik más uniós tagállamban tartózkodnak, és emberkereskedelem áldozataivá válhattak, azonban nem azonosították őket áldozatként, vagy akik esetében magasabb az emberkereskedelem kockázata. Az útmutató rájuk „védelemre szoruló gyermekeként” hivatkozik.

A sajátjuktól eltérő tagállamban talált gyermekek „védelemre szorulnak”, ha a gyermek kellő testi, szellemi, lelki, erkölcsi és társadalmi fejlődését lehetővé tevő életszínvonalhoz szükséges feltételek nem állnak rendelkezésre, ahogyan azt a **Gyermejjogi egyezmény** előírja (27. cikk). Elképzelhető, hogy a gyermekek nem férnek hozzá az egészségügyi szolgáltatásokhoz, nem megfelelő körülmények között dolgoznak, kimaradnak az iskolából, szexuális kizsákmányolás áldozataivá válnak, koldulásra vagy kisebb bűncselekmények elkövetésére kényszerítik őket. Előfordulhat az is, hogy hajléktalanok vagy az utcán élnek.

Szülői felügyelet nélkül maradt gyermekek

Az útmutató a **szülői felügyelet nélkül maradt gyermekekre** összpontosít. Elméletileg két forgatókönyv létezik, amelyben egy gyermeket megfosztanak a családi környezettől: 1. a gyermeknek nincsenek szülei, azaz árva, a szülei elhagyták, nincs kísérője

vagy elválasztották a szüleitől és/vagy törvényes gyámjaitól abban az országban, amelyben a gyermeket azonosítják; 2. szülei el vannak tiltva a szülői felügyelet gyakorlásától bántalmazás vagy elhanyagolás miatt, például ha a gyermek kizsákmányolásában vagy a gyermekkereskedelemben részt vesznek.

Ha a gyermekek szülei kíséretében vannak, csupán az útmutató egyes részei relevánsak. A hatóságoknak például intézkedéseket kell tenniük a gyermek áldozat azonosítása, a gyermek személyazonosságának megállapítása, a gyermek meghallgatása és a gyermek mindenek felett álló érdekének értékelése céljából. A hatóságoknak továbbá tartós megoldást kell meghatározniuk, amely figyelembe veszi a szülők szerepét az emberkereskedelemben, a szülők tartózkodási helyét, valamint bármilyen bírósági határozatot, amely módosítja a gyermek felügyeletének jogát, vagy korlátozza a szülői jogokat.

Miről nem szól ez az útmutató?

A [gyermek jogairól szóló egyezmény](#) 2. cikke szerint az uniós tagállamok kötelesek megvédeni a gyermekeket a jogállásuktól függetlenül. A [General Comment No 6](#) (6. sz. általános észrevétel) emlékeztet arra, hogy „az államok azon kötelessége, hogy megvédjék a joghatóságukba tartozó gyermekeket, nem korlátozódik a részes állam állampolgáira, és ezért amennyiben az egyezményben kifejezetten másképp nem szerepel, minden gyermekre vonatkozik, beleértve a menedékkérőket, a menekülteket és a migráns gyermekeket, függetlenül az állampolgárságuktól, bevándorló jogállásuktól vagy hontalanságuktól”. Bár az e kiadásban szereplő intézkedések és javaslatok némelyike a védelemre szoruló gyermekek számos kategóriája esetében alkalmazható lenne, az útmutató egésze nem vonatkozik a gyermekek alábbi kategóriáira.

A törvényt megsértő gyermekek

A bűncselekményt elkövető gyermekeket a tagállam rendes, fiatalkorúakra vonatkozó igazságszolgáltatási rendszerével összhangban kell kezelni, és ennek során meg kell felelni a [büntetőeljárás során gyanúsított vagy vádlott gyermekek részére nyújtandó eljárási biztosítékokról szóló 2016/800/EU irányelv](#) által meghatározott biztosítékoknak.

Olyan menedéket kérő vagy kiutasítási eljárás alá vont gyermekek, akik nem rendelkeznek uniós tagállam, az Európai Gazdasági Térség tagállamainak vagy Svájc állampolgárságával.

Az uniós menekültügyi és visszatérési vívmányok szabályozzák azon kísérő nélküli gyermekek védelmét, akik nemzetközi védelmet kérnek vagy kaptak, vagy akiket kiutasítási eljárás alá vontak. A vívmányok számos olyan

szabályt és biztosítékot tartalmaznak, amelyek azonnali védelmet és ellátást biztosítanak. Ha a menedékkérők egyik uniós tagállamból egy másikba mennek, a **dublini rendelet** (604/2013/EU rendelet) meghatározza, hogy mely uniós tagállam felelős a kérelmük értékeléséért, és biztosítja számukra ezáltal a szükséges védelmet és ellátást. Az Unió menekültügyi és migrációs jogszabályai által meghatározott védelmi intézkedések általában nem vonatkoznak az uniós polgárokra.

HA TÖBBET SZERETNE TUDNI

Kézikönyv az európai jogról

Az Emberi Jogok Európai Bíróságával (EJEB) közösen az FRA a menekültügyre, határookra és bevándorlásra vonatkozó európai jogról szóló kézikönyvet tett közzé. A kézikönyv az uniós tagállamok szakembereinek szól. Hozzáférhető módon ismerteti az uniós jogalkotást és az EJEB, valamint az Európai Unió Bíróságának ítélezési gyakorlatát. A kézikönyv egyik fejezete a speciális igényű személyekről szól, amely magában foglalja a kísérő nélküli gyermekeket. A kézikönyv 25 nyelven érhető el, és létezik egy külön a svájci jogra adaptált változata.

További információ: [Kézikönyv a menekültügyre, határookra és bevándorlásra vonatkozó európai jogról, 2014.](#)

Miért van szükség az EU-n belülről származó gyermekekre vonatkozó útmutatóra?

A bűncselekmények áldozatainak védelmére, valamint az emberkereskedelem megelőzésére és leküzdésére irányuló uniós jog az állampolgárságtól függetlenül mindenkire alkalmazandó. A szülői felügyelet nélkül maradt és védelemre szoruló, a sajátjuktól eltérő uniós tagállamban talált gyermekekkel – ezen belül az emberkereskedelem gyermek áldozataival – kapcsolatos ügyekre vonatkozóan nincs egységes megközelítés.

Az emberkereskedelem felszámolására irányuló európai uniós stratégia nyomon követéséről, valamint további konkrét intézkedések meghatározásáról szóló [jelentésre vonatkozó, 2017. decemberi közlemény](#) azzal bízta meg az Európai Bizottságot és az FRA-t, hogy dolgozzon ki „gyakorlati útmutatót az uniós gyermekekkel való gyermekkereskedelem megakadályozását, a gyermek áldozatok védelmét, a tartós megoldások megtalálását, valamint az áldozatokat az uniós és a nemzetközi közjog alapján megillető jogok megóvását célzó ügynökségek közötti és transznacionális együttműködés erősítésére”.

Azonban számos egyéb, a gyermekeket védő uniós jogszabályi intézkedés csupán azokra a személyekre vonatkozik, akik nem az EU vagy az EGT valamely tagállamának vagy Svájcnak az állampolgárai. Ezért itt hiányosság áll fenn. Az EU-ból származó gyermekekre vonatkozó konkrét útmutató kidolgozásának három oka van.

1. Az uniós polgárok és számos, tartózkodási engedéllyel rendelkező személy szabadon mozoghat az EU-n belül

Az uniós polgárok az Európai Unióról szóló szerződés (EUSZ) 3. cikkének (2) bekezdése, az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 20. cikke (2) bekezdésének a) pontja és 21. cikke, valamint IV. címe, továbbá az Európai Unió Alapjogi Chartájának 45. cikke alapján szabadon mozoghatnak az EU-n belül. Az uniós polgárok rendelkeznek az uniós tagállamokon belüli szabad mozgás és tartózkodás jogával, azonban ez az uniós jogban meghatározott néhány korlátozás és feltétel függvénye. Az a földrajzi terület, amelyen belül érvényes a mozgás szabadsága Izlandra, Liechtensteinre, Norvégiára és Svájcra is kiterjed az Európai Gazdasági Térséggel és Svájjal kötött megállapodások alapján. A *szabad mozgásról szóló irányelv* (2004/38/EK) szerint ha az uniós polgárok a sajátjuktól eltérő uniós tagállamban három hónapnál rövidebb ideig tartózkodnak, nem vonatkoznak rájuk a nyilvántartásba vételre vonatkozó követelmények. A *Schengeni Megállapodás végrehajtásáról szóló egyezmény* (SMVE) 21. cikke szerint a valamely tagállam által kiállított tartózkodási engedélyek birtokosai 3 hónapig szabadon mozoghatnak más uniós tagállamok területén belül, amely magában foglalja az összes uniós tagállamot és schengeni társult országot, kivéve Írországot és az Egyesült Királyságot. A schengeni térségen belüli határellenőrzések hiánya és az enyhébb nyilvántartásba vételi kötelezettségek eredményeként kevésbé valószínű, hogy az uniós polgárok és az uniós tagállamok által kiállított tartózkodási engedélyek birtokosai kapcsolatba kerülnek a hatóságokkal. Ezzel csökken annak lehetősége, hogy az emberkereskedelem áldozataiként azonosítsák őket. Ezenkívül a származási uniós tagállamuknak való átadásuk gyorsabb lehet a harmadik országbeli állampolgárookra vonatkozó kiutasítási eljárásban alkalmazandó eljárási biztosítékokhoz képest.

2. A védelmi intézkedések kialakítására elsősorban az uniós menekültügyi és bevándorlási vívmányok keretében került sor

Az uniós menekültügyi és bevándorlási vívmányok által meghatározott védelmi intézkedések általában nem vonatkoznak az uniós polgárokra. Az *Európai Unióról szóló szerződéshez* és az *Európai Unió működéséről szóló szerződéshez* csatolt, az Európai Unió tagállamainak állampolgárai számára nyújtott menedéjogról szóló

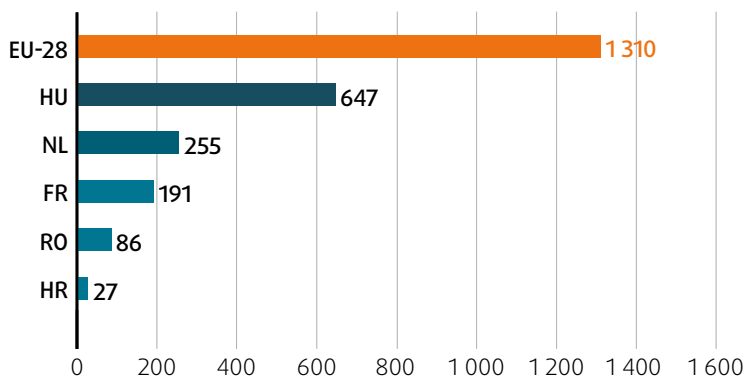
24. jegyzőkönyv szerint az uniós tagállamokat biztonságos származási országnak kell tekinteni, azaz, ha egy uniós polgár nemzetközi védelem iránti kérelmet nyújt be, azt (néhány kivételtől eltekintve) elfogadhatatlannak kell nyilvánítani. A [visszatérési irányelv](#) (2008/115/EK irányelv) 10. cikkében foglalt, a kísérő nélküli gyermekek kiutasításáról és kitoloncolásáról szóló védelmi intézkedések csak azokra a személyekre vonatkoznak, akik nem az EU vagy az EGT valamely tagállamának vagy Svájcnak az állampolgárai; és ugyanez igaz a [munkáltatókkal szembeni szankciókról szóló irányelv](#) (2009/52/EK irányelv) 9. és 13. cikke szerinti panasztétel megkönnyítésére az illegálisan foglalkoztatott gyermekek esetén. A migráns gyermekekkel kapcsolatban kialakított számos eszközt olyan gyermekekre tervezték, akik az EU területén kívülről érkeztek, és nem alkalmazandók – vagy csak korlátozottan alkalmazandók – azokra a gyermekekre, akik az Európai Unió területéről származnak.

3. Számos gyermek esik az emberkereskedelem áldozatául az EU-ban

A fiú- és lánygyermekek továbbra is emberkereskedelem áldozatául esnek az EU-ban. Szexuális kizsákmányolás – többek között (különösen lányok esetén) gyermekpornográf anyagok készítése –, koldulásra kényszerítés, bűncselekmények elkövetésére való kényszerítés és egyéb tevékenységek céljából kereskednek velük.

Az [emberkereskedelem elleni küzdelem terén elért eredményekről szóló második európai bizottsági jelentés](#) (2018) és az Európai Unión belüli emberkereskedelemlről szóló 2018. évi adatgyűjtés ([Data collection on trafficking in human beings in the EU](#), 3.8.8. táblázat) alapján a 2015–2016-ban az EU-n belül nyilvántartásba vett valamennyi áldozat 23%-a volt gyermek. A 2206 nyilvántartásba vett gyermek áldozatból 1310 volt uniós polgár – több mint 84%-uk lány. A nyilvántartásba vett gyermek áldozatok leggyakrabban a következő öt tagállamból származtak: Magyarország (647), Hollandia (255), Franciaország (191), Románia (86) és Horvátország (27) (2. ábra). Ezek az adatok a hatóságokkal és más szervezetekkel kapcsolatban lévőkre vonatkoznak. Okkal feltételezhető, hogy sok áldozat rejtve marad.

2. ábra: Az emberkereskedelem nyilvántartásba vett gyermek áldozatainak száma 2015–2016-ban, az első öt uniós tagállamban

Forrás: Európai Bizottság, 2018 (Data collection on trafficking in human beings in the EU, 3.8.8. táblázat)

Míg a Bizottság nem rendelkezik az emberkereskedelem áldozataira vonatkozó, etnikai háttérrel alapuló statisztikai adatokkal, az uniós tagállamokból származó jelentések rámutattak arra, hogy a roma közösségekből származó személyek veszélyeztetettebbek, különösen a rokoni kapcsolatot kihasználó emberkereskedők női és gyermek rokonai. Az Europol, a Bűnüldözési Együttműködés Európai Uniósi Ügynöksége a kiskorú áldozatokkal való kereskedelemben és a kizsákmányolásukban részt vevő bűnszervezetekről szóló (*Criminal networks involved in the trafficking and exploitation of under-age victims in the EU*), 2018. évi helyzetjelentésében rámutat arra, hogy a roma közösségekből származó gyermekek különösen veszélyeztetettek. Az emberkereskedelem szempontjából rendkívül veszélyeztetett csoportokról szóló európai bizottsági tanulmány (*European Commission's study on high-risk groups for trafficking*) szerint egyre gyakoribbak a gyermekházasságok, míg az áldozatok és az elkövetők jellemzően a roma közösségek egyes csoportjaiból kerülnek ki. Az Emberkereskedelem Elleni Küzdelem Szakértői Csoportja (GRETA), amely az Európa Tanács emberkereskedelem elleni fellépéséről szóló egyezményének végrehajtását követi nyomon, szintén beszámol olyan esetekről, amelyekben a roma lányokkal kényszerházasság céljából kereskedtek.

A gyermekek szokásos tartózkodási országának történő gyors átadásával járó kockázatok

Az uniós tagállamok jellemzően az alábbi három megközelítés egyikét követik, amikor olyan gyermekkel találkoznak, aki feltehetőleg uniós tagállamból származik, szülői kíséret nélkül van és védelemre szorulónak minősül:

1. Az uniós tagállamok többsége eseti megoldásokat alkalmaz minden egyes helyzetben, ami elsősorban a gyermek szokásos tartózkodási országának történő gyors vagy rutinátadását eredményezi, a konzuli hivatalokkal való kezdeti kapcsolatfelvételt követően.
2. Egyes uniós tagállamok strukturáltabb megoldásokat alkalmaznak a **Brüsszel IIa. rendelet** (a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és elfogadásáról szóló 2201/2003/EK rendelet) alapján, és alaposabban értékeli a helyzetet. Az uniós tagállamok azonban úgy vélik, hogy ez a mechanizmus túl lassú.
3. Egyes uniós tagállamok a gyermek átadásával kapcsolatos együttműködés biztosítása érdekében két uniós tagállam közötti kétoldalú megállapodást alkalmaznak.

A legtöbb uniós tagállam gyakorlata – azaz a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti országnak történő gyors átadása – azon az elgondoláson alapul, hogy elméletileg minden uniós tagállam biztonságos. Ez a gyakorlat továbbá abból ered, hogy a **gyermek jogairól szóló egyezmény** 9. cikkével összhangban a gyermeknek joga van a szüleivel élni, kivéve, ha ez a gyermek mindenképp felett álló érdekével ellentétes.

Anélkül, hogy sérülne a gyermek szüleivel való együttélésre irányuló joga, a hatóságoknak először meg kell győződniük arról, hogy a gyermek számára biztonságos-e, ha visszatér a családi környezetbe. A fenntartható intézkedések és tartós megoldások biztosítása érdekében minden intézkedést a gyermek adott körülményeinek egyedi értékelését követően kell megtenni, beleértve azokat a körülményeket, amelyek eredményeként a gyermek a szülői felügyelet nélkül maradt és védelemre szorulóvá vált. A család vizsgálata szintén szükséges ahhoz, hogy értékelni lehessen, hogy a visszatérés megfelelő lenne-e olyan esetekben, ahol lehet, hogy a család felelős a helyzetért, például ha „felkínálták” gyermeküket az emberkereskedőnek, fizikailag, pszichológiailag vagy szexuálisan bántalmazták a gyermeket, vagy kitették a gyermeket a családi otthonból.

Az EU-n belüli emberkereskedelem eseteinél az Europol hangsúlyozza, hogy a család gyakran aktív szerepet játszik a gyermekük kizsákmányolásában. Míg egyes esetekben a gyermek gyakran egyedül esik az emberkereskedelem áldozatává, más

esetekben a szülők velük vannak, akár az emberkereskedelem áldozataiként, akár elkövetőkként.

Gyermekkereskedelem az EU-n belül: a szülők szerepe

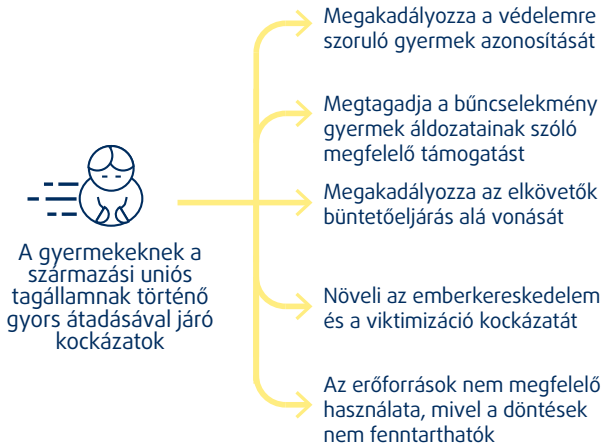
„E jelenség egyik legkomolyabb aspektusa a szülők szerepe. Az Europol rendszeresen kap információkat a hírszerzéstől, amelyek azokról a gyermekekről szólnak, akiket a szülők eladtak a bűnszervezeteknek, mivel a bűnözők kihasználják a családok szegénységét. Más esetekben a szülők maguk is részt vesznek az emberkereskedelemben és saját gyermekeik kizsákmányolásában.”

Az Europol helyzetjelentése: Criminal networks involved in the trafficking and exploitation of under-age victims in the European Union (A kiskorú áldozatokkal való kereskedelemben és a kizsákmányolásukban részt vevő bűnszervezetek), 2018, 8. o.

A helyzet megfelelő értékelése nélküli, automatikus és gyors átadás más kockázatokkal is jár, ahogyan az a [3. ábrán](#) látható. Előfordulhat például, hogy a gyermekeket ott helyezik el, ahol kitétték őket a bántalmazásnak vagy az emberkereskedelemben, és felmerülhet az újbóli áldozattá válás kockázata. A gyors átadás ezenkívül gátolhatja az emberkereskedelemben kapcsolatos bűncselekményre vonatkozó bizonyítékok gyűjtését, ami megakadályozhatja az elkövető(k) büntetőeljárás alá vonását, vagy megfoszthatja a gyermeket a megfelelő segítségtől és védelemtől.

A fenntartható intézkedések és tartós megoldások biztosítása érdekében minden intézkedést a gyermek adott körülményeinek egyedi értékelését követően kell megtenni, beleértve azokat a körülményeket, amelyek eredményeként a gyermek a szülői felügyelet nélkül maradt és/vagy védelemre szorulóvá vált.

3. ábra: A gyermekek származási uniós tagállamnak történő rutinszerű átadásával járó lehetséges kockázatok

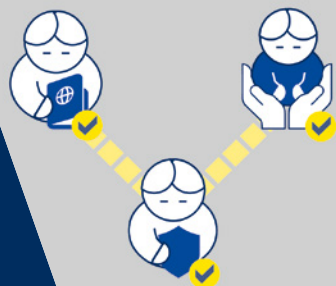
Forrás: FRA, 2019

A hatóságoknak meg kell akadályozniuk az olyan helyzeteket, amelyekben a származási uniós tagállamuknak átadott gyermekek ismételten emberkereskedelem áldozataivá válnak – (úgy, hogy visszakerülnek abba a tagállamba, amelyben találták őket, vagy egy másik uniós tagállamba), és ezzel ismételten védelemre szorulnak. A fenntartható intézkedések biztosítják továbbá, hogy az uniós tagállamok hatékonyan használják fel az állami, emberi és pénzügyi erőforrásokat.

Ez az útmutató a gyermekek mindenek felett álló érdekére összpontosít már korai szakasztól, és célja, hogy olyan intézkedéseket támogasson, amelyek megfelelőbbek a gyermek számára, és fenntarthatóbbak.

→ A 2. melléklet jelentések nem teljes körű listáját tartalmazza az olyan gyermekekre vonatkozó információkkal, akik emberkereskedelem áldozatai, vagy akiket egyéb módon zsákmányoltak ki bűnözői csoportok.

1. rész: Jogi és gyermekvédelmi keret

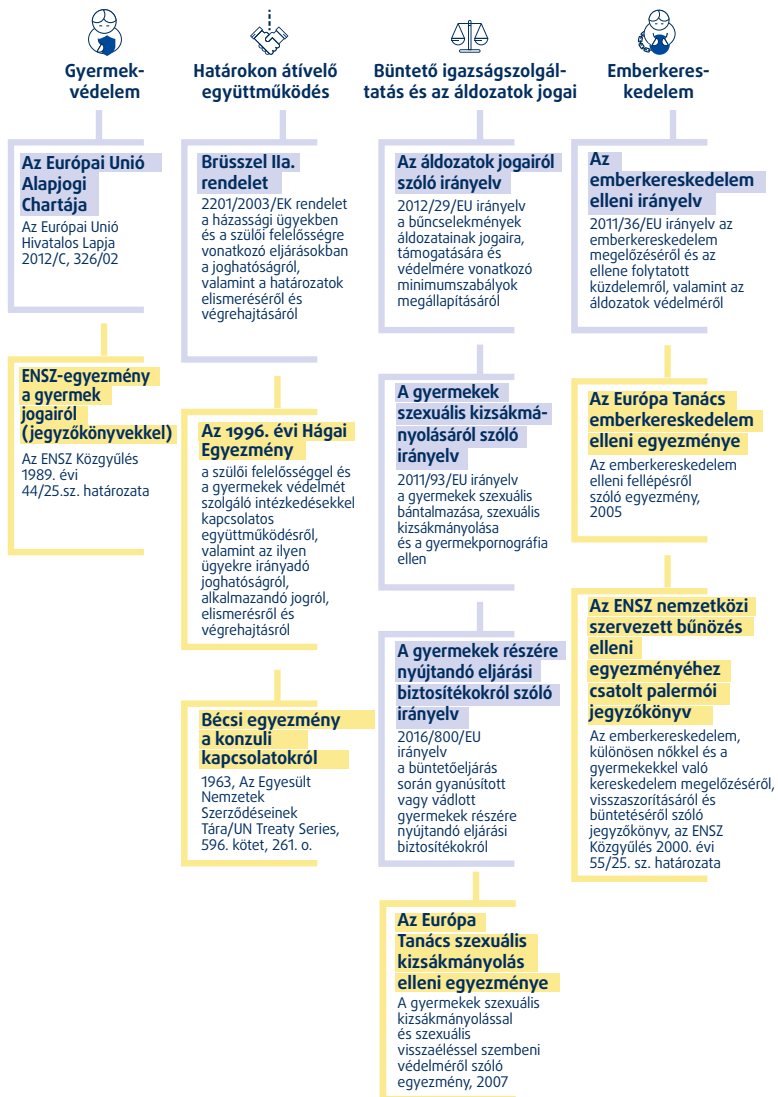

Az 1. rész meghatározza a vonatkozó jogi keretet és azokat a gyermekvédelmi elveket, amelyekeken ez az útmutató alapul. Számos nemzetközi és európai dokumentum foglalkozik azon gyermekek védelmével, akiket megfosztottak a szülői felügyeletről, és akik védelemre szorulnak a sajátjuktól eltérő uniós tagállamban. Az olvasónak a [gyermek jogairól szóló ENSZ-egyezményben](#) foglalt négy gyermekvédelmi elv mentén kell eljárnia, amikor végrehajtja a 2. részben javasolt intézkedéseket. A gyermek támogatására irányuló intézkedéseknek egy nemzeti integrált gyermekvédelmi rendszer részét kell képezniük.

1.1. Jogi keret

Ez a szakasz röviden ismerteti a legfontosabb jogi eszközöket, amelyek keretbe foglalják az ezen útmutatóban nyújtott tanácsokat. Az általános gyermekvédelmi rendelkezések mellett a jog különböző területei alkalmazandók a gyermekvédelemre a határokon átívelő ügyekben. Ezek három kategóriába sorolhatók: a határokon átívelő együttműködés előmozdítására irányuló eszközök; a bűncselekmények áldozatainak védelmére irányuló eszközök; az emberkereskedelem elleni eszközök. Ezek a [4. ábrán](#) láthatók.

4. ábra: Releváns eszközök

Megjegyzések: Az uniós jog eszközei kétkel vannak jelölve. A Brüsszel IIa. rendelet jelenleg felülvizsgálat alatt áll, az új szöveg várhatóan 2019-ben jelenik meg.

Forrás: FRA, 2019

→ A kötelező erejű és nem kötelező erejű vonatkozó eszközök teljes jegyzékét lásd az 1. mellékletben: Jogi hivatkozások.

1. Általános gyermekvédelmi eszközök

A két átfogó dokumentum, amely tartalmazza az általános gyermekvédelmi szabályokat, az EU Alapjogi Chartája és a gyermek jogairól szóló ENSZ-egyezmény.

- Az **EU Alapjogi Chartája** a 24. cikkben kijelenti, hogy a gyermekeknek joguk van a jóllétükhöz szükséges védelemhez és gondoskodáshoz, valamint a szabad véleménynyilvánításhoz. A véleményüket életkoruknak és érettségüknek megfelelően figyelembe kell venni (24. cikk (1) bekezdés); A gyermekekkel kapcsolatos valamennyi tevékenységben a gyermek mindenképp felett álló érdekének kell az elsődleges szempontnak lennie (24. cikk (2) bekezdés); minden gyermeknek joga van ahhoz, hogy mindkét szülőjével rendszeres, személyes és közvetlen kapcsolatot tartson fenn (24. cikk (3) bekezdés). Az 5. cikk (3) bekezdése tiltja az emberkereskedelmet.
- A **gyermek jogairól szóló egyezmény**, amelyet valamennyi uniós tagállam ratifikált, széles körű polgári, kulturális, gazdasági, politikai és szociális jogokat biztosít kifejezetten a gyermekeknek. Az egyezmény arra kötelezi az uniós tagállamokat, hogy megvédjék a gyermekeket az erőszaktól, a bántalmazástól, az elhanyagolástól, a rossz bánásmódtól vagy a kizsákmányolástól – ideértve a nemi erőszakot is (19. cikk). A 20. cikk külön védelmet és segítséget biztosít azoknak a gyermekeknek, akik ideiglenesen vagy véglegesen meg vannak fosztva a családi környezetüktől. Az egyezmény ezenkívül előírja a kizsákmányolással szembeni védelmet, beleértve a szexuális kizsákmányolást (34–36. cikk), és a kizsákmányolás, bántalmazás vagy elhanyagolás áldozatává váló gyermek testi és szellemi rehabilitációjának és a társadalomba való beilleszkedésének megkönnyítését (39. cikk). Ezek a jogok a részes államok joghatóságán belül valamennyi gyermekre alkalmazandók. A **gyermekkereskedelemtől, a gyermekprostitúcióról és a gyermekpornográfiáról szóló fakultatív jegyzőkönyv** további fogalmakat és védelmi intézkedéseket határoz meg.

HA TÖBBET SZERETNE TUDNI

Az ENSZ útmutatója a kísérő nélküli gyermekekről

A gyermek jogairól szóló ENSZ-egyezmény által létrehozott felügyeleti szerv, az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága a 6. sz. általános észrevételben iránymutatást ad a kísérő nélküli gyermekekkel való bánásmódról. Az észrevétel a különleges igényeikre fókuszál, például a kezdeti értékelés, a gyám kijelölése, a család újbóli egyesítése, a tartós megoldások, valamint az ismételt emberkereskedelem megelőzésére irányuló intézkedések. Bár jogilag nem kötelező erejűek, a Bizottság általános észrevételei iránymutatást adnak az egyezmény rendelkezéseinek értelmezése terén.

További információ: General Comment No 6 on the treatment of unaccompanied and separated children outside their country of origin (6. sz. általános észrevétel, A származási országukon kívül tartózkodó, kísérő nélküli és hozzátartozóiktól elszakított gyermekekkel való bánásmód), 2005.

2. A határokon átvéltető együttműködés előmozdítására irányuló eszközök

A Brüsszel IIa. rendelet (a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és elfogadásáról szóló 2201/2003/EK rendelet) közös igazságügyi térséget hoz létre az EU-n belül. A rendelet alkalmazandó a szülői felelősség megállapításával, gyakorlásával, átruházásával, korlátozásával vagy megszüntetésével kapcsolatos valamennyi polgári ügyben (1. cikk (1) bekezdés b) pont). Az (5) preambulumbekkezdés szerint a rendelet a szülői felelősséggel kapcsolatos valamennyi határozatra kiterjed, beleértve a gyermek védelmére irányuló intézkedéseket. A rendelet tehát alkalmazandó a felügyeleti jogra, a gyámságra, a gyermek vagyonnal kapcsolatos védelmére, nevelőszülőknél való elhelyezésére vagy intézményi gondozásba helyezésére. Az Európai Unió Bírósága (EUB) a „polgári ügyeket” úgy értelmezte, hogy azok az olyan intézkedéseket foglalják magukban, amelyek a tagállam joga szerint polgári jog alá tartoznak, például a gyermek eredeti otthonától eltérő helyen való elhelyezése (C-435/06. sz. ügy). A rendelet nem korlátozódik a bírósági határozatokra, hanem minden olyan határozatra alkalmazandó, amelyet a szabályozás alá eső ügyekben joghatósággal rendelkező hatóság hozott, beleértve a szociális és gyermekvédelmi hatóságokat.

A 2. cikk (3) bekezdése szerint a rendelet valamennyi uniós tagállamra vonatkozik, kivéve Dániát. A rendelet előírja, hogy az Európai Unión belüli illetékes hatóságok által kiállított határozatokat közös szabályok szerint kell elismerni és érvényesíteni. A rendelet ezért központi szerepet játszik a gyermekek EU-n belüli védelmében az egyenlő több tagállamot érintő kérdések esetén.

Az 1. cikk (3) bekezdésének g) pontja és a (10) preambulumbekkezdés szerint a Brüsszel IIa. rendelet nem alkalmazandó a gyermekek által elkövetett bűncselekmények eredményeként meghozott intézkedésekre. Az EUB hangsúlyozta, hogy a rendelet nem alkalmazandó „a gyermekek által elkövetett bűncselekmények eredményeként tett intézkedésekre”, azonban alkalmazandó az olyan gyermekek határokon átvéltető áthelyezésére, ahol a gyermeket terápiás vagy oktatási célból fosztották meg a szabadságától (lásd az EUB C-92/12 PPU ügyben hozott ítéletének 65–66. pontját).

Az uniós tagállamok a szülői felelősséggel és a gyermekek védelmét szolgáló intézkedésekkel kapcsolatos együttműködésről, valamint az ilyen ügyekre irányadó

joghatóságról, alkalmazandó jogról, elismerésről és végrehajtásról szóló, 1996. évi hágai egyezmény (1996. évi hágai egyezmény) aláíró felei.

Az EU-ban a **Brüsszel IIa. rendelet** felülírja az 1996. évi hágai egyezményt, ha az érintett gyermek szokásos tartózkodási helye uniós tagállam területén található, és az eset a rendelet által szabályozott ügyre vonatkozik. Ellenkezőképpen, ha nem megállapítható, hogy a gyermek szokásos tartózkodási helye uniós tagállam területén található, és mégis valamely uniós tagállam területén tartózkodik, akkor az 1996. évi hágai egyezményt kell alkalmazni. A rendelet mindig elsőbbséget élvez a más uniós tagállamok határozatainak elismerése és végrehajtása tekintetében (a rendelet 61. cikke).

A **Brüsszel IIa. rendelet** és az 1996. évi hágai egyezmény közötti fő különbség az, hogy a Brüsszel IIa. nem foglalja magában az alkalmazandó jogra vonatkozó szabályokat, míg az 1996. évi hágai egyezmény igen. Ennek értelmében, ha kétség merül fel azzal kapcsolatban, mely jog alkalmazandó, az egyezményt kell alkalmazni (15–22. cikk).

A **Brüsszel IIa. rendelet** felülvizsgálati folyamata 2016-ban kezdődött, és 2019 nyarán ér véget. A módosított szöveg meg fog erősíteni néhány rendelkezést, amely szerepel ebben a gyakorlati útmutatóban.

Végezetül a **konzuli kapcsolatokról szóló bécsi egyezmény** előírja a részes államok számára, hogy a konzuli képviselőikön keresztül nyújtsanak támogatást az államukból származó gyermekek számára, akik másik államban tartózkodnak. Például arra kötelezi őket, hogy nyújtsanak jogi és egyéb segítséget azoknak a gyermekeknek, akiket bűncselekmény elkövetése miatt tartanak fogva (36. cikk (1) bekezdés c) pont), vagy óvják meg a gyermekek érdekeit, különös tekintettel a gyámságra (5. cikk).

3. Eszközök a büntető igazságszolgáltatás és az áldozatok védelme terén

Amikor a büntetőeljárások megkezdődnek, az **áldozatok jogairól szóló irányelvnek** (2012/29/EU irányelv) köszönhetően számos védelmi mechanizmus alkalmazandó a bűncselekmények áldozataira, beleértve a gyermekeket. Ezenkívül a 22. és a 24. cikk külön biztosítékokat ír elő a gyermekek számára a büntetőeljárások során.

A **gyermekek szexuális kizsákmányolásáról szóló irányelv** (a gyermekek szexuális bántalmazása, szexuális kizsákmányolása és a gyermekpornográfia elleni küzdelemről szóló 2011/93/EU irányelv) számos biztosítékot és védelmi intézkedést ír elő

Szülői felügyelet nélkül maradt gyermekek a sajátjuktól eltérő uniós tagállamban

a szexuális bántalmazás vagy szexuális kizsákmányolás gyermek áldozatai számára. Az irányelv ezenkívül megadja a szexuális bűncselekmények különböző típusainak definícióját, és büntetéseket, súlyosbító körülményeket és megelőző intézkedéseket állapít meg.

Írországot leszámítva valamennyi uniós tagállam ratifikálta az [Európa Tanácsnak a gyermekek szexuális kizsákmányolással és szexuális visszaéléssel szembeni védelméről szóló egyezményét](#) (lanzarote-i egyezmény).

A gyermekek internetes szexuális kizsákmányolása mint a kiberbűnözés legaggasztóbb aspektusa

„A gyermekek internetes szexuális kizsákmányolása továbbra is a kiberbűnözés egyik legaggasztóbb aspektusa. Míg a gyermekek szexuális bántalmazása jóval az internet megszületése előtt létezett már, e bűncselekmény internetes dimenziója lehetővé tette az elkövetők számára, hogy kapcsolatba lépjenek egymással online, és olyan mennyiségben szerezzenek gyermekpornográf anyagokat, ami tíz évvel korábban elképzelhetetlen volt. Az internetkapcsolattal rendelkező eszközökhöz és a közösségi médiához hozzáférő, egyre fiatalabb korú gyermekek növekvő száma lehetővé tette az elkövetők számára, hogy úgy lépjenek kapcsolatba a gyermekekkel, amely korábban, az offline környezetben lehetetlen volt. Ez a tendencia jelentősen befolyásolja a gyermekek internetes szexuális kizsákmányolásának elkövetési módjait.”

Europol, Internet Organised Crime Threat Assessment (IOCTA) (Az internetes szervezett bűnözés általi fenyegetettség értékelése), 2018, 5. fejezet.

Ezenkívül a [gyermekek részére nyújtandó eljárési biztosítékokról szóló irányelv](#) számos eljárési biztosítékot ír elő azon gyermekek részére, akik büntetőeljárások során gyanúsítottak vagy vádlottak. Az irányelv célja biztosítani, hogy a gyermekek meg tudják érteni és követni tudják az eljárást, és gyakorolhassák a tisztességes tárgyaláshoz való jogukat, valamint hogy megóvja a gyermekeket az ismételt bűnelkövetéstől, és segítse a társadalmi integrációjukat. Az uniós tagállamoknak ezt az irányelvet 2019 júniusáig kell beépíteniük a nemzeti jogukba.

4. Az emberkereskedelem áldozatainak védelmére irányuló eszközök

Az [emberkereskedelem elleni irányelv](#) (az emberkereskedelem megelőzéséről, és az ellene folytatott küzdelemről, az áldozatok védelméről szóló 2011/36/EU irányelv) a fő uniós eszköz, amely megvédi az emberkereskedelem áldozatait.

Az emberkereskedelem áldozatai rendelkeznek bizonyos jogokkal. Vannak jogaik a büntetőeljárások előtt, alatt és után, valamint a segítséghez és támogatáshoz

való joguk nem rendelhető alá az eljárásokon való részvételüknek. Az áldozatok az eljárások során jogosultak a tájékoztatásra, az elhelyezésre, az anyagi segítségnyújtásra, az orvosi és pszichológiai támogatásra, valamint a jogi segítségnyújtásra és védelemre. Előfordulhat, hogy egyes áldozatok különleges védelmi igényekkel rendelkeznek a speciális körülményeik miatt, beleértve a várandósságot, az egészségi állapotot, a fogyatékossgot, a mentális vagy pszichológiai zavart vagy a pszichológiai, fizikai vagy szexuális erőszak súlyos formáit, amelyeket az áldozat elszenvedhetett. Az [emberkereskedelem elleni irányelv](#) 11. cikkének (7) bekezdése és az áldozatokról szóló irányelv 22. cikke arra kötelezi a tagállamokat, hogy ezeket egyedi értékelés alapján vegyék figyelembe.

Az emberkereskedelem elleni küzdelemre irányuló uniós jogi és szabályozási keret nemspecifikus és gyermekközpontú, valamint elismeri, hogy elengedhetetlen annak biztosítása, hogy a gyermek áldozatok életkorát, nemét és sajátos igényeit figyelembe vegyék, beleértve az emberkereskedelem áldozataivá váló gyermekek ellátását, egészségi állapotát és oktatását.

Az [emberkereskedelem elleni irányelv](#) 13–16. cikke további védelmi intézkedéseket ír elő az emberkereskedelem gyermek áldozatai számára, beleértve a gyermekkor védelmét, a kísérő nélküli gyermekek gyámság alá helyezését, a szolgáltatások támogatására irányuló személyre szabott megközelítést, valamint a nagyobb védelmet a büntetőeljárások során. Az irányelv alkalmazása során a gyermekek mindenek felett álló érdekét elsőrendű fontosságúként kell figyelembe venni az [Európai Unió Alapjogi Chartájával](#) és a [gyermek jogairól szóló egyezményel](#) összhangban.

Az emberkereskedelem hatóságokkal együttműködő áldozatainak szóló tartózkodási engedélyekre vonatkozó külön szabályokat a [2004/81/EK tanácsi irányelv](#) szabályozza.

Gyermekkereskedelem: az uniós jog átültetésében fennálló hiányok

„Ez az áttekintés azt jelzi, hogy a tagállamok jelentős erőfeszítéseket tettek az [emberkereskedelem elleni irányelv] átültetése érdekében. Mindazonáltal még számos ponton lehet javítani, különösen az alábbiakkal kapcsolatban: különös gyermekvédelmi intézkedések, a gyermekkor védelme és a gyermekek életkorának meghatározása, védelem a büntetőeljárás előtt és alatt, feltétel nélküli segítségnyújtás igénybevétele, kártérítés, a büntetés mellőzése, a gyermek áldozat családtagjának nyújtott segítség és támogatás, valamint a megelőzés.”

Európai Bizottság, Jelentés az emberkereskedelem megelőzéséről és az ellene folytatott küzdelemről, valamint az áldozatok védelméről szóló 2011/36/EU irányelvnek való megfeleléshez a 23. cikk (1) bekezdése értelmében szükséges intézkedések tagállamok általi meghozatala mértékének értékeléséről, 2016, 17. o.

További nemzetközi és regionális szintű eszközök is relevánsak: a nemzetközi szervezett bűnözés elleni ENSZ-egyezmény és annak az emberkereskedelem, különösen a nőkkel és a gyermekekkel való kereskedelem megelőzéséről, visszaszorításáról és büntetéséről szóló palermói jegyzőkönyve, valamint az Európa Tanács emberkereskedelem elleni fellépéséről szóló egyezménye. Valamennyi uniós tagállam ratifikálta mindkét eszközt.

Könnyen olvasható útmutató az emberkereskedelem áldozatainak jogairól

A Európai Bizottság valamennyi hivatalos uniós nyelven közzétette „Az emberkereskedelem áldozatainak uniós jogai” c. kiadványt, amely gyakorlati és átfogó áttekintést nyújt az emberkereskedelem áldozatainak jogairól az Európai Unió Alapjogi Chartája, az uniós jogalkotás és az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélkezési gyakorlata alapján.

További információ: lásd az Európai Bizottság Az emberkereskedelem áldozatainak uniós jogai c. kiadványát (2013).

1.2. A gyermek jogaira vonatkozó alapelvek

A gyermek jogairól szóló egyezmény meghatározza azt a négy alapelvet, amelyre a részes feleknek támaszkodniuk kell az egyezményben előírt jogok végrehajtása és értelmezése során. Ezek az alábbiak:

- az a kötelezettség, amely szerint a gyermek mindenek felett álló érdekének védelmét elsődleges szempontként kell figyelembe venni a gyermekkel kapcsolatos minden határozat és tevékenység során;
- az a kötelezettség, amely szerint a gyermek nézeteit kellő súllyal figyelembe kell venni a gyermek életkora, érettsége és kialakuló készségei alapján;
- a gyermek élethez, túléléshez és fejlődéshez való joga; valamint
- a megkülönböztetés tilalma.

Az 1. táblázat ismerteti, hogy ezek az elvek miként tükröződnek a vonatkozó nemzetközi és uniós eszközökben.

1. táblázat: A gyermekek jogaira vonatkozó alapelvek a nemzetközi és uniós eszközökben

Eszköz	Elv			
	Mindenek felett álló érdek	A meghallgatáshoz való jog	Élethez és fejlődéshez való jog	A megkülönböztetés tilalma
Nemzetközi jogi eszközök				
Egyezmény a gyermek jogairól	3. cikk	12. cikk	6. cikk	2. cikk
Az Európa Tanács emberkereskedelem elleni egyezménye	10., 14., 16. és 28. cikk	–	–	3. cikk
Az Európa Tanács lanzarote-i egyezménye	Preambulum, 14. cikk (3) bekezdés, 30. cikk (1) bekezdés, 31. cikk (1) bekezdés	9. cikk (1) bekezdés, 31. cikk (1) bekezdés c) pont, 35. cikk (1) bekezdés, 36. cikk (2) bekezdés	–	2. cikk
Hágai egyezmény a gyermekvédelemről	Preambulum, 8., 9. cikk	23. cikk (2) bekezdés b) pont	–	–
Uniós eszközök				
Az Európai Unió Alapjogi Chartája	24. cikk (2) bekezdés	24. cikk (1) bekezdés	2. cikk	21. cikk
Az emberkereskedelem elleni irányelv	(8) preambulumbekezdés, 13. cikk	14. cikk	–	–
Az áldozatok jogairól szóló irányelv	(14) preambulumbekezdés, 1. cikk (2) bekezdés	(41) és (42) preambulumbekezdés, 10. cikk	(66) preambulumbekezdés	(9) és (66) preambulumbekezdés
A gyermekek szexuális kizsákmányolásáról szóló irányelv	(2), (6) és (30) preambulumbekezdés; 18. cikk	–	–	–

Brüsszel IIa. rendelet	(12) preambulumbekezdés, 12., 15., 23. cikk	(19) preambulumbekezdés, 11. cikk (2) bekezdés, 23. cikk első bekezdés b) és d) pont, 41. cikk (2) bekezdés c) pont, 42. cikk (2) bekezdés a) pont	–	59. cikk

Megjegyzés: – = nem alkalmazandó.

Forrás: FRA, 2019

Az olvasónak e négy alapelvre kell támaszkodnia a 2. részben foglalt 10 intézkedés végrehajtása során. A 2. rész 3. és 4. intézkedése ismerteti, hogy a mindenk felett álló érdekre vonatkozó elvet és a gyermek nézeteinek megfelelő súllyal történő figyelembevételét hogyan kell alkalmazni. Az élethez és fejlődéshez való jog arra kötelezi a részes államokat, hogy – a lehető legnagyobb mértékben – biztosítsák a gyermek túlélését és fejlődését. A „fejlődés” szó itt úgy értelmezendő, hogy az kiterjed a gyermek testi, szellemi, lelki, erkölcsi, pszichológiai és szociális fejlődésére is. A megkülönböztetés tilalmának elve arra kötelezi a tagállamokat, hogy tartsák be a [gyermek jogairól szóló egyezményben](#) foglalt jogokat, és biztosítsák ezeket a jogokat a joghatóságukon belül minden gyermeknek mindenfajta megkülönböztetés nélkül. A védelmi szolgáltatásokat a gyermek vagy a szülei/törvényes gyámjai jogállásától függetlenül biztosítani kell, beleértve a nemzeti, etnikai vagy társadalmi származásukat.

1.3. Integrált gyermekvédelmi rendszerek

A [gyermek jogairól szóló egyezmény](#) 19. cikkének (1) bekezdése arra kötelezi a részes államokat, hogy tegyenek törvényhozási, közigazgatási, szociális és nevelési intézkedéseket, hogy megvédjék a gyermeket az erőszak, a bántalmazás vagy a kizsákmányolás – ideértve a nemi erőszakot is – bármilyen formájától.

Az egyezmény ezenkívül a 19. cikk (2) bekezdésében előírja, hogy az ilyen védelmi intézkedéseknek magukban kell foglalniuk a gyermek számára támogatást nyújtó szociális programokat, valamint a megelőzés egyéb formáit és a cselekmény felismerését, bejelentését, a jelentés illetékes helyre juttatását, vizsgálatát, kezelését és a bírói beavatkozással kapcsolatos eljárást is. Az ENSZ Gyermekjogi Bizottságának 13. sz. általános észrevételével ([General Comment No 13](#)) összhangban a holisztikus

gyermekvédelmi rendszer átfogó és integrált intézkedések biztosítását írja elő a 19. cikk (2) bekezdésében foglalt valamennyi intézkedés tekintetében.

Az integrált gyermekvédelmi rendszer a gyermeket helyezi a középpontba. Biztosítja, hogy minden alapvető személy, szervezet és rendszer – az oktatás, az egészségügy, a jóllét, az igazságszolgáltatás, a civil társadalom, a közösség és a család terén – összehangoltan dolgozzon a gyermek védelme érdekében.

Az Európai Bizottság [10 elvet fogalmazott meg az integrált gyermekvédelmi rendszerekkel kapcsolatban](#), hogy iránymutatást adjon az uniós tagállamok gyermekvédelmi rendszereinek reformjához. A 10 elv a következő:

1. Minden gyermek elismerést, tiszteletet és védelmet kap jogbirtokosként, a védelemhez való joguk nem vitatható.
2. Egyetlen gyermek sem részesül megkülönböztetésben.
3. A gyermekvédelmi rendszerek magukban foglalják a megelőző intézkedéseket.
4. A családok támogatást kapnak elsődleges gondozói szerepükben.
5. A társadalmak tisztában vannak a gyermeknek az erőszak minden formájától való mentességhez való jogával, és támogatják azt.
6. A gyermekvédelmi rendszerek megfelelő ellátást biztosítanak a nemzetközi szabványoknak megfelelően: [Az ENSZ iránymutatása a gyermekek alternatív gondozásáról](#).
7. A gyermekvédelmi rendszerek nemzetközi és határokon átívelő mechanizmusokkal rendelkeznek.
8. A gyermek támogatást és védelmet élvez.
9. A kockázatok azonosításával kapcsolatos képzés.
10. Léteznek biztonságos, megfelelően közzétett, bizalmas és hozzáférhető jelentéstételi mechanizmusok.

A 3. elv a megelőzésre vonatkozik. Rendkívül fontos azonosítani és megelőzni a mögöttes okokat, amelyek veszélybe sodorják a gyermekeket és fiatalokat. A veszélyeztetettségi tényezők lehetnek egyéni, gazdasági, társadalmi vagy kulturális jellegűek. A veszélyeztetettség ennél fogva a gyermek személyes körülményeitől, a családi környezettől, a gazdasági helyzettől és a kizsákmányolás bizonyos fajtája iránti kereslettől is függhet. A gyermekvédelmi hatóságoknak a megelőző intézkedések során fel kell lépniük mindezen kockázati tényezőkkel szemben; és így kell tennie valamennyi egyéb nemzeti és helyi hatóságnak, amely az oktatásért, az egészségügyért, az integrációért, a foglalkoztatásért stb. felelős.

A gyermekek az emberkereskedelem szempontjából különösen veszélyeztetett csoportnak számítanak, bár nem ez a veszélyeztetettség az egyetlen, amely miatt a gyermekek kockázatoknak vannak kitéve. Az emberkereskedelem a szervezett bűnözés rendkívül jövedelmező formája, amelyet a kizsákmányolás iránti kereslet vezérel. Az emberkereskedők kihasználják a lehetőségeket, beleértve a jogalkotási kiskapukat és a nőket és gyermekeket, valamint roma közösségeket és fogyatékosokat célzó valamennyi – strukturális és környezeti – gyengeséget.

HA TÖBBET SZERETNE TUDNI

Az Emberkereskedelem Elleni Küzdelem Szakértői Csoportjának (GRETA) jelentése szerint a romák jelentős mértékben veszélyeztetettek az emberkereskedelemmel szemben az etnikai és nemi megkülönböztetés, a szegénység és a társadalmi kirekesztődés strukturális formái miatt, amelyek gyenge oktatási eredményt, magas szintű munkanélküliséget, családon belüli erőszakot és nehéz életkörülményeket eredményeznek, amelyek elsősorban a nőket és a gyermekeket érintik. A nyilvántartásba nem vett gyermekek esetében magasabb az emberkereskedelem kockázata.

További információ: lásd a GRETA 6. általános jelentésének (2018) Trafficking in children (Gyermekkereskedelem) című tematikus fejezetét az Európa Tanács weboldalán.

A megelőzés egyik módja, ha a család, amely a gyermekei ellátásával küzd, segítséget kap. Ez különösen fontos, ha maga a család is részt vesz az emberkereskedelemben vagy gyermekei kizsákmányolásában, ha a család arra kéri a gyermeket, hogy távozzon és segítsen be pénzkereséssel, vagy ha a gyermekek az erőszak elől menekülve hagyják el a családi otthont. Az ilyen környezetekből származó gyermekeket az emberkereskedők megcélozhatják, és sérülékennyé válhatnak az ígéreteikkel szemben. A bántalmazás vagy kizsákmányolás megelőzésére irányuló átfogó intézkedéskészlet magában foglalhatja például az általános szociális beavatkozásokat, a szülői felkészítéseket, az otthoni támogatást, a szociális juttatásokat, a felnőtteknek és fiataloknak szóló foglalkoztatási rendszereket, valamint a családok részére nyújtott oktatást az emberkereskedelemnek a külföldön munkát/oktatási lehetőségeket kereső vagy családjuktól elválasztott gyermekeket érő kockázatainak mértékéről.

Ha a konkrét kérdéseket vagy egyes gyermekcsoportokat célzó intézkedések nem képezik átfogó védelmi rendszer részét, a gyermekvédelmi rendszer széttagolttá válik. A gyermekek gyakran több gyermekvédelmi problémával szembesülnek, és a széttagoltság azt jelenti, hogy nem kapnak átfogó segítséget vagy átfogó megoldást.

HA TÖBBET SZERETNE TUDNI

A gyermekvédelmi rendszerek feltérképezése

Az FRA a 28 uniós tagállamban **kutatást végzett a nemzeti gyermekvédelmi rendszerek feltérképezése** céljából. Az információk öt területre terjednek ki: jogszabályi keret; felelős nemzeti hatóságok; emberi és pénzügyi erőforrások; azonosítási és jelentéstételi eljárások és a gyermekek alternatív gondozásba vételére irányuló eljárások; nyomkövetési rendszerek. A feltérképezés rámutat arra, hogy a nemzeti jogi keretek töredezettsége megakadályozza, hogy a bizonyos kihívásokkal szembesülő gyermekcsoportok hozzáférjenek egyes jogokhoz, és megfelelő minőségi szolgáltatásokat kapjanak: fogyatékkal élő gyermekek; etnikai kisebbségekhez tartozó gyermekek; a fiatalokúakra vonatkozó igazságszolgáltatási rendszerben lévő gyermekek; rendezetlen jogállású migránsok; valamint kísérő nélküli és szüleiiktől elválasztott gyermekek. A **feltérképezés** továbbá rámutatott arra, hogy csupán 13 uniós tagállam rendelkezik külön nemzeti szakpolitikával vagy stratégiával a gyermekvédelemmel kapcsolatban.

További információk: lásd az FRA Mapping child protection systems in the EU (Gyermekvédelmi rendszerek feltérképezése az EU-ban) és National policy framework (action plan or strategy) (Nemzeti szakpolitikai keret [cselekvési terv vagy stratégia]) c. jelentéseit az FRA weboldalon.

Számos uniós tagállam alakított ki szabványműveleti eljárásokat és protokollokat az olyan esetekre, ahol emberkereskedelem vélt gyermek áldozatai érintettek. Ezek az eljárások vagy protokollok segítenek biztosítani a zavartalan együttműködést, valamint a szerepek és felelősségi körök egyértelmű leosztását minden tagállamban. Az emberkereskedelem gyermek áldozataira kialakított egyes eljárásoknak ugyanakkor átfogó nemzeti gyermekvédelmi rendszer részét kell képezniük, és nem működhetnek azzal párhuzamosan.

Az emberkereskedelem elleni küzdelemnek a fő gyermekvédelmi szolgáltatások részét kell képeznie. Az integrált gyermekvédelmi rendszer esetében is problémákon alapuló tapasztalatra és válaszokra van szükség, azonban azokat átfogó rendszerbe kell helyezni. Az ilyen integrált megközelítés számos olyan helyzetre választ adhat, amellyel egy gyermeknek szembe kell néznie. Választ ad a gyermekek igényeire, beleértve az emberkereskedelem áldozatait, mind a származási országukon belül, mind a határokon kívül.

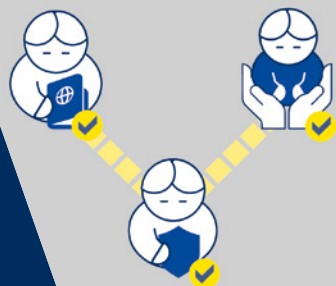

Az Európai Bizottságnak az emberkereskedelem felszámolására irányuló uniós stratégia nyomon követésére irányuló intézkedései

„A Bizottság támogatja a tagállamokat abban, hogy átfogó és hozzáférhető védelmet nyújtsanak és elősegítsék az emberkereskedelem áldozatainak integrációját, tekintetbe véve az egyes nemek sajátos szükségleteit. Emellett figyelemmel kíséri és tanácsadással segíti a nemzeti szintű, gyermekeket figyelembe vevő szolgáltatásokat – beleértve az emberkereskedelem áldozatai számára nyújtott gondozást, egészségügyi ellátást és oktatást – szem előtt tartva a gyermekek nemét, életkorát és sajátos szükségleteit. Végsőzetül előmozdítja az integrált gyermekvédelmi rendszerek 10 elvének ([10 Principles for integrated child protection systems](#)) megvalósítását.”

Jelentés az emberkereskedelem felszámolására irányuló európai uniós stratégia nyomon követéséről, valamint további konkrét intézkedések meghatározása c. európai bizottsági közlemény (2017), 5. o.

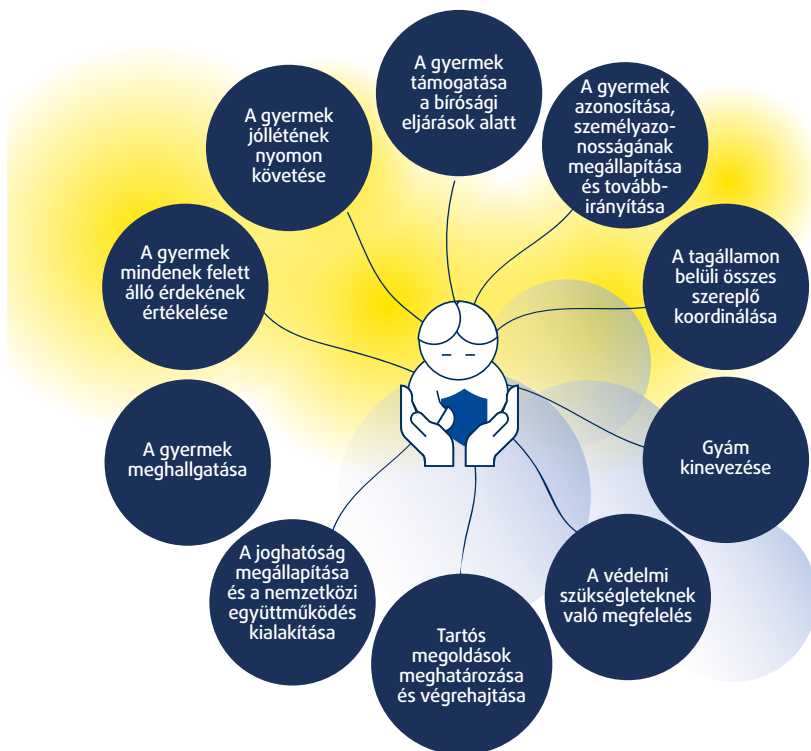
2. rész: 10 szükséges védelmi intézkedés

Az útmutató 2. része ismerteti azt a 10 intézkedést, amely azon gyermekek védelmére irányul, akiket megfosztottak a szülői felügyeletről, és akik védelemre szorulnak a sajátjuktól eltérő uniós tagállamban.

Az 5. ábra megmutatja, milyen intézkedéseket kell figyelembe venni a gyermek azonosításától kezdve egészen a tartós megoldás megtalálásáig és végrehajtásáig. A 10 intézkedés tekintetében nincs szigorú időrend. Egyesek azonban mindvégig relevánsak, például a „gyermek meghallgatása”. Az adott esettől, a nemzeti áldozatkezelési mechanizmustól és a nemzeti vagy helyi szinten érintett különböző szervektől függően néhány intézkedésre párhuzamosan vagy más sorrendben is sor kerülhet.

5. ábra: 10 intézkedés a szülői felügyelet nélkül maradt és védelemre szoruló gyermekek támogatása érdekében, beleértve az emberkereskedelem sajátjuktól eltérő tagállamban tartózkodó áldozatait

Forrás: FRA, 2019

A 10 intézkedés alkalmazásához az olvasónak az alábbi, több területet érintő követelményeket kell figyelembe vennie.

Megelőzés: a gyermekekkel kapcsolatba lépő minden személynek meg kell előznie az erőszak minden formáját. A megelőző intézkedések azon védelmi intézkedések részét képezik, amelyeket a gyermek jogairól szóló egyezmény 19. cikke ír elő a részes feleknek. A megelőzés magában foglalhat olyan intézkedéseket, amelyek az áldozatok sérülékenységevel kapcsolatos kockázatok és az azokat előidéző tényezők csökkentésére irányulnak. Az emberkereskedelem megelőzése többoldalú, és az emberkereskedelmi láncban szereplő számos szervezetre és személyre ki kell

terjednie. Az embereknek különösen oda kell figyelniük bizonyos veszélyeztetett fiú- és lánycsoportokra, és a korai beavatkozás érdekében körültekintőnek kell maradniuk, ahogy a gyermekek körülményei változnak. A nemi és etnikai megkülönböztetés strukturális formái különösen a roma közösségekből származó lányokra és gyermekekre hatnak ki. E gyermekek közül vannak, akik bántalmazás áldozatai lettek, az utcán vagy bentlakásos gondozásban és intézményekben élnek. A megelőző intézkedések nem csupán arról szólnak, hogy az egyes esetekben kellően korán kell fellépni, hanem arról is, hogy családtámogatási mechanizmusokat, szociális beavatkozásokat, foglalkoztatási rendszereket, az intézményi ellátás alternatíváit és szélesebb körű szakpolitikai intézkedéseket kell kialakítani.

Gyermekvédelmi biztosítékok és átvilágítás: a gyermekekkel közvetlenül dolgozó szervezeteknek rendelkezniük kell olyan rendszerrel, amely megakadályozza, hogy a személyzetük tagjai megsértsék a gyermekek jogait. Ezeknek olyan intézkedéseket kell magukban foglalniuk, mint az állítólagos gyermekbántalmazásokra adott reakció módjára vonatkozó szabályzat, a gyermekbarát panaszkezelési mechanizmus, valamint annak ellenőrzése, hogy az adott személyt elítélték-e korábban gyermekbántalmazás miatt, mielőtt a gyermekekkel kapcsolatos munkákkal bíznák meg őt. A [gyermekek szexuális kizsákmányolásáról szóló irányelv](#) 10. cikke arra kötelezi a tagállamokat, hogy tegyék meg a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy a szexuális bűncselekményért elítélt személy ne végezhesen gyermekekkel kapcsolatos szakmai tevékenységet. Ezenkívül előírja a tagállamok számára, hogy a [2009/315/JHA tanácsi kerethatározattal](#) összhangban tájékoztatniuk kell egymást a büntetőjogi felelősséget megállapító ítéletekről vagy a gyermekekkel kapcsolatos munkavégzéstől való eltiltásról. Ezeket az ellenőrzéseket nem csak a munkaerő-felvételnél kell lefolytatni; rendszeres felülvizsgálatokat kell végezni. Az Európai Bűnügyi Nyilvántartási Információs Rendszer (ECRIS) révén bármely uniós polgár bűnügyi nyilvántartását lehet ellenőrizni.

HA TÖBBET SZERETNE TUDNI

A szervezetek gyermekvédelmi szabályzataira vonatkozó szabványok

Az FRA összegyűjtötte a 28 tagállam gyermekvédelmi rendszereire vonatkozó információkat, beleértve, hogyan tanúsítják és akkreditálják a szakembereket, és hogy a személyzetet átvilágítják-e, vagy sem.

Nem minden uniós tagállam rendelkezik a gyermekvédelmi szakemberekre vonatkozó akkreditációs és engedélyezési eljárással. Ahol vannak ilyenek, ott azok nem minden esetben foglalják magukban az átvilágítási eljárásokat. Az átvilágításra általában

a kinevezéskor kerül sor. Az akkreditációs és engedélyezési eljárások nem mindig tartalmazznak a gyermekekkel dolgozó szakembereknek szóló, kötelező (kezdeti vagy folyamatos) képzést, beleértve az adminisztratív személyzetet és a gyermekek intézménybeli napi gondozásában részt vevő személyzetet.

További információ: lásd az FRA [Certification and accreditation procedures for professionals](#) (Tanúsítási és akkreditációs eljárások szakemberek számára) c. jelentését (2015).

A személyzet képzése: a gyermekekkel dolgozó személyeknek szak-képzettnek kell lenniük, és szigorú szakmai szabványoknak kell megfelelniük. A személyzet számára elegendő és rendszeres képzést kell nyújtani, hogy biztosítani lehessen a minőségi szolgáltatásokat. A képzésnek olyan kérdésekre kell kiterjednie, mint az alábbiak: emberkereskedelem, beleértve a nemspecifikus jellemzőket; a gyermekek jogai, középpontban a gyermek részvételével; vonatkozó jogi és adminisztratív keret; kommunikáció gyermekekkel; nemi és kulturális szempontok; biztonsági aggályok; a gyermekek kereskedelmére vonatkozó nemzeti áldozatkezelési mechanizmusok; a [Brüsszel IIa. rendelet](#) szerint létrehozott központi hatóságok szerepe; valamint a gyermekek mindenek felett álló érdeke értékelésének módja a tartós megoldás megállapítása érdekében. Egyes személyeknek, például a központi hatóságok alkalmazottainak kapcsolatba kell lépniük a más tagállamokban dolgozó kollégáikkal; a nyelvi képzés is hasznos számukra. A különböző szakmai csoportok közös képzési eseményei különösen hatékonyak, és ezért azokat elő kell segíteni.

Időszerűség: A gyermekeket gyorsan kell támogatni. A sürgősségi intézkedéseket késedelem nélkül végre kell hajtani. Ahhoz azonban, hogy a tartós megoldás megállapítása során biztosított legyen a gyermek mindenek felett álló érdeke, minden egyes gyermek áldozat egyedi körülményeit megfelelően, egyéni szinten kell értékelni, amit nem lehet siettetni. Meg kell találni az időszerűség és a megfelelő védelem közötti helyes egyensúlyt. Figyelembe kell venni az egyes gyermekek tapasztalatait, és a segítségnyújtást az egyéni esetre kell szabni, figyelembe véve a gyermek életkorát és nemét, valamint a gyermeket érő kizsákmányolás konkrét formájának következményeit. Az emberkereskedelem áldozatává váló vagy traumatizált gyermeknek, aki nem rendelkezik megfelelő családi kapcsolatokkal, több időre lehet szüksége ahhoz, hogy felépüljön egy traumatikus élményből, és képes legyen a jövőjére gondolni.

1. intézkedés: A gyermek azonosítása, személyazonosságának megállapítása és továbbirányítása

A gyermek azonosítása

Kiindulási alapként hatékony mechanizmussal kell rendelkezni a szülői felügyelet nélkül maradt és védelemre szoruló gyermekek azonosítására, beleértve az emberkereskedelem gyermek áldozatait. A védelemre szoruló gyermekek hatékony és korai szakaszban történő azonosítása az első lépés annak biztosításához, hogy jogtulajdonosként legyenek kezelve, és megfelelő segítséget és védelmet kapjanak.

A gyermek jogairól szóló egyezmény 19. cikke szerint a részes feleknek olyan intézkedéseket kell hozniuk, amelyek megvédik a gyermekeket az erőszak és kizsákmányolás minden formájától, beleértve a gyermekekkel való rossz bánásmód eseteinek azonosítását. Ehhez hatékony mechanizmusra van szükség, amely azonosítja az elhanyagolás, kizsákmányolás vagy bántalmazás bármely formájának kitett gyermekeket. Ha nem kerül sor az azonosításukra már a korai szakaszban, a gyermek áldozatok nem lesznek képesek érdemi módon gyakorolni jogaikat.

Annak feltárása, hogy az adott gyermek védelemre szoruló-e, kihívásokkal teli. Minden gyermek másképpen reagálhat a bántalmazásra vagy a kizsákmányolásra: egyes gyermekeken látszódnak a bántalmazás testi jelei; másoknál viselkedésszavar, depresszió, bűntudat lép fel, vagy semmilyen érzelmi jel nem tapasztalható. A gyermekek gyakran nem tudják, hogy bántalmazzák őket, mivel kialakul bennük a kötődés érzete, és nem tekintenek magukra áldozatként. Előfordulhat, hogy a kizsákmányolók és más felnőttek megmondják nekik, hogyan viselkedjenek ahhoz, hogy ne keltsék fel a felnőttek vagy az állami tisztviselők érdeklődését. Lehetséges, hogy a védelemre szoruló gyermekek, például akik elszöktek otthonról, nem akarnak kapcsolatba kerülni semmilyen hatósággal, mert attól félnek, hogy hazaküldik őket.

A gyermekek az egyik legsérülékenyebb csoport az emberkereskedelem szempontjából. Az emberkereskedők hálózatai kifejezetten az anyagi nélkülözésben élő családokat célozzák. Az emberkereskedelem áldozataivá váló gyermekek gyakran nem kizsákmányoltként tekintenek magukra, hanem a családjuk iránti hűség jeleként gondolnak a helyzetükre.

Az emberkereskedelem áldozatait esetén az [emberkereskedelem elleni irányelv](#) 11. cikke arra kötelezi a tagállamokat, hogy tegyék meg a szükséges intézkedéseket az

emberkereskedelem áldozatai kilétének korai megállapítása érdekében. Az irányelv 18. cikke előírja a tagállamok számára, hogy mozdítsák elő az emberkereskedelem áldozataival és potenciális áldozataival várhatóan kapcsolatba kerülő hivatalos személyek – többek között a helyszíni szolgálatban lévő rendőrtisztek – rendszeres képzését.

HA TÖBBET SZERETNE TUDNI

Az emberkereskedelem áldozatai kilétének megállapítására irányuló kutatás

Az emberkereskedelem szempontjából rendkívül veszélyeztetett csoportokról szóló európai bizottsági tanulmány szerint a gyermekkereskedelmi esetek azonosításának legnagyobb akadálya az, hogy a gyermekek nem irányítják a helyzetüket, és nincsenek tisztában az irányítás hiányának mértékével. Egyes esetekben, különösen a szexuális kizsákmányolás esetén a szervezett bűnözési hálózatok gondoskodnak róla, hogy a gyermekeket gyakran mozgassák az országon belül és az országok között. A cél az, hogy megakadályozzák, hogy a gyermekek olyan kapcsolatokat létesítsenek, amely a helyzetük felfedéséhez vezethet; hogy maximalizálják a profitot; és hogy elkerüljék az azonosításukat.

Lásd: Study on high-risk groups for trafficking in human beings (az emberkereskedelem szempontjából rendkívül veszélyeztetett csoportokról szóló európai bizottsági tanulmány), 2015.

Az uniós tagállamokból származó jelentések szerint az emberkereskedők a kényszerítés kevésbé látható formái felé mozdultak el, bizonyos fokú mozgásteret biztosítanak, és a megfélemlítés és fenyegetés kevésbé egyértelmű formáit alkalmazzák. A pszichológiai erőszak és az áldozatok függőségének kihasználása felé való elmozdulás figyelhető meg. A tagállamok úgy vélik, hogy az áldozatok személyazonosságának megállapítása terén előrelépés figyelhető meg, elsősorban a különböző hatóságok és az érintett ágazatok közötti, országon belüli és határokon átívelő szintű megerősített együttműködés miatt.

Lásd: Staff working document of the Second report on the progress made in the fight against trafficking in human beings (az emberkereskedelem elleni küzdelem terén elért eredményekről szóló második európai bizottsági jelentés), 2018.

Az Europol szerint vannak olyan családi klánok, amelyek a gyermekeket kényszerítettek bűnözés és koldulás céljából zsákmányolják ki. Az Europol olyan, uniós polgársággal rendelkező családi klánokra vonatkozó nemzetközi nyomozásokról kapott információt, amelyek a saját gyermekeiket, hozzátartozóik gyermekeit vagy az eredeti családjuk által átadott gyermekeket zsákmányolnak ki. A gyermekekkel különböző típusú, vagyon eleni bűncselekmény céljából kereskedtek, és/vagy koldulásra vagy álljétékonysági adományok gyűjtésére kényszerítették őket.

Lásd az Europol kiadványát: *Criminal networks involved in the trafficking and exploitation of underage victims in the European Union (A kiskorú áldozatokkal való kereskedelemben és a kizsákmányolásukban részt vevő bűnszervezetek)*, 2018.

Minden személy felelősséggel tartozik azért, hogy a gyermekek bántalmazásának gyanúját jelentse az illetékes hatóságoknak. Sokféle ember kerülhet kapcsolatba a szülői felügyelet nélkül maradt és védelemre szoruló gyermekkel. Nekik ébernek és proaktívnak kell lenniük a védelemre szoruló gyermekek azonosítása során. Ők lehetnek például rendőrtisztek, bírák, ügyvédek, szociális munkások, nem kormányzati szervezetek alkalmazottai, orvosok, tanárok vagy a határátkelő pontokon dolgozó személyek.

Védelemre szoruló gyermekeket számos helyen lehet találni: az utcán, a kórházakban vagy a határátkelőkön. A szakembereknek tisztában kell lenniük a fő kockázatokkal.

A gyermekekkel kapcsolatba kerülő szakembereknek nem szabad feltételezésekbe bocsátkozniuk, és tisztában kell lenniük a vélt kulturális, vallási, nemzeti vagy etnikai háttérrel és a gyermek vagy a kísérő felnőtt nemén vagy egyéb jellemzőin alapuló lehetséges előítéletekkel.

Az FRA útmutatója a jogellenes profilalkotásról

Az FRA 2010-ben gyakorlati útmutatót hozott létre a bűnüldözési tisztviselők és a határőrök számára – és 2018-ban frissítette azt –, amelyben esettanulmányok alapján olyan helyzetekre hoz példát, amelyekben a profilalkotás hasznos, jogellenes és/vagy kontraproduktív lehet.

További információ: lásd az FRA Preventing unlawful profiling today and in the future: a guide (A jogellenes profilalkotás megelőzése ma és a jövőben: útmutató) c. kiadványát (2018).

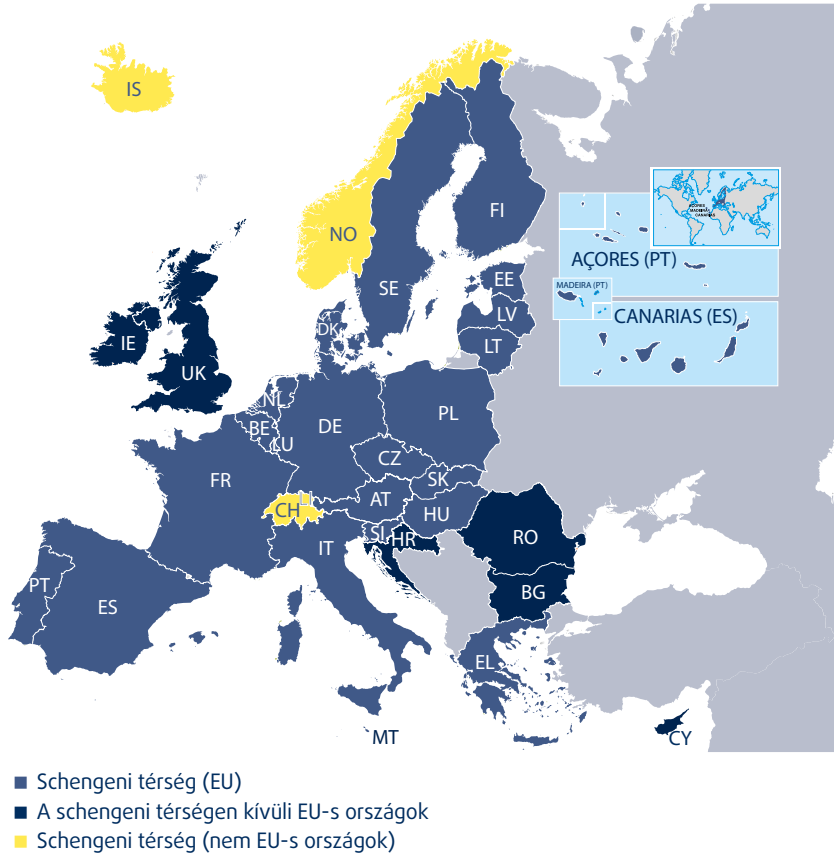
Az 1. intézkedés az azonosítást két tágabb kontextusban vizsgálja. Az első rész azzal a gyakoribb helyzettel foglalkozik, amikor a kizsákmányolt, bántalmazott vagy elhanyagolt gyermekeket uniós tagállam területén azonosítják. A második rész a belső határoknál történő azonosítást tárgyalja, amikor a gyermek másik uniós tagállamba tart. Az azonosítás azonban nem egylépéses folyamat. Az áldozatok gyakran először nem nyílnak meg a segítségnyújtók vagy bűnüldöző hatóságok előtt. Az azonosítási erőfeszítéseknek nem csak az országba való belépési pontokra kell fókuszálniuk, hanem a nagyobb kockázatnak kitett ágazatokra is.

Azonosítás uniós tagállam területén belül

A [szabad mozgásról szóló irányelv \(2004/38/EK\)](#) szerint az uniós polgárok 3 hónapig jogosultak másik tagállamban tartózkodni. Hasonlóképpen, a valamely tagállam által kiállított tartózkodási engedélyek birtokosai 3 hónapig szabadon mozoghatnak a Schengeni Megállapodás más aláíró államai területén belül, amely magában foglalja az összes uniós tagállamot és schengeni társult országot, kivéve Írországot és az Egyesült Királyságot.

A [schengeni térség](#) magában foglalja az uniós tagállamokat, kivéve Bulgáriát, Horvátországot, Ciprust, Írországot, Romániát és az Egyesült Királyságot. Idetartozik továbbá Izland, Liechtenstein, Norvégia és Svájc, ahogyan az a [6. ábrán](#) is látható. Egyes tagállamok átmeneti határellenőrzéseket vezettek be a súlyos fenyegetések esetére. Az Európai Bizottság rendszeresen közzéteszi a [határellenőrzés ideiglenes visszaállításáról szóló bejelentések](#) frissített jegyzékét.

6. ábra: A schengeni térség 2019 márciusában

Forrás: Európai Bizottság, 2019

A 3 hónap lejártával a fogadó uniós tagállam bizonyos tartózkodási feltételeket szabhat, amelyek a jövedelem (vagy oktatási rendszerbe való beiratkozás) igazolásához és a betegbiztosításhoz kötöttek, vagy a tartózkodási engedélyre jogosult személy családtagjaira vonatkoznak (a szabad mozgásról szóló irányelv 7. cikke). A három hónapos tartózkodás után az uniós polgároknak be kell jelentkezniük a nemzeti hatóságoknál (8. cikk). A gyakorlatban azonban a védelemre szoruló gyermekek, beleértve az emberkereskedelem gyermek áldozatait, nagy valószínűséggel bejelentkezés nélkül maradnak az uniós tagállamban.

Ha a gyermek a sajátjától eltérő tagállamban tartózkodik, az államon belüli különböző szakembereknek és szervezeteknek, például a rendőröknek, a szociális munkásoknak, a tanároknak, az egészségügyi dolgozóknak vagy a civil társadalom tagjainak proaktívnak kell lenniük annak érdekében, hogy kiderítsék, a gyermek védelemre szorul-e.

Számtalan helyzet, egyéni történet és körülmény fordulhat elő. A meglévő kutatás azonban néhány jellemző példára mutat rá:

- a gyermeket, általában lányt szexuálisan kizsákmányolják az utcákon, bordélyokban, masszázsszalonokban vagy magánszállásokon;
- iskolaköteles korú gyermek háztartási alkalmazottként él nem megfelelő munkakörülmények között egy idegen családnál, és nem jár iskolába;
- a gyermek különböző termékeket lop el, például kozmetikumokat, telefonokat, pendrive-okat, GPS-rendszereket vagy egyéb elektronikus készülékeket vagy a vásárlók táskáit;
- a gyermek órákon át koldul az utcán, függetlenül az időjárástól, és éttermi maradékokat eszik;
- a gyermek kannabiszt vagy egyéb jogellenes anyagot természet vagy árul;
- a gyermek az utcán él, valószínűleg mentális zavarai vannak, vagy kábítószer fogyaszt;
- a gyermek az utcán csavarog, és nem jár iskolába.

A gyermek helyzetétől függően egyes emberek nagyobb valószínűséggel veszik észre a gyermeket, mint mások. A veszélyeztetett gyermekek személyazonosságának megállapítására képes személyek érzékenysége elengedhetetlen a támogatásra szoruló gyermek korai azonosítása és a megfelelő segítség biztosítása érdekében.

Azonosítás a határon való belépéskor vagy kilépéskor

A schengeni térségen belüli határellenőrzések hiánya miatt a védelemre szoruló gyermekeket a határnál véletlenszerűen azonosítják. Ahol továbbra is sor kerül az EU-n belül határellenőrzésre – akár azért, mert az adott személy a schengeni térségbe nem tartozó államból vagy államba utazik, vagy azért, mert a schengeni állam ideiglenesen újból bevezette a belső határok ellenőrzését –, a határellenőrzések lehetőségét kínálják a védelemre szoruló gyermekek azonosítására.

A Schengeni Információs Rendszerrel (SIS) szóló (EU) 2018/1862 rendelet értékes eszközt biztosít az elveszett vagy olyan gyermekek azonosítására, ahol fennáll a szülő, családtag vagy gyám általi jogellenes elvitel veszélye. A veszélyben lévő gyermekről szóló, SIS-be bevitt riasztás segítheti az emberkereskedelem áldozatává válással, kényszerházassággal, a női nemi szervek megcsonkításával és a nemi alapú erőszak egyéb formáival veszélyeztetett gyermekek azonosítását. Segít továbbá abban, hogy megvédje a gyermekeket az áldozattá válástól vagy a terrorista bűncselekményekben való részvételtől, beleértve a fegyveres csoportokba való behívást vagy besorozást vagy a fegyveres konfliktusokban való aktív részvételre kényszerítést. Az olyan személyek pontosabb azonosítása érdekében, akikkel kapcsolatban a SIS-be riasztást vittek be, mind alfanumerikus, mind pedig biometrikus ellenőrzéseket lehet végezni, ami javítja a veszélyeztetett személyek védelmének minőségét. A SIS használata során a gyermek mindenek felett álló érdekét elsődleges szempontként kell figyelembe venni.

HA TÖBBET SZERETNE TUDNI

A szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség nagyméretű IT-rendszereinek üzemeltetési igazgatását végző európai uniós ügynökség (eu-LISA)

Az eu-LISA, a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség nagyméretű IT-rendszereinek üzemeltetési igazgatását végző európai uniós ügynökség az igazságszolgáltatás és a belügy területén fennálló, legnagyobb központosított

uniós információs rendszerek operatív működéséért felelős szerv. Ez magában foglalja a Schengeni Információs Rendszert, valamint számos egyéb adatbázist, amelyek főleg nem uniós polgárokra vonatkozó adatokat tárolnak. Az eu-LISA által központi szinten működtetett információtechnológiai rendszerek értékes eszközök a nemzeti illetékes hatóságok számára, mivel valós időben a legpontosabb információkat biztosítják, ami megerősíti a gyermekkereskedelem elleni küzdelmet. A céltól függően a rendszereket

használhatják határőrök, a bűnüldöző, vízumügyi, migrációs és menekültügyi hatóságok, valamint a bírósági és vámhatóságok.

További információ az eu-LISA weboldalán található.

Számos szereplő kapcsolatba kerülhet a szülői felügyelet nélkül maradt és védelemre szoruló gyermekekkel, beleértve az emberkereskedelem gyermek áldozatait, például a légitársaságok alkalmazottai és a repülőtéri személyzet, valamint a határőrök. Nekik:

- ✓ ismerniük kell az országukat elhagyó vagy abba belépő gyermekekre vonatkozó, nemzeti közigazgatási követelményeket (pl. szülői engedély vagy eskü alatt tett nyilatkozat);
- ✓ tisztában kell lenniük az emberkereskedelemre vonatkozó, naprakész kockázatelemzési információkkal, beleértve a bűncselekmény nemspecifikus jellegét, a mintákat és tendenciákat;
- ✓ észre kell venniük a gyermek vagy a kísérő felnőtt(ek) esetén megmutatkozó szokatlan viselkedést, testi vagy érzelmi jeleket;
- ✓ külön figyelmet kell fordítaniuk arra, ha a szülőtől eltérő felnőtt nem csupán egy gyermeket kísér, hanem egy gyerekcsoportot, vagy ha különböző alkalmakkor különböző gyermekcsoportokat kísér;
- ✓ alaposan tanulmányozniuk kell a kísérő felnőttek dokumentumait, ha ők nem a gyermek szülei vagy törvényes képviselői;
- ✓ meg kell nézniük a Schengeni Információs Rendszerben (SIS II), hogy a gyermek nincs-e elveszettnek nyilvánítva;
- ✓ a kérdéses személyeket elkülönített helyen történő ellenőrzésre kell irányítaniuk, ha kétség merül fel. Ez lehetővé teszi a származási hely hatóságaival folytatott konzultációt a kísérő felnőttel és a gyermekkel kapcsolatban. Az elkülönített helyen történő ellenőrzés céljának tükröznie kell a [Frontex VEGA-kézikönyvének](#) iránymutatását;
- ✓ tisztában kell lenniük a nemzetközi együttműködési lehetőségekkel, a rendelkezésükre álló nemzetközi kommunikációs eszközökkel és csatornákkal, beleértve az információk Europolon keresztüli keresztkeresését és elemzését;
- ✓ a gyermekvédelmi szolgálatokhoz kell utalniuk az ügyet, ha semmilyen megállapításra nem jutnak, azonban továbbra is kételkednek a gyermek jóllétében. Az ügyre vonatkozó információkat meg kell osztani a célországban működő gyermekvédelmi szolgálatokkal a látogatás és nyomon követés biztosítása érdekében. Fennáll azonban a veszélye annak, hogy a gyermek a nyomon követés előtt eltűnik, vagy a szociális szolgálatok nem tudják

megállapítani a hollétét. Ez például akkor fordulhat elő, ha az adott személy lakcímét vált, vagy pontatlan elérhetőségeket ad meg.

A Schengeni határellenőrzési kódex ((EU) 2016/399 rendelet) 23. cikke szerint az uniós tagállamok jogosultak arra, hogy a területükön belül ellenőrzéseket végezzenek, feltéve, hogy ezek az ellenőrzések a határforgalom-ellenőrzéssel nem azonos tartalmúak. Az ilyen véletlenszerű rendőrségi ellenőrzések megkönnyíthetik a veszélyben lévő gyermekek azonosítását is. A fentiekben felsorolt pontok közül sok – például az emberkereskedelemre vonatkozó kockázatelemzési információk ismerete – segíteni tudja a veszélyben lévő gyermekek személyazonosságának megállapítását a rendőrségi ellenőrzések során.

Az Európai Bizottság iránymutatása a személyazonosság megállapításáról

Az Európai Bizottság iránymutatást készített az emberkereskedelem áldozatai személyazonosságának megállapításáról, különösen a konzuli szolgálatok és a határőrök számára.

További információ: Európai Bizottság (2013), Guidelines for the identification of victims of trafficking in human beings (Iránymutatás az emberkereskedelem áldozatai személyazonosságának megállapításáról).

A Frontex kézikönyve a repülőtereken található gyermekekről (VEGA)

A Frontex, az Európai Határ- és Partvédelmi Ügynökség kézikönyvet készített, amely iránymutatást nyújt a határőrök számára a repülőtereken talált gyermekek védelmével kapcsolatban. A VEGA-kézikönyv gyakorlati tippeket tartalmaz, például hogy mire érdemes odafigyelni a határátlépésnél, milyen lehetséges kérdéseket kell feltenni a gyermekeknek, milyen első vonalbeli és elkülönített helyen történő ellenőrzéseket kell végezni, valamint hová kell utalni az ügyet. Az Ügynökség hasonló kézikönyvet készít a szárazföldi és tengeri határokhoz is.

További információ: Európai Határ- és Partvédelmi Ügynökség (2015), Vega-kézikönyv: Gyermekek a repülőtereken – Veszélyeztetett gyermekek úton – Iránymutatások határőrök számára.

Az emberkereskedelem szempontjából rendkívül veszélyeztetett csoportokról szóló európai bizottsági tanulmány

Az Európai Bizottság jelentésében található „Az emberkereskedelemnek leginkább kitett gyermekek csoportjai: tipológia a kockázati profilok alapján” című szakasz.

További információ: Európai Bizottság (2015), Study on high-risk groups for trafficking in human beings (Az emberkereskedelem szempontjából rendkívül veszélyeztetett csoportokról szóló európai bizottsági tanulmány).

Az egyedül vagy olyan felnőttel utazó gyermeknek, aki nem a szülője vagy törvényes gyámja, érvényes útlevelemmel vagy személyazonosító okmánnyal, valamint a nemzeti jogszabályokban meghatározott egyéb hivatalos okmánnyal kell rendelkeznie. A hivatalos okmányt a szülők vagy a törvényes gyám, egyes esetekben közjegyző írja alá, és ez jogosítja fel a gyermeket arra, hogy a tartózkodási helye szerinti uniós tagállamon kívül utazzon. Nincsenek közös, EU-szerte elfogadott szabályok ebben az ügyben, és minden egyes uniós tagállam maga dönti el, hogy a gyermeknek szüksége van-e ilyen okmányokra, és ha igen, melyekre. Egyes tagállamok a szülők hozzájárulásának igazolását írják elő ahhoz, hogy a gyermek egyedül vagy a szüleitől eltérő felnőtt kíséretében elhagyja az országot (eskü alatt tett nyilatkozat). Ez azonban önmagában nem elegendő a gyermekkereskedelem megelőzéséhez.

Szabványosított szülői hozzájárulási nyomtatvány

A Hágai Nemzetközi Magánjogi Konferencia bevált gyakorlatokra vonatkozó útmutatójának megelőző intézkedésekről szóló III. része felszólítja a tagállamokat, hogy vegyék fontolóra a szabványosított szülői hozzájárulási nyomtatvány elfogadását, amely szükség esetén a gyermek joghatóságából való távozásának engedélyezése előtt igazolja a hozzájárulás megadását (lásd az útmutató 1.2.2. szakaszát). A szabványosított szülői hozzájárulási nyomtatvány használatával biztosítható az egyértelműség, és csökkenthető az uniós tagállamok által előírt hozzájárulási nyomtatványok formátumainak sokféleségéből eredő kockázatok. Azoknak az államoknak, amelyek saját nemzeti formanyomtatványt kívánnak kidolgozni, érdemes fontolóra venniük a [Hágai Konferencia weboldalán](#) megadott információkat.

További információ: Hágai Nemzetközi Magánjogi Konferencia, Guide to Good Practice under the Hague Convention of 25 October 1980 on the Civil Aspects of International Child Abduction, Part III, Preventive Measures (A gyermekek jogellenes külföldre vitelének polgári jogi vonatkozásairól szóló, 1980. október 25-i Hágai Egyezmény szerinti, bevált gyakorlatokra vonatkozó útmutatój, III. rész – Megelőző intézkedések), 2005.

A személyazonosság megállapítása

Ha a hatóságok úgy ítélik meg, hogy a gyermek védelemre szorul, a gyermekkel való első kapcsolatfelvétel célja a gyermek személyazonosságának megállapítása. A [gyermek jogairól szóló egyezmény](#) 3. cikkében és a vonatkozó uniós jogi eszközökben meghatározott (lásd: [1. táblázat](#)), a gyermek mindenképp felett álló érdekéről szóló elvnek kell vezérelnie minden intézkedést, amelyet a gyermek személyazonosságának megállapítása és az illetékes hatóságokhoz utalása érdekében hajtanak végre.

Ez azt is jelenti, hogy az első kapcsolatfelvétel során a hatóságoknak el kell kerülniük a gyermek kimerítő kikérdezését a helyzetéről, életkörülményeiről és háttértörténetéről. A gyermekkel való első kapcsolatfelvételnek rövidnek kell lennie, és a gyermek személyazonosságának megállapítására kell korlátozódnia, az alapvető információk megszerzésével, például a szülők hollétével kapcsolatban, valamint össze kell gyűjteni a gyermek közvetlen biztonságának és jóllétének biztosításához szükséges alapvető információkat. A további vizsgálatot a későbbiekben a gyermekvédelmi szolgálatoknak kell elvégezniük.

A személyazonosság megállapítása során a gyermekkel tisztelettel kell bánni, az életkorának megfelelő módon, és ha nem beszéli a helyi nyelvet, tolmácsolást kell biztosítani számára. A hatóságoknak gyermekbarát tájékoztatást kell nyújtaniuk a kulcsfontosságú kérdésekről, például a konzulátustól való segítségkérés lehetőségéről, arról, hogy a hatóságoknak miért kell megállapítaniuk a személyazonosságot, miért kell feldolgozni az ujjlenyomatokat, és melyek a következő lépések a gyermek biztonságának biztosítása érdekében.

→ *A gyermekkel való beszélgetésről, a gyermek meghallgatásáról és tájékoztatásáról további információ a 3. intézkedés: A gyermek meghallgatása című részben található.*

Gyakran a rendőrség feladata megállapítani a gyermek személyazonosságát. A körülményektől függően az alábbi intézkedések valamelyikére vagy mindegyikére is szükség lehet:

- az okmányok ellenőrzése, ha vannak, például a személyazonosító okmányok vagy útlevelek, a gyermek nevének, állampolgárságának, életkorának stb. megállapítása;
- ujjlenyomatvétel (idősebb gyermekek esetén, ha a nemzeti jog engedi) és készítése a gyermekről;
- a nemzeti adatbázisok ellenőrzése annak megállapítása érdekében, hogy a gyermek korábban kapcsolatba került-e a rendőrséggel, és ha igen, miért;
- a Schengeni Információs Rendszer (SIS II) ellenőrzése azzal kapcsolatban, hogy a gyermek nincs-e elvesztettnek nyilvánítva;
- kapcsolatfelvétel az Europollal súlyos és szervezett bűnözés esetén, az adatbázisok ellenőrzésének kérése, operatív elemzés és támogatás kérése a nyomozás és a műveletek során;

Szülői felügyelet nélkül maradt gyermekek a sajátjuktól eltérő uniós tagállamban

- a gyermek tagállama vagy szokásos tartózkodási helye szerinti ország konzulátusának tájékoztatása.

Emberkereskedelem esetén a gyermekek felnőttek adhatják ki magukat az emberkereskedőktől kapott utasítások miatt és annak érdekében, hogy elkerüljék az alapsabb vizsgálatot. A gyermeket arra is kényszeríthetik, hogy hamis, felnőtt számára kiállított útlevéllel utazzon.

Ha az életkor bizonytalan, azonban okkal feltételezhető, hogy a személy gyermek, akkor az emberkereskedelem elleni irányelvvel (13. cikk (2) bekezdés), a gyermekek szexuális kizsákmányolásáról szóló irányelvvel (18. cikk), a gyanúsított vagy vádlott gyermekek részére nyújtandó eljárási biztosítékokról szóló irányelvvel (3. cikk), valamint az Európa Tanács emberkereskedelem elleni egyezményével (10. cikk) összhangban a hatóságoknak azt kell vélelmezniük, hogy az adott személy gyermek, amíg sor nem kerül a személy életkorának további vizsgálatára. Az idősebb serdülők esetei kihívást jelenthetnek.

Ha a nemzeti jog szerint a gyermek esetében életkor-meghatározásra van szükség, a lehető legkevésbé beavatkozó módszereket kell alkalmazni, és biztosítani kell a gyermeknek a meghallgatáshoz való jogot, valamint a gyám általi támogatást. A hatályos jogszabályok, a szükséges biztosítékok és az életkor-meghatározás létező módszereinek áttekintése érdekében lásd az Európai Menekültügyi Támogatási Hivatal (EASO) útmutatóját.

Az EASO útmutatója az életkor-meghatározásról

Az Európai Menekültügyi Támogatási Hivatal (EASO) gyakorlati útmutatót készített az életkorukat igazoló okmányokkal nem rendelkező személyek életkorának meghatározásáról. Az útmutató áttekinti a meglévő módszereket, az előnyeiket és hátrányaikat, valamint a szükséges biztosítékokat. Bár az EASO kiadványa a nemzetközi védelmi eljárások tekintetében készült, az útmutató releváns lehet az EU-ból származó gyermekek esetében is.

További információ: Európai Menekültügyi Támogatási Hivatal (2018), [EASO Practical Guide on age assessment](#) (Az Európai Menekültügyi Támogatási Hivatal életkor-meghatározásról szóló gyakorlati útmutatója), 2018.

Továbbirányítás

A sajátjuktól eltérő uniós tagállamban talált, szülői felügyelet nélkül maradt és védelemre szoruló gyermekeket tovább kell irányítani a gyermekvédelemért felelős, illetékes nemzeti hatóságokhoz. Ezeknek az egyéb illetékes hatóságokkal együtt

azonnali intézkedéseket kell tenniük a gyermek biztonságának, elhelyezésének és alapvető igényeinek biztosítása érdekében. A gyermekvédelmi hatóságok tovább fogják értékelni az esetet.

Amennyiben bizonyos vagy vélelmezhető, hogy a gyermek emberkereskedelem áldozata, a rendőrség az ügyet továbbirányítja a speciális rendőri egységnek, a nemzeti áldozatkezelési mechanizmusnak vagy az emberkereskedelem elleni szolgálatokért felelős személyeknek, hogy hivatalosan is az emberkereskedelem áldozataként azonosítsák a gyermeket.

2. intézkedés: Gyám kinevezése

A nemzetközi és az európai jog elismeri a gyám kinevezésének fontosságát a szülői felügyelet nélkül maradt gyermekek esetében a gyermek mindenek felett álló érdekének biztosítása és a gyermek jóllétének előmozdítása céljából. A gyermek jogairól szóló egyezményben szereplő, „törvényes gyámra” történő számos hivatkozás azt jelzi, hogy a törvényes képviselők a védelmi rendszer kulcsfontosságú szereplői a családi környezettől ideiglenesen vagy véglegesen elszakított és a szülei által képviselt érdekeikkel nem rendelkező gyermekek esetében (lásd továbbá: ENSZ Gyermekjogi Bizottsága, [General Comment No 6](#) [6. sz. általános észrevétel], 33. bekezdés).

Az emberkereskedelem gyermek áldozatai esetében az uniós jog [az emberkereskedelem elleni irányelv](#) 14. cikkének (2) bekezdésében előírja a gyám vagy képviselő kinevezését a gyermek hatóságok általi azonosításától kezdve, amennyiben a nemzeti jognak megfelelően a szülői felügyeleti jogot gyakorló személyeket – a köztük és a gyermek áldozat közötti érdekellentét miatt – kizárták a gyermek áldozat képviselőiből, vagy amennyiben a gyermek áldozatnak nincs kísérlője, illetve elszakadt a családjától. A 16. cikk (3) bekezdése ezt a kötelezettséget kiterjeszti az emberkereskedelem kísérlő nélküli gyermek áldozataira. Ezenkívül ha a gyermek nyomozásokban és büntetőeljárásokban vesz részt, a 15. cikk arra kötelezi az illetékes hatóságokat, hogy a nemzeti joggal összhangban képviselőt jelöljenek ki a gyermek számára, amennyiben a nemzeti jog szerint a szülői felelősséget gyakorló személyek a köztük és a gyermek áldozat között fennálló érdekellentét miatt nem képviselhetik a gyermeket.

Ehhez hasonlóan a [gyermekek szexuális kizsákmányolásáról szóló irányelv](#) 20. cikke arra kötelezi az illetékes hatóságokat, hogy különleges képviselőt jelöljenek ki a gyermek áldozat számára, amennyiben a nemzeti jog alapján a szülői felügyeletet gyakorlók a köztük és a gyermek áldozat között fennálló érdekellentét miatt nem

képviselhetik a gyermek áldozatot, vagy amennyiben a gyermeknek nincs kísérője vagy elszakadt a családjától.

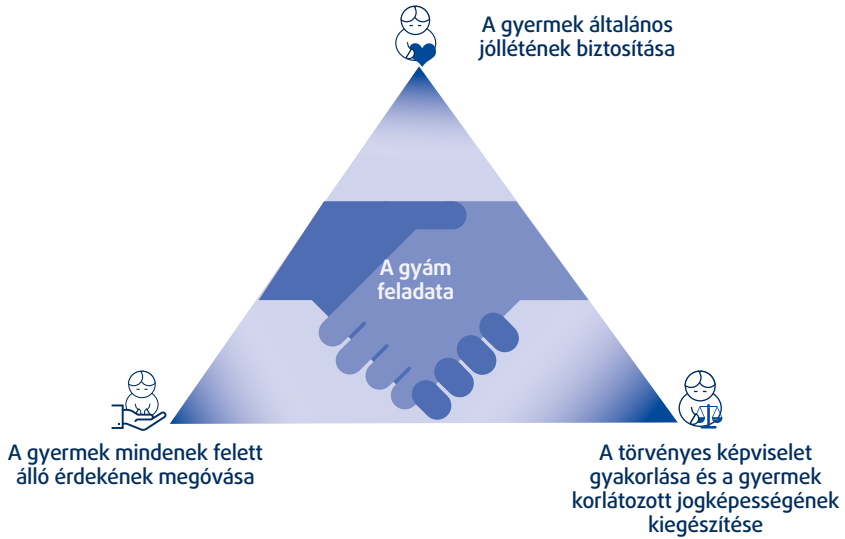
Az ideiglenes gyám kinevezése a **Brüsszel IIa. rendelet** 20. cikke által szabályozott sürgősségi intézkedés. Az ideiglenes gyámságra vonatkozó döntést meghozhatja az az uniós tagállam, ahol a gyermek tartózkodik, akkor is, ha más tagállam az illetékes. Az ideiglenes gyám felelőssége megszűnik, amikor az illetékes bíróság átveszi az ügyet és új gyámot nevez ki, vagy egyéb hosszú távú intézkedést hoz.

Ha a szokásos tartózkodási hely szerinti országnak való átadásra az ideiglenes gyám kinevezése előtt kerül sor, figyelmen kívül hagyják a gyermek helyzete alapos értékelésének fontosságát, beleértve a családi környezet és a gyermeket ott érő körülmények értékelését. A gyors átadás eredményeként a gyermek ismételt emberkereskedelem vagy bántalmazás áldozatává válhat. A gyermek mindenek felett álló érdekének biztosítása és a jövőbeli bántalmazások elkerülése érdekében a hatóságoknak időre van szükségük ahhoz, hogy minden körülményt értékeljenek. Ez alatt az időszak alatt a gyám kinevezése kiemelkedő fontosságú. A gyám bizalmi személyként megkönnyítheti a gyermek és a család helyzetének alaposabb értékelését, valamint biztosíthatja, hogy tartós és a gyermek mindenek felett álló érdekét figyelembe vevő döntések születessenek.

Ahogy a **7. ábrán** látszik, a gyámok felelnek a gyermek általános jóllétének biztosításáért; a gyermek mindenek felett álló érdekének megóvásáért; valamint a törvényes képviselőt gyakorlásáért és a gyermek korlátozott jogképességének kiegészítéséért. A gyám az a személy, aki a leginkább átfogó módon lát rá a gyermek igényeire. A gyám egyedi helyzetben van azzal, hogy kapcsolatot teremt a különböző hatóságok és a gyermek között. A gyám a gyermek és a gyermeknek gondozást és segítséget nyújtó szakemberek, például ügyvédek, egészségügyi szolgálatok, iskolák, szálláshelyek, gyermekvédelmi szolgálatok, rendőrség és az áldozattámogató szolgálatok közötti kapcsolattartóként léphet fel.

A gyámnak fontos szerepe van az ügy határokon átívelő intézkedései tekintetében is. Segíthet például a gyermeknek a családi kapcsolat újbóli kialakításában, kapcsolatba léphet a gyermek más uniós tagállamban tartózkodó szüleivel vagy távolabbi családtagjaival, vagy elkísérheti a gyermeket, ha másik országnak adják át.

7. ábra: A gyám feladata

Forrás: FRA és Európai Bizottság, 2014 (Gyámság a szülői felügyelet nélkül maradt gyermek számára, 15. o.)

Az FRA és az Európai Bizottság által kiadott [gyámsági kézikönyv](#) átfogó áttekintést nyújt a gyámok szerepéről és felelősségéről, és a gyámsági rendszerek működéséről. A gyámok szerepére és felelősségére, a gyámsági rendszerek irányítására vagy a gyám konkrét feladataira vonatkozó további részletekért érdemes megtekinteni a kézikönyvet.

A szülői felügyelet nélkül maradt gyermekek gyámságáról szóló kézikönyv: az emberkereskedelem gyermek áldozatainak különleges igényei

Az FRA és az Európai Bizottság kézikönyvet tett közzé a nemzeti gyámsági rendszerek megerősítése és annak biztosítása érdekében, hogy felkészültebbek legyenek az emberkereskedelem gyermek áldozatainak különleges igényei terén. A kézikönyv iránymutatást és ajánlásokat nyújt az uniós tagállamoknak, és meghatározza a gyámsági rendszerek alapvető elveit, kialakítását és irányítását. A kiadvány az EU valamennyi nyelvén elérhető.

További információ: FRA (2015), *Guardianship for children deprived of parental care with a particular focus on their role in responding to child trafficking* (Gyámság a szülői

felügyelet nélkül maradt gyermekek számára – különös tekintettel a gyámok gyermekkereskedelem elleni küzdelemben betöltött szerepére).

3. intézkedés: A gyermek meghallgatása

A nemzetközi és európai gyermekvédelem egyik kulcsfontosságú elve a gyermek szabad véleménynyilvánításhoz való joga minden őt érintő ügyben. A gyermek véleményét a gyermek életkorának és érettségének megfelelően kell figyelembe venni, ahogyan azt a [Charta 24. cikke](#) és a [gyermek jogairól szóló egyezmény 12. cikke](#) előírja.

→ *A gyermek büntetőeljárások során történő meghallgatásának módjával kapcsolatban lásd meg a [8. intézkedést](#): A gyermek támogatása a bírósági eljárások alatt.*

A gyermek véleményét komolyan figyelembe kell venni az adott gyermek érettségének, a konkrét körülményeknek és az adott helyzetben rendelkezésre álló lehetőségeknek megfelelően. A gyermek véleménye például hatással lehet arra, hogy a gyám férfi vagy nő legyen-e, vagy hogy a család újbóli egyesítése a legjobb ötlet-e. A gyermek meghallgatása és véleményének komolyan vétele nem csupán jogi kötelezettség, hanem pozitív hatással van a gyermek védelmének folyamatára. A gyermek könnyebben bízik meg a hatóságokban, és nyitottabb lesz az együttműködésre. Ezzel megelőzhető a szökés és az újbóli emberkereskedelem veszélye, és biztosítható, hogy a bevezetett intézkedések fenntarthatóak, az állami erőforrások használata pedig hatékony legyen.

A gyermekek megerősítése a részvétel révén

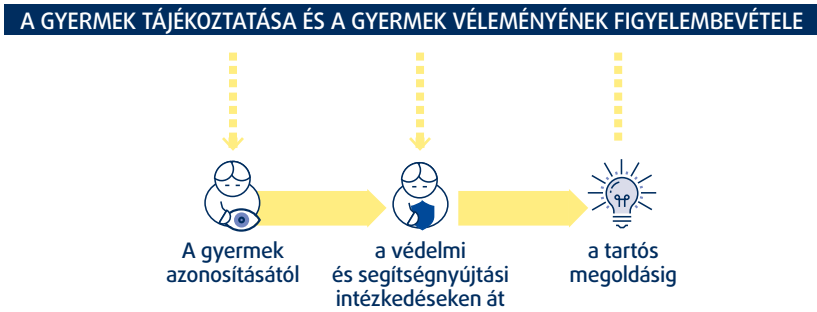
Mivel az erőszakos élmények jellegükből fakadóan gyengítőek, ezért érzékeny intézkedésekre van szükség annak biztosítása érdekében, hogy a gyermekvédelmi beavatkozások ne gyengítsék tovább a gyermekeket, hanem inkább pozitívan járuljanak hozzá a rehabilitációjukhoz és a társadalomba való beilleszkedésükhöz a gondosan megkönynyített részvételen keresztül. A Bizottság megjegyzi, hogy a különösen marginalizált és/vagy hátrányosan megkülönböztetett csoportok akadályokba ütköznek a részvétel terén. Ezen akadályok elhárítása különösen fontos a gyermekvédelem esetén, mivel gyakran a gyermekek azok, akiket a leginkább érint az erőszak.

Lásd: az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága (2011), General Comment No 13 (13. sz. általános észrevétel), 63. bekezdés.

A gyermeket nem csak első kapcsolatfelvétel során kell tájékoztatni, meghallgatni és véleményét figyelembe venni. Épp ellenkezőleg, ennek az e gyakorlati útmutatóban ismertetett minden intézkedés alapvető elemének kell lennie, ahogyan azt a 8. ábra

mutatja, egészen a védelemre szoruló gyermek megtalálásától a tartós megoldás kialakításáig. Az ügy konkrét körülményeitől függően a gyermekek beleszólhatnak a biztonsággal, gondozási megoldásokkal, a család újraegyesítésével, a gyám kinevezésével, valamint a legjobb tartós megoldással kapcsolatos kérdésbe és számos más, őket érintő döntés meghozatalába.

8. ábra: A gyermekek tájékoztatása és véleményük figyelembevétele a 10 intézkedés során

Forrás: FRA, 2019

Megfelelő tájékoztatás

A gyermek véleménynyilvánítása érdekében átfogó és érthető tájékoztatást kell kapnia arról, mi történik, melyek a következő lépések és a rendelkezésre álló lehetőségek. A gyermekkel konzultálni kell az általa preferált lehetőségekről. A tájékoztatáshoz való jog és a meghallgatáshoz való jog rendkívül szorosan összefügg, és ezért kéz a kézben jár.

A megfelelő és érthető tájékoztatás biztosítása a gyermek meghallgatásának és a bizalom kiépítésének elengedhetetlen eleme. Ha a gyermek nem rendelkezik elegendő információval, vagy nem érti az adott helyzetet, akkor a gyermek joga arra korlátozódik, hogy mennyire tudja kinyilvánítani véleményét, döntést hozni vagy kérdéseket feltenni. A 2. tábla a tájékoztatáshoz való jogra mutat referenciákat a kiválasztott uniós jogi eszközökben. A táblázat rámutat, hogy az áldozatok jogairól szóló irányelv tartalmazza a legrészletesebb rendelkezéseket.

2. táblázat: Tájékoztatáshoz való jog a vonatkozó uniós jogban

A tájékoztatáshoz való jog kifejezett megemlített aspektusai	Eszköz		
	Az emberkereskedelem elleni irányelv	Az áldozatok jogairól szóló irányelv	A gyermekek szexuális kizsákmányolásáról szóló irányelv
Általános hivatkozás a tájékoztatáshoz való jogra	(19) és (21) preambulumbekezdés; 11. cikk (5) bekezdés	1. cikk	(50) preambulumbekezdés
Költségtérítés	–	(23) preambulumbekezdés; 14. cikk	–
Tolmácsolás	11. cikk	(34), (35), (36) preambulumbekezdés és 7. cikk	–
Az áldozattal folytatott kommunikáció eszközei és tartalma	11. cikk (6) bekezdés	(26), (27), (29), (31), (32), (33) és (40) preambulumbekezdés; 4. cikk, 6. cikk és 11. cikk (3) bekezdés	–
A különleges szükségletekkel rendelkező áldozatok tájékoztatása	11. cikk	(38) preambulumbekezdés; 9. cikk	–
Egyszerű és közérthető nyelv használata, figyelembe véve az áldozat különleges szükségleteit	–	(21) preambulumbekezdés; 3., 7. cikk	–

Megjegyzés: – = nem alkalmazandó.

Forrás: FRA, 2019

A jobban tájékoztatott gyermekek jobban részt tudnak venni a bírósági eljárásokban is. Ez nagyobb mértékű együttműködést eredményez a hatóságokkal, és a gyermekek úgy érzik, hogy tiszteletet kapnak és komolyan veszik őket. Az elegendő tájékoztatás nyújtása ezáltal minden fél részére előnyös.

Tolmácsok

Előfordulhat, hogy a gyermek nem beszéli a helyi nyelvet, vagy csak rendkívül alapszintű tudása van. Ha szükséges, a megfelelő kommunikáció biztosítása érdekében szakképzett tolmácsot kell alkalmazni, aki a gyermekekkel folytatott kommunikációban is képzett. A tolmácsnak függetlennek, a hatóság előtt ismertnek

és megbízhatónak kell lennie. A tolmács nem lehet olyan személy, aki a gyermek barátjának vagy családtagjának mondja magát. Előfordulhat, hogy a gyermek a telefonos tolmácsolást preferálja, ha a megvitatott kérdések nagyon érzékenyek. Az EASO új képzési modult dolgozott ki a menekültügyi tolmácsolás terén, amelyhez kérésre hozzá lehet férni. Bár a modul a menekültügyre fókuszál, néhány tolmácsolási technika az EU területéről származó gyermekekkel folytatott interjúk tolmácsolása során is releváns lehet.

A gyermekekkel dolgozó tolmácsok ellenőrzőlistája

- ✓ A tolmács legyen szakmai, meleg és barátságos.
- ✓ Ne mutasson olyan érzelmeket, mint az egyet nem értés vagy meglepettség, függetlenül attól, mennyire megdöbbentő az, amit hall.
- ✓ Ne ítélkezzen a gyermek felett.
- ✓ Ne irányítsa vagy próbálja befolyásolni a gyermeket.
- ✓ Fordítsa le pontosan azt, amit a gyermek mond, ne adjon hozzá, és ne foglalja azt össze.
- ✓ Ne változtassa meg azt, amit a gyermek mond, például ne javítson a nyelvhelyességen, vagy ne egészítse ki azt részletekkel.
- ✓ Ne használjon szaknyelvet vagy szakkifejezéseket, azt feltételezve, hogy az érthető.
- ✓ Legyen semleges.
- ✓ Ne tegyen fel saját kérdéseket.
- ✓ Tartsa be a titoktartási kötelezettséget; ne osszon meg semmilyen információt a gyermekről, és ne adja meg az elérhetőségét.

A nemi szempont

A szakembereknek mindig tisztában kell lenniük azzal, hogy előfordulhat, hogy a kommunikációt annak megfelelően módosítani kell, hogy a gyermek lány vagy fiú-e. A 3. táblázat ismerteti, hogy ezek a szempontok hogyan tükröződnek a három leginkább releváns uniós jogi eszköz közül kettőben.

3. táblázat: A nemekre vonatkozó egyértelmű hivatkozások a vonatkozó uniós jogban

Szempontok	Eszköz		
	Az EU emberkereskedelem elleni irányelve	Az áldozatok jogairól szóló irányelv	A gyermekek szexuális kizsákmányolásáról szóló irányelv
Nem	(3), (12) és (25) preambulumbekzdés; 1. cikk	(9), (17), (56), (57), (61) és (64) preambulumbekzdés; 9. cikk (3) bekezdés b) pont, 22. cikk (3) bekezdés, 23. cikk (2) bekezdés d) pont és 26. cikk (2) bekezdés	–

Megjegyzés: – = nem alkalmazandó.

Forrás: FRA, 2019

A nemi perspektíva alkalmazásához az alábbi szempontok fontosak:

- **Az érintett szakemberek neme:** a gyermeket meg kell kérdezni, hogy szeretnék-e, hogy az érintett szakemberek azonos neműek legyenek-e, vagy nem. Ez nem mindig lehetséges, azonban a rendelkezésre álló lehetőségeket alaposan figyelembe kell venni. A nemi szempontok fontosak lehetnek a személyzet felvételekor is, hogy elegendő férfi és női alkalmazott álljon rendelkezésre. Minimusként ennek döntő szempontnak kell lennie a gyám kiválasztásakor – ő az egyik kulcsfontosságú személy, aki a gyermek meghallgatásáért és a vele való kommunikációért felelős.
- **A fiúkról és lányokról alkotott sztereotípiák:** mind a szakembereknek, mind pedig maguknak a gyermekeknek lehetnek bizonyos elképzeléseik vagy előfeltevéseik arról, hogyan viselkednek általában a fiúk és a lányok. A nemek közötti egyenlőtlenség és az etnikai és nemi alapú megkülönböztetés strukturált formái például kihathatnak a gyermek önmagáról kialakított képére és elvárásaira, az önbizalmára és testképére. Mindez hatással lehet arra, hogyan kezelik a kizsákmányolással vagy bántalmazással kapcsolatos élményüket, valamint hogyan osztják meg, mi történt velük. A tapasztalataik is jelentős hatással lehetnek a rehabilitációjukra.
- **A szexuális zaklatás vagy kizsákmányolás megosztása:** a lányok számára nehéz lehet bevallani, hogy szexuálisan bántalmazták őket, mivel ez büntudattal és szégyenérzettel párosulhat. A fiúknál is előfordulhat, hogy nem beszélnek

a szexuális zaklatásról, mivel a zaklatásukat összekapcsolhatják azzal, hogy kevésbé „férfiasak” vagy „nem elég erősek”.

- **Az emberkereskedelem nemi dimenziója:** a nők, lányok, férfiak és fiúk gyakran válnak az emberkereskedelem áldozatává a kizsákmányolás különböző formái céljából, a nők és lányok pedig túlnyomó többségben vannak a szexuális kizsákmányolás esetén. Az ilyen típusú kizsákmányolással járó károk súlyosak, brutálisak és hosszú távú, nemspecifikus testi, nőgyógyászati és mentális egészségre gyakorolt hatásai vannak. A nők és lányok konkrét helyzetét célzó, emberkereskedelem elleni intézkedéseket össze kell hangolni a nők elleni erőszak elleni küzdelem szélesebb körű stratégiáival.

HA TÖBBET SZERETNE TUDNI

Nemspecifikus intézkedések az emberkereskedelem terén

Figyelembe véve, hogy a szexuális kizsákmányolás céljából az EU-ban végzett emberkereskedelem nyilvántartásba vett áldozatainak 95%-a nő vagy lány, ez a jelentés nemspecifikus szempontból elemzi az emberkereskedelem elleni irányelvet és az áldozatok jogairól szóló irányelvet. A jelentés iránymutatást nyújt a tagállamoknak a nemspecifikus intézkedésekről, hogy hatékonyabban tudják azonosítani, segíteni és támogatni az emberkereskedelem áldozatait.

További információ: A Nemek Közötti Egyenlőség Európai Intézete (EIGE) (2018), Gender-specific measures in anti-trafficking actions: report (Nemspecifikus intézkedések az emberkereskedelem terén: jelentés).

Gyermekbarát kommunikáció

A gyermek azonosításától a tartós megoldás megtalálásáig és az ügy lezárásáig különböző szakemberek különböző minőségben lépnek kapcsolatba és kommunikálnak a gyermekkel. A gyermekkel folytatott kommunikáció és kapcsolatfelvétel különböző típusai fordulnak elő – például napi interakció a szálláshely személyzetével, az azonosítást követően az első kapcsolatfelvétel a rendőrséggel, bizalmas beszélgetés a gyámmal, részletes törvényszéki meghallgatás vagy a gyermek mindenkifelett álló érdekének alapos elemzése a tartós megoldás meghatározása céljából.

A gyermekkel folytatott kommunikációhoz jelentős készségekre van szükség, különösen a védelemre szoruló gyermekek esetében, beleértve az emberkereskedelem gyermek áldozatait. Előfordulhat, hogy a gyermekek traumatikus élményt éltek át, könnyedén bizalmatlanná válnak a felnőttekkel szemben, vagy egyáltalán nem hajlandóak beszélni. A gyermekekkel közvetlenül dolgozó személyzetnek hozzáértőnek kell lennie, és rendszeresen képeznie kell magát a különböző életkorú gyermekekkel

folytatott legjobb kommunikáció mikéntjéről, figyelembe véve a nemüket és kulturális hátterüket, valamint elkerülve az újbóli traumatizálást. Érteniük kell a stressz és a trauma gyermekre gyakorolt fizikai és pszichológiai hatását. A traumatikus élmények negatívan befolyásolhatják a gyermek viselkedését. Előfordulhat például, hogy a gyermek nem képes megbízni a felnőttekben vagy a hatóságokban, míg azt, hogy a gyermek hogyan mondja el, vagy miként emlékszik a történetére, jelentősen befolyásolhatja a trauma. Egyes viselkedési mintákat könnyedén félre lehet érteni, ha a gyermek egymásnak ellentmondó állításokat tesz.

Az ilyen beosztásban dolgozó személyeknek ezért megfelelően képzettnek kell lenniük, és rendelkezniük kell a szükséges készségekkel ahhoz, hogy valódi és hatékony beszélgetést tudjanak folytatni az emberkereskedelem, bántalmazás vagy elhanyagolás gyermek áldozataival. A szakembereket az alábbiakkal kapcsolatban kell képezni: a trauma hatása; a beszélgetés felépítésének módja; az eldöntendő, konkrét és kifejtendő kérdések alkalmazásának módja; a kommunikációs akadályok kezelésének módja; empátia; kommunikáció a konkrét csoportokkal, például lányokkal, fiúkkal, serdülőkkel, fogyatékossgal élő gyermekekkel, a roma közösségből származó gyermekekkel vagy az emberkereskedelem gyermek áldozataival, figyelembe véve a bűncselekmény nemi dimenzióját és az őket ért kizsákmányolási forma konkrét körülményeit.

A gyermek tájékoztatása és a vele való kommunikáció során a szakembereknek az alábbiakra kell odafigyelniük:

- **A gyermek véleménye:** nem pusztán formális követelmény, hogy a gyermeket meg kell hallgatni és véleményét életkorának és érettségének megfelelően figyelembe kell venni. A szakembereknek alaposan meg kell fontolniuk a gyermek véleményét. Ha a véleménye csak részben vagy egyáltalán nem vehető figyelembe, akkor indokolással ellátott magyarázatot kell adni a gyermeknek, és azt dokumentálni kell.
- **A gyermek önrendelkezése:** a szakembereknek nem pusztán áldozatként kell tekinteniük a gyermekre, hanem erőforrásokkal rendelkező személyként is. Annak érdekében, hogy el tudjon távolodni az emberkereskedőktől vagy a bántalmazásban vagy kizsákmányolásban részt vevő rokonoktól, a gyermeknek lehetőséget kell teremteni arra, hogy saját készségekkel és erősségekkel rendelkező személyként láttathassa magát. A szolgálatoknak azonosítaniuk kell a gyermek készségeit, erősségeit és érdekeit, és azokra kell építeniük.

- **Magánélet és titoktartás:** a kizsákmányolás vagy bántalmazás áldozatává váló gyermekeknek adott esetben nagyon érzékeny témákról kell beszélniük. A titoktartást ezért a lehető legkevesebb jelen lévő emberrel kell biztosítani. A gyermeknek értenie kell, hogy a megadott információt miként fogják használni, ki fog róla értesülni, és a titoktartásnak milyen korlátai vannak.
- **Elérhetőség a gyermek számára:** egyes szakembereknek, például a gyámoknak hozzáférhetőnek és a gyermek számára könnyen elérhetőnek kell lenniük. Ezt megkönnyítheti, ha rendelkezésre bocsátják a telefonszámukat vagy az e-mail-címüket, ha a gyermek napirendjéhez igazodó időpontokat kínálnak a találkozásukhoz (például nem iskolaidőben), és ha lehetővé teszik, hogy bármikor kapcsolatba lehessen lépni velük szükség esetén.
- **Kulturális közvetítés:** a más kultúrából vagy vallási háttérből származó gyermekekkel való közös munka során a szakembereknek rendelkezniük kell a kulturális sajátosságoknak megfelelő kompetenciákkal, hozzáállással és készségekkel, hogy biztosítani lehessen a kultúrák közötti, ítélezéstől és sztereotípiáktól mentes kommunikációt. Ennek magában kell foglalnia a kultúra hitre és viselkedésre gyakorolt hatásával kapcsolatos ismereteket. A szakembereknek tisztában kell lenniük a saját kulturális jellemzőikkel, amelyek befolyásolhatják feltételezéseiket és viselkedésüket. Szükség esetén a szakemberek igénybe vehetnek kulturális közvetítőket, azaz olyan személyeket, akik ugyanolyan kulturális háttérrel rendelkeznek, mint a gyermek. Ez segíthet a kulturális háttér kölcsönös megértésében, és javíthatja a gyermekkel folytatott kommunikációt. Egy roma közvetítő például hasznos lehet a roma gyermekekkel folytatott kommunikáció esetén.
- **A tájékoztatás időzítése és tartalma:** az érintett személyzetnek alaposan meg kell fontolnia, melyik a legjobb pillanat a gyermek tájékoztatására. Ez magában foglalja azt is, hogy képesnek kell lenniük arra, hogy megítéljék, mely információt mikor kell megosztani. Előfordulhat például, hogy nem célszerű minden eljárást a kezdetekkor elmagyarázni, mivel ez a gyermeket túlterhelheti, és nem lesz képes minden információt befogadni. Fontos továbbá észben tartani, hogy a kezdetekkor a gyermeknek nyújtott információkat a folyamat során később többször újra el kell mondani. A gyermek érzelmi állapotától függően előfordulhat, hogy nem értette meg, vagy elfelejtette az adott információt. Ezért azt később is el kell mondani az eljárás során. A gyermeket az ügy lezárta is egyértelműen tájékoztatni kell.
- **Gyermekbarát nyelv:** minden információt egyszerű és közérthető nyelven kell megadni. El kell kerülni a szaknyelv használatát. A szakemberek nem feltételezhetik azt, hogy a gyermekek automatikusan megértik az olyan kifejezéseket,

mint a „gyám”, a „jogi segítségnyújtás” vagy „értékelés”. Minden kifejezést meg kell magyarázni.

- **A tájékoztatás különböző csoportokhoz igazítása:** az információt a különböző életkorú csoportokhoz és érettségi szinthez kell igazítani. Másképpen kell például ismertetni az információkat egy 10 évessel, mint egy 16 évessel. Az [FRA kutatásában](#) megkérdezett idősebb gyermekek megjegyezték, hogy néha úgy érezték, a rendőrségi vagy igazságügyi tisztviselők úgy kezelték őket, mintha kisgyermekek lennének. Ezt leereszkedőnek vagy megalázónak tartották. Ezenkívül a szakembereknek biztosítaniuk kell, hogy a tájékoztatás igazodjon a gyermekek értelmi képességéhez, mivel egyes esetekben előfordulhat, hogy a gyermekek pszichoszociális zavarban szenvednek. Ilyenkor szakképzett személyzetre van szükség.
- **A megértés ellenőrzése:** az [FRA kutatása](#) szerint a hatóságok gyakran érezték úgy, hogy megfelelően tájékoztatták a gondjaikra bízott gyermekeket. A valóságban azonban számos gyermek nem értette a helyzetet, csak túlságosan félt attól, hogy további kérdéseket tegyen fel. Ezért fontos, hogy a szakemberek meggyőződjenek arról, hogy a gyermek minden információt megértett-e. A szakembereknek tehát elegendő időt kell szánniuk minden gyermekre, és lehetővé kell tenniük számukra, hogy annyi további kérdést tegyenek fel, amennyi szükséges.
- **Gyermekbarát anyagok:** a különböző nyelvű, írásos vagy audiovizuális anyagok nagyon hatékonyak lehetnek a gyermek tájékoztatása során.

Az [FRA kutatásában](#) megkérdezett több mint 300 gyermek azokat a szakembereket tartotta gyermekbarátnak, akik:

- ✓ mosolyogtak, barátságosak, udvariasak, vidámak, empatikusak és odafigyelőek voltak;
- ✓ komolyan vették a gyermeket és helyzetét;
- ✓ a kihallgatásokat két, azonos értékű személy közötti beszélgetésnek fogták fel;
- ✓ megközelítésüket és nyelvezetüket a gyermek életkorához igazították, ahelyett, hogy felnőttként kezelték volna őket;
- ✓ elég egyértelműen beszéltek ahhoz, hogy a gyermekek megfelelően meg tudják érteni őket;
- ✓ nagyon odafigyeltek;
- ✓ informális hozzáállást tanúsítottak, és nyugodt légkört teremtettek;
- ✓ könnyed beszélgetéssel indítottak, hogy a gyermek megnyugodjon;

- ✓ nyugodtak és türelmesek voltak, nem emelték fel a hangjukat a gyermekkel szemben, és nem sietették őket;
- ✓ a 10 év alatti gyermekeket játék közben kérdezték ki;
- ✓ szüneteket ajánlottak;
- ✓ élelmiszerrel, vízzel és édességgel kínálták a gyermeket;
- ✓ nem hordtak egyenruhát, hivatalos parókat vagy öltözéket;
- ✓ gyermekbarát anyagokat használtak;
- ✓ volt tapasztalatuk és képzettségük a gyermekekkel való munka terén;
- ✓ valóban érdeklődőek voltak, bevonták a gyermeket, és végig elérhetőek voltak az eljárások során.

UNICEF: Let's talk (Beszéljünk)

Az UNICEF gyakorlati útmutatót készített a bántalmazás és emberkereskedelem gyermek áldozataival való hatékony kommunikációról. Az útmutató lépésről lépésre átveszi a meghallgatás folyamatát, kiterjed annak céljára, az előkészületekre, a tényleges meghallgatásra, a lezárásra, a kommunikáció akadályaira és egyéb fontos szempontokra.

További információ: UNICEF (2004), [Let's talk](#).

Figyeljünk oda! A felszólalás és meghallgatás feltételeinek megteremtése gyermekek számára

A Balti-tengeri Államok Tanácsa 2019-ben iránymutatást tett közzé arról, hogyan lehet a kizsákmányolás és emberkereskedelem veszélyének kitett gyermekek számára olyan körülményeket teremteni, amelyben felszólalnak, és amelyben a szakemberek meghallgatják őket. Az útmutató elkészítése során olyan gyermekeket és fiatalokat kérdeztek meg, akiknek volt tapasztalatuk a kizsákmányolás és emberkereskedelem terén.

További információ: A Balti-tengeri Államok Tanácsa (CBSS) (2019), [Creating conditions for children to speak and be heard! \(A felszólalás és meghallgatás feltételeinek megteremtése gyermekek számára\)](#).

A gyermek gyámról alkotott véleményének kikérésére irányuló eszközök

Egy uniós finanszírozású projekt keretében számos gyakorlati eszköz kialakítására került sor. Ezek egyike egy praktikus értékelőlap, amellyel a gyámság végén ki lehet kérni a gyermek véleményét a gyámról.

További információ: „CONNECT-Tools” a [Connect weboldalon](#), 2014.

4. intézkedés: A gyermek mindenk felett álló érdekének értékelése

A gyermek mindenk felett álló érdekének biztosítása elengedhetetlen a gyermekkel való mindennemű kapcsolat esetén. A gyermek mindenk felett álló érdeke alapvető gyermekvédelmi elv. A Charta 24. cikkében és a [gyermek jogairól szóló egyezmény](#) 3. cikkében, valamint a vonatkozó uniós jogi eszközökben van előírva az [1. táblázatban](#) foglaltak szerint. A gyermek mindenk felett álló érdekét rendszeresen értékelni kell. A gyermek mindenk felett álló érdeke értékelésének célja, hogy meg lehessen találni az adott gyermek számára a legjobb lehetőséget minden olyan lépésnél, ahol a gyermeket érintő döntés születik, például amikor eldől, milyen segítséget kell nyújtani a gyermeknek. A gyermek mindenk felett álló érdekének értékelése általában nem hivatalos eljárás.

Az [emberkereskedelem elleni irányelv](#) 16. cikkének (2) bekezdése előírja, hogy a tagállamoknak meg kell tenniük „az ahhoz szükséges intézkedéseket, hogy a gyermek legfőbb érdekeinek egyéni értékelésére támaszkodva tartós megoldást találjanak”. A 14. cikk (1) bekezdése szerint a tagállamoknak az egyéni értékelést „a gyermek véleményének, szükségleteinek és aggodalmainak kellő figyelembevételével [kell végrehajtaniuk] annak érdekében, hogy a gyermek számára hosszú távú megoldást találjanak”. Ez formálisabb eljárás, amelyet dokumentálni kell, és amelyre akkor van szükség, ha a hatóságoknak a tartós megoldásról kell dönteniük. Nincs olyan megoldás, amely minden helyzetben alkalmazható. A legmegfelelőbb megoldás a gyermek történetétől, az eset körülményeitől, a kizsákmányolás konkrét típusától és a családi körülményektől függ.

A mindenk felett álló érdekeknek az emberkereskedelem elleni irányelvben hivatkozott tartós megoldás megtalálása céljából történő értékelése az emberkereskedelem áldozataiként nem azonosított gyermekek esetében is hasznos védelmi intézkedés. Számos kockázattal jár, ha eseti megoldásokat alkalmazunk annak biztosítása érdekében, hogy a gyermeket gyorsan át lehessen adni a szokásos tartózkodási helye szerinti tagállamnak a személyes körülményeinek megfelelő értékelése nélkül. A hatóságok például átadhatják a gyermeket, mielőtt megállapítanak a bűncselekményre vonatkozó bizonyítékokat, ami a gyermek áldozatnak nyújtott megfelelő támogatás megtagadását jelentené, és akadályozná az elkövető(k) büntetőeljárás alá vonását; vagy a gyermek ugyanabba a családi helyzetbe kerülhet, amelyben bántalmazás vagy emberkereskedelem áldozata lett, és előfordulhat, hogy újból áldozattá válik.

Mivel jár a gyermek mindenk felett álló érdekének megállapítása a tartós megoldás azonosítása érdekében?

Ha az uniós eszközök a „gyermek mindenk felett álló érdekének elvére” hivatkoznak, általában nem fejtik ki részletesebben, hogy ez milyen elemeket foglal magában. Nincs egységes módszertan a gyermek mindenk felett álló érdekének megállapítására a tartós megoldás felkutatása során. A különböző tagállamokban és a gyermekvédelem különböző területein számos megközelítést alkalmaznak.

A gyakorlati útmutató számos irányelvet határoz meg a „ki”, „mikor” és „hogyan” kérdésekkel kapcsolatban, amikor az EU-n belül mozgó, védelemre szoruló gyermekek eseteiről van szó, beleértve az emberkereskedelem áldozatait. Az útmutató szorosan követi az ENSZ Gyermekjogi Bizottságának tanácsait.

A gyermek mindenk felett álló érdekéről szóló ENSZ-iránymutatás

Az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága a nemzeti hatóságok számára hasznos iránymutatást dolgozott ki a gyermekek mindenk felett álló érdekének értékeléséről.

További információ: Az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága, General Comment No 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration (14. sz. általános észrevétel (2013) a gyermekek mindenk felett álló érdekük elsődleges szempontként történő figyelembevételéhez való jogáról), 2013. május 29., CRC/C/GC/14, V. szakasz, A.

Ki?

A nemzetközi együttműködés elengedhetetlen ahhoz, hogy össze lehessen gyűjteni a gyermek mindenk felett álló érdekének meghatározásához szükséges valamennyi információt. A két vagy több uniós tagállam gyermekvédelmi hatóságainak számos esetben részt kell venniük a gyermek mindenk felett álló érdekének meghatározásában és megítélésében. Ezek általában a gyermek tartózkodási helye szerinti tagállam hatóságai és a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti tagállam hatóságai (amely tagállam általában illetékes az ügyben). Egyes esetekben előfordulhat, hogy más uniós tagállamokat is be kell vonni. Erre akkor kerülhet sor, ha például a család elköltözik, és az új helyen a hatóságoknak értékelniük kell a családi környezetet. A különböző uniós tagállamok hatóságai közötti szükséges kapcsolatot

Szülői felügyelet nélkül maradt gyermekek a sajátjuktól eltérő uniós tagállamban

számos esetben a [Brüsszel IIa. rendelet](#) szerint létrehozott központi hatóságokon keresztül lehet kialakítani.

→ *Lásd még a 7. intézkedést: A joghatóság megállapítása és a nemzetközi együttműködés kialakítása.*

A mindenk felett álló érdekeknek a tartós megoldás felkutatása céljából történő értékelését általában multidiszciplináris csoport végzi, amely képzett személyzetből áll, és amelyet gyermekvédelmi szakemberek irányítanak. A hatóságoknak a gyermeket az eljárás központi alakjaként kell figyelembe venniük, és a gyermeknek minden szükséges információt meg kell kapnia. A hatóságoknak külön oda kell figyelniük a gyermek véleményének meghallgatására és figyelembevételére. A gyermekvédelmi szakértőknek más, például egészségügyi, oktatási és bűnüldözési hatóságokkal is kell konzultálniuk.

A gyámnak kulcsfontosságú szerepet kell játszania abban, hogy kifejtse az ügyről alkotott véleményét a hatóságoknak. A gyám bizalmi személy, aki tájékoztatást nyújt, és szükség esetén megkönnyíti a gyermekkel folytatott kommunikációt. A gyámnak valamennyi meghallgatáson jelen kell lennie – ha a gyermek azt szeretné.

Mikor?

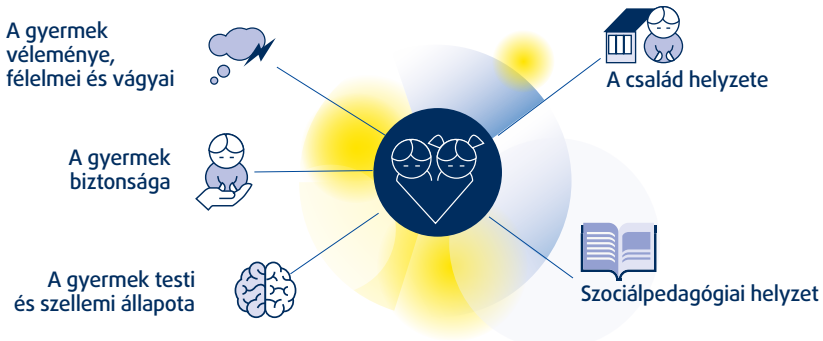
A gyermekekkel való munka során fontos, hogy a döntéseket gyorsan és megfelelő időben hozzuk meg. A szülői felügyelet nélkül maradt és védelemre szoruló gyermekek esetében, beleértve az emberkereskedelem gyermek áldozatait, azonban előfordulhat, hogy időre van szükségük ahhoz, hogy megbízzanak a gyámban és a gyermekvédelmi hatóságokban. Bizonyos szintű bizalom elérése kulcsfontosságú a gyermek mindenk felett álló érdekének hatékony meghatározásához.

Másrésztől lehetnek olyan esetek, amelyekben a gyermek és a család újbóli egyesítése prioritást kell hogy élvezzen. A rehabilitációra és a bizalom kiépítésére irányuló hosszú időszak ilyenkor nem lenne előnyös. Ilyen esetben a szakértő feladata megállapítani, hogy az adott ügyben mikor érdemes kezdeményezni az újbóli egyesítést. Ennek azonban szükségszerűen a gyermekkel és a gyámmal való alapos konzultáció mellett kell történnie.

Hogyan?

A gyermek mindenek felett álló érdekének a véleménye meghallgatása melletti értékelésre irányuló folyamat nem lehet traumatikus a gyermek számára. A gyermekek nem kedvelik az ugyanazzal a kérdéssel kapcsolatos ismételt kihallgatásokat – különösen, ha ezeket a kihallgatásokat mindig más szakember végzi. Emiatt az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága 12. sz. általános észrevételében (*General Comment No 12*) meghatározta, hogy a gyermeket nem lehet a szükségesnél gyakrabban kikérdezni. A szakembernek meg kell találnia a megfelelő egyensúlyt. A gyermek mindenek felett álló érdekének a tartós megoldás felkutatása érdekében történő értékelése során a 9. ábrán található elemeket kell figyelembe venni.

9. ábra: A gyermek mindenek felett álló érdekének értékelése során figyelembe veendő elemek

Forrás: FRA, 2019

- **A gyermek véleménye, félelmei és vágyai:** a gyermek véleményének figyelembevétele nem csupán a gyermek meghallgatáshoz való jogának betartását eredményezi, hanem azt is, hogy bármilyen megoldás is születik végül, az tartós és fenntartható lesz. Meg kell például kérdezni az emberkereskedelem áldozataivá vált vagy védelemre szoruló gyermekeket, hogy szeretnének-e visszatérni a családjukhoz, miért hagyták el az otthonukat, milyen lakhatási lehetőségeket szeretnének, és milyen gondozót preferálnak. Arról is érdemes kikérni a gyermekek véleményét, hogy elégedettek-e a gyámjukkal.

→ Lásd még a 3. *intézkedést*: A gyermek meghallgatása.

- **A család helyzete:** ez magában foglalja a szülő(k) vagy közeli családtagok holtilétének meghatározását, és annak értékelését, hogy képesek és hajlandók-e

gondoskodni a gyermekről. Az értékelés során meg kell állapítani, hogy a gyermeknek van-e alkalmas gondozója (szülő, gyám vagy egyéb felnőtt gondozó). Az ilyen családi értékelés során meg kell vizsgálni azt is, hogy a család pénzügyi vagy érzelmi okok miatt képtelen-e vagy nem hajlandó-e a gyermekről gondoskodni (például ha a család részt vett a gyermek kizsákmányolásában), vagy hogy a gyermek átadása elutasítást eredményezne-e a stigmatizáció vagy az újbóli beilleszkedés nehézségei miatt. Ha a családnak való átadás nem lehetséges, az értékelés során figyelembe kell venni a távolabbi családtagok általi gondozás vagy a nevelőszülői gondozás lehetőségét is. Adott esetben a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti tagállam megfelelő kormányzati ügynöksége is nyújthat megfelelő gondozást és védelmet a gyermeknek.

- **A gyermek testi és szellemi állapota:** az értékelés során figyelembe kell venni a gyermek egészségi állapotát, és értékelni kell, hogy a különböző tartós megoldások milyen hatással lehetnek a gyermek állapotára és felépülésére.
- **Szociálpedagógiai helyzet:** ez magában foglalja a gyermek tartózkodási helye és a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti tagállamokban fennálló életkörülményeket. Ez kiterjed például minden megkülönböztetésre is etnikai kisebbségek esetén. Az értékelésnek magában kell foglalnia olyan kérdéseket, mint a lakhatási körülmények, valamint az iskolához vagy a szakképzéshez való hozzáférés. A tartózkodás hosszától függően a gyermek fogadóországon belüli integrációjának szintjére vonatkozó értékelést is magában foglalhatja.
- **A gyermek biztonsága:** az értékelésnek ki kell terjednie a gyermeket és rokonait érő biztonsági kockázatokra azon uniós tagállam(ok)ban, amely(ek)ben a gyermek és családja tartózkodik.

Biztonságban és sértetlenül

Az UNHCR és az UNICEF útmutatót dolgozott ki a tagállamok számára az Európán belüli, kísértő nélküli és szüleiktől elválasztott gyermekek mindenek felett álló érdekének biztosítására. Az útmutató gyakorlati áttekintést nyújt arról, hogyan lehet a gyakorlatba átültetni a gyermekek mindenek felett álló érdekének elvét az azonosításuktól a tartós megoldás nyomon követéséig. Bár az útmutató távolabbi területekről érkezett, kísértő nélküli gyermekek kapcsán készült, a benne foglalt megállapítások az EU-n belül mozgó gyermekek szempontjából is relevánsak.

További információ: lásd az UNICEF/UNHCR (2014), [Safe and sound \(Biztonságban és sértetlenül\)](#) c. kiadványát.

5. intézkedés: A tagállamon belüli összes szereplő koordinálása

A nemzeti körülményektől és a konkrét esettől függően általában számos szerv részt vesz abban, hogy biztosítsa a gyermek közvetlen biztonságának és védelmi igényeinek megvalósulásához szükséges támogatását. A 4. mellékletben található áttekintés ismerteti a leggyakoribb szereplőket.

Az egyes uniós tagállamoknak egyértelműen meg kell határozniuk a különböző szervek szerepét és a köztük fennálló együttműködési mechanizmusokat. Az előzetesen elfogadott együttműködési mechanizmusoknak magukban kell foglalniuk továbbá a gyermek korábbi tartózkodási helye szerinti egyéb uniós tagállamokban működő partnerekkel folytatott együttműködésre vonatkozó iránymutatást.

→ *Lásd még a 7. intézkedést: A joghatóság megállapítása és a nemzetközi együttműködés kialakítása.*

A szakemberek ezeket az együttműködési eszközöket vehetik figyelembe:

- Általános együttműködési mechanizmusok, amelyek például stratégiákat, szabványokat, működési eljárásokat és protokollokat foglalhatnak magukban.
- Nemzeti áldozatkezelési mechanizmusok, amelyek az egyes személyek vagy szervezetek konkrét szerepét és feladatait meghatározó protokollokat tartalmaznak. Ezeknek a protokolloknak ismertetniük kell az ügy kezelését, és magukban foglalhatnak például arra vonatkozó iránymutatásokat, hogy az információcserét miként lehet biztosítani a személyiségi és adatvédelmi jogok megsértése nélkül; a továbbírányítás lépéseit esettípusonként; valamint az egyes szervezetek kapcsolattartó pontjait, vagy azt, miként lehet elérni őket vészhelyzet esetén, vagy ha a gyermeket éjszaka azonosítják.
- A tendenciákkal kapcsolatos információk rendszeres megosztása, beleértve a célzottabb megelőző intézkedések kialakítását.
- A különböző szervezetek közös kapacitásépítése és képzése, például közös képzés a rendőrség és az áldozattámogató szervezetek számára a gyermek áldozatok azonosításáról.
- Közös eszközök, például ha a különböző szervek ugyanazt az ügykezelő rendszert használják, vagy rendszeresen tartanak ügykezelési találkozót.

Szülői felügyelet nélkül maradt gyermekek a sajátjuktól eltérő uniós tagállamban

- Az együttműködés rendszeres értékelése, ahol a szakemberek találkoznak, hogy felülvizsgálják, értékeljék és fejlesszék az aktuális együttműködési mechanizmusokat.

Az emberkereskedelem áldozatainak támogatására irányuló nemzeti áldozatkezelési mechanizmusok

Az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ) kézikönyvet készített annak érdekében, hogy iránymutatást adjon az emberkereskedelem elleni küzdelemre és az áldozatok támogatására irányuló, fenntartható mechanizmusok és struktúrák alkalmazásáról. A kézikönyv ezenkívül tájékoztatást nyújt az emberkereskedelem elleni küzdelem terén működő, kormányzati és nem kormányzati szervezetek közötti együttműködésre irányuló, különböző modellekről.

További információ: Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ) (2004), National Referral Mechanisms. Joining Efforts to Protect the Rights of Trafficked Persons: A Practical Handbook (Nemzeti áldozatkezelési mechanizmusok – az emberkereskedelem áldozatai jogainak védelmére irányuló erőfeszítések összehangolása: Gyakorlati kézikönyv).

Az emberkereskedelem elleni küzdelemnek a fő gyermekvédelmi szolgálatok részét kell képeznie, beleértve a törvényeket, jogszabályokat, szabályzatokat és útmutatókat. Az uniós tagállamoknak el kell kerülniük, hogy az emberkereskedelemmel kapcsolatos ügyek párhuzamos rendszereken keresztül fussanak. Ezért fontos, hogy a gyermeket az azonosítása után közvetlenül a nemzeti gyermekvédelmi rendszerhez kell továbbbírányítani. A rendőrségnek, amely nagy valószínűséggel a gyermekkel először kapcsolatba lépő hatóság, meg kell győződnie arról, hogy az ügyet minden megfelelő hatósághoz és ügynökséghez a lehető leghamarabb továbbbírányították-e, beleértve a gyermekvédelmi rendszert. Ez biztosítja az összehangolt és átfogó megközelítést. Ennek érdekében a bűnüldöző szerveknek fel kell gyorsítaniuk a nyomozásokat és a büntetőeljárás alá vonásokat az emberkereskedelemmel kapcsolatos ügyekben, és növelniük kell a nemzetközi bűnüldözési és igazságszolgáltatási együttműködést az EU-n belül és azon kívül. Ezenkívül információt kell cserélniük más tagállamokkal a kockázati profilokról.

HA TÖBBET SZERETNE TUDNI

A nemzeti áldozatkezelési mechanizmusokkal kapcsolatos előrehaladás

Számos formális és nem formális nemzeti áldozatkezelési mechanizmust hoztak létre a tagállamokban. A tagállamok azon dolgoznak, hogy biztosítsák e mechanizmusok

zavartalan és hatékony működését. A tagállamok arról számoltak be, hogy fokozódik a nemzetközi együttműködés, többek között a nem uniós országokkal, a nemzetközi szervezetekkel és a civil társadalmi szereplőkkel is. Ezenkívül azt is elismerték, hogy az együttműködésnek és a létrejött hálózatoknak köszönhetően csökkent az eljárások hossza, külön kiemelve az uniós finanszírozás formájában nyújtott támogatás hatását.

További információ az emberkereskedelem elleni küzdelem terén elért eredményekről szóló második európai bizottsági jelentés 9. oldalán található (2018).

Az emberkereskedelemmel szembeni átfogó megközelítéshez a különböző szinteken működő, számos szereplő szoros együttműködésére van szükség. Ez magában foglal számos területet, például a bűnüldözést, a határigazgatást, a foglalkoztatást, a nemi dimenziót, a gyermekek jogait, az adatgyűjtést és az EU külső kapcsolatait.

→ A 28 uniós tagállam nemzeti előadóra vonatkozó információkat lásd a weboldalon: [a nemzeti előadókra vonatkozó uniós weboldal](#)

Az [emberkereskedelem elleni irányelv](#) 19. cikke szerint a tagállamok nemzeti előadókat jelöltek ki vagy ezzel egyenértékű mechanizmusokat alakítottak ki. Nekik a következő feladataik vannak: az emberkereskedelemmel kapcsolatos tendenciák értékelése; az emberkereskedelem elleni intézkedések eredményeinek értékelése; valamint a statisztikák és jelentések összegyűjtése. Uniós szinten az emberkereskedelem elleni küzdelem európai uniós koordinátora segíti elő az emberkereskedelemmel szembeni összehangolt és egységes uniós reagálás kialakítását. Ez magában foglalja az uniós szintű szoros együttműködés biztosítását a [nemzeti előadók vagy ezzel egyenértékű mechanizmusok európai uniós hálózatának](#) és az emberkereskedelem elleni, uniós [civil társadalmi platform](#) keretében, valamint az illetékes uniós ügynökségek együttműködési hálózatának kapcsolattartói révén.

Ez a szakasz azokat a hatóságokat sorolja fel, amelyek intézkedéseit jellemzően össze kell hangolni. Minden egyes hatóság esetében ismerteti a különböző feladatokat, amelyeket általában el kell látniuk. Ezek a feladatok nem korlátozódnak az azonnali reakcióra, hanem magukban foglalják a későbbi intézkedésekben ismertetett lépéseket is. Az itt felsorolt szervezetek, szerepek és felelősségi körök listája azonban nem teljes körű. A lista csak általános iránymutatást ad, amelyet a konkrét nemzeti vagy helyi körülményekhez kell igazítani.

A nemzeti áldozatkezelési mechanizmusoknak meg kell határozniuk, mely hatóság felelős az átfogó koordinációért, figyelembe véve, hogy a gyermekvédelmi hatóságok a [Brüsszel IIa. rendelet](#) szerinti kijelölt központi hatóságokkal együtt milyen szerepet játszhatnak.

1. A bűnüldöző hatóságok

- Azonnali kezdeti értékelés elvégzése arról, hogy a gyermek védelemre szorulhat-e vagy az emberkereskedelem áldozata-e; a további értékeléseket általában a szociális vagy gyermekvédelmi szolgálatok végzik.
- A gyermek személyazonosságának megállapítása, beleértve a vonatkozó nagyméretű információtechnológiai rendszerek ellenőrzését, amelyekhez hozzáférnek.
- Információ gyűjtése a gyermekről, a kísérő felnőttekről és az eset egyéb körülményeiről, beleértve a más uniós tagállamok egyéb bűnüldöző ügynökségeitől származó információkat, és a további operatív együttműködés mérlegelése. Az Europol szakértelmet és támogatást, központi adatbázisokat és kommunikációs csatornát biztosít.
- Kockázatértékelés végzése és védelmi intézkedések bevezetése, ha szükséges, a gyámmal és a gyermekvédelmi szolgálatokkal folytatott kommunikációt követően.
- A bűncselekményt elkövető gyermek tájékoztatása arról, hogy a [konzuli kapcsolatokról szóló bécsi egyezmény](#) 36. cikkével összhangban joga van felvenni a kapcsolatot az állampolgársága szerinti ország konzuli hatóságaival.
- A bűncselekmények teljes körű kinyomozása, beleértve annak azonosítását, hogy vannak-e potenciális kockázatnak kitett egyéb gyermekek (vagy felnőttek), a bűncselekmény megelőzése és feltárása, valamint a jogi eljárások kezdeményezése érdekében.
- A gyermek továbbirányítása a gyermekvédelmi szolgálatokhoz, és az emberkereskedelem vagy bántalmazás gyermek áldozataira szakosodott, speciális rendőri egység tájékoztatása.
- Műveletek kezdeményezése a lehetséges áldozatok hollétének megállapítása céljából. Előfordulhatnak olyan helyzetek is, ahol a bűnüldöző hatóságok csak az emberkereskedő hollétét azonosítják, és bizonyíték van arra, hogy léteznek gyermek áldozatok, például videoanyagon vagy képeken. A bűnüldözési és igazságügyi hatóságok gyakran az Eurojusttal és az egyéb uniós tagállamok hatóságaival együttműködésben további nyomozásokat kezdeményeznek az áldozatok hollétének megállapítása céljából.

2. Szociális szolgálatok és gyermekvédelmi szolgálatok

- Valamennyi ügy fogadása az áldozatkezelési lánc első szereplőjeként.
- Egyéni és bizalmas ügyirat megnyitása és fenntartása minden gyermek esetében.
- Védelemre szoruló gyermekek ügyeinek feltárása az iskolák, egészségügyi hatóságok, szomszédok vagy egyéb személyek által továbbírányított szociális ügyek nyomon követése során.
- Azonnali segítségnyújtás és védelem biztosítása közvetlenül vagy alvállalkozóként eljáró, nem kormányzati szervezetek vagy egyéb szervezetek révén.
- Ideiglenes gyám kijelölése vagy annak biztosítása, hogy gyámot jelöljenek ki.
- A gyermek mindenk felett álló érdekének értékelése a tartós megoldás meghatározása érdekében a gyámmal és a bírósággal együtt.
- Szociális jelentés kérése a szokásos tartózkodási hely szerinti ország szociális szolgálataitól a [Brüsszel IIa. rendelet](#) központi hatóságain keresztül.
- A gyermek rendszeres meghallgatása és véleményének figyelembevétele.
- A gyermek gyámjának tájékoztatása és konzultáció a gyermekkel kapcsolatos minden intézkedésről és döntésről.
- A gyermek továbbírányítása a megfelelő segítség és támogatás érdekében, beleértve a nemzeti áldozatkezelési rendszereket az emberkereskedelem gyermek áldozatai esetén.

A szokásos tartózkodási hely szerinti ország gyermekvédelmi szolgálatainak az alábbiakat kell tenniük:

- A család felkutatása és kapcsolat létesítése, ha ez a gyermek mindenk felett álló érdeke.
- A családi helyzet, valamint a gyermek általános helyzetének értékelése.
- Szociális jelentés készítése a gyermek tartózkodási helye szerinti ország szociális szolgálatainak, amelyet a [Brüsszel IIa. rendelet](#) központi hatóságain keresztül lehet továbbítani.

Szülői felügyelet nélkül maradt gyermekek a sajátjuktól eltérő uniós tagállamban

- Az ideiglenes intézkedések és az ajánlott tartós megoldás megvitatása a gyermek tartózkodási helye szerinti gyermekvédelmi szolgálatokkal.
- A gyermek jóllétének nyomon követése, ha a gyermeket átadják a szokásos tartózkodási helye szerinti országnak, és jelentéstétel a központi hatóság és egyéb szervek számára szükség esetén.
- A gyermek továbbirányítása a megfelelő segítség és támogatás érdekében, beleértve a nemzeti áldozatkezelési rendszereket az emberkereskedelem gyermek áldozatai esetén.

3. Gyám

- Fellépés fő kapcsolattartóként és a gyermek és a különböző szolgálatok vagy a gyermek körüli személyek közötti kapcsolóként.
- A gyermek rendszeres meghallgatása és véleményének figyelembevétele.
- Fellépés a gyermek fő bizalmasaként.
- A gyermek jóllétének nyomon követése, valamint annak biztosítása, hogy a gyermek megfelelő szolgáltatásokat kapjon, beleértve az ingyenes jogi tanácsadást és jogi képviselést.
- Fellépés jogi képviselőként vagy az intézkedések koordinálása ügyvéd kinevezése esetén.
- A gyermekvédelmi szolgálatok támogatása a gyermek mindenképp felett álló érdekének értékelése és a tartós megoldások meghatározása során.

→ Lásd még a [2. intézkedést](#): Gyám kinevezése.

4. Konzuli hatóságok

- Jogi és egyéb segítségnyújtás azon gyermek számára, akit bűncselekmény elkövetéséért tartanak fogva, a [konzuli kapcsolatokról szóló bécsi egyezmény](#) 36. cikkének (1) bekezdésének c) pontjával összhangban.
- A gyermek érdekeinek megóvása, különös tekintettel a gyámságra, a [konzuli kapcsolatokról szóló bécsi egyezmény](#) 5. cikkével összhangban, azt követően, hogy az egyezmény 37. cikke első bekezdésének b) pontjával összhangban tájékoztatást kaptak.

- Fellépés a mindkét uniós tagállam hatóságai közötti kapcsolattartóként a **Brüsszel IIa. rendelet** szerinti központi hatóságokkal teljes együttműködésben.
- Elérhetőségek megadása a (korábbi) szokásos tartózkodási hely szerinti ország különböző hatóságai számára.
- A számukra elérhető, releváns, nagyméretű információtechnológiai rendszerek ellenőrzése.
- A gyermek vagy az érintett szakemberek és szervezetek támogatása fordítással/tolmacsolással vagy jogi szolgáltatásokkal.
- Segítségnyújtás a családtagok keresésében.
- Hivatalos okmányok beszerzése vagy úti okmányok kiállítása.
- Az érintett szakemberek vagy szervezetek támogatása a (korábbi) szokásos tartózkodási hely szerinti ország gyermekvédelmi jogszabályaira vonatkozó információkkal.
- Az utazás megszervezése és a költségek megelőlegezése vagy megtérítése.

5. A Brüsszel IIa. rendelet szerint létrehozott központi hatóság

- Fellépés fő központi hatósággént, amely koordinálja a gyermek tartózkodási helye szerinti és a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti tagállamok közötti kommunikációt. A rendelet szerint benyújtott kérelmekkel kapcsolatban a központi hatóság koordinálhatja a szociális szolgálatok, a bírák és egyéb szakemberek közötti kommunikációt az uniós tagállamokban. Az általános funkciók és feladatok ismertetése a **Brüsszel IIa. rendelet** 53-55. cikkében szerepel.
- A kérelmek továbbítása a szociális vagy gyermekvédelmi szolgálatok számára a gyermek általános helyzetéről szóló szociális jelentés céljából.
- Fellépés kapcsolattartóként a bíróságok közötti kapcsolat megkönnyítése céljából.
- Ingyenes tájékoztatás és segítség nyújtása a szülői felügyeletet gyakorlók számára, amennyiben ez a gyermek mindenek felett álló érdekét szolgálja, és nem teszi ki a gyermeket az újbóli emberkereskedelem vagy kizsákmányolás kockázatának.
- A nemzeti jogszabályokra és eljárásokra vonatkozó információk közlése.

Szülői felügyelet nélkül maradt gyermekek a sajátjuktól eltérő uniós tagállamban

- Kapcsolattartás és koordináció a gyermek gyámjával szükség szerint a rendelet szerint benyújtott kérelmekkel kapcsolatban.
- A rendelet szerint benyújtott kérelmekkel kapcsolatos ügyben érintett nemzeti szervezetek közötti együttműködés támogatása.

6. Igazságügyi hatóságok

- A konzuli hatóságok tájékoztatása a gyermek állampolgársági jogállásáról, ha erre még nem került sor. A [konzuli kapcsolatokról szóló bécsi egyezmény](#) 37. cikke első bekezdésének b) pontja előírja a hatóságok számára, hogy tájékoztatniuk kell a konzuli képviselőt a gyám kijelölésére irányuló szándékról.
- Ideiglenes gyám kijelölése a gyermek számára.
- Kapcsolatfelvétel a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti uniós tagállammal a joghatóság meghatározása céljából. A kapcsolatot fel lehet venni a [Brüsszel IIa. rendelet](#) szerinti központi hatóságokon vagy az Európai Igazságügyi hálózaton és az összekötő bírák hágai hálózatán keresztül.
- Döntéshozatal a polgári bíróságokon az ideiglenes intézkedésekről.
- Büntetőjogi felelősségre vonás a büntetőbíróságokon az emberkereskedelem és egyéb bűncselekmények esetén.
- Annak biztosítása, hogy a gyermek rendelkezzen képviselővel, és hozzáférjen a jogi segítségnyújtáshoz.
- Bizonyíték gyűjtése szükség szerint, beleértve, ha a gyermeket már átadták egy másik tagállamnak.

Végezetül számos egyéb szervezet is fontos szerepet játszhat:

- A [Nemzetközi Migrációs Szervezet](#) (IOM) számos segítségnyújtási formát biztosít az emberkereskedelem gyermek áldozatainak, például a gyermek átadásának támogatását, a reptéri fogadást, az ideiglenes szállás biztosítását a célországban, az egészségügyi és pszichológiai tanácsadást, a szociális és jogi tanácsadást és a reintegrációs támogatást.
- A [Nemzetközi Szociális Szolgálat](#) sok esetben megkönnyítheti a kapcsolatfelvételt, a bíróságok és a gyermekjóléti hatóságok által kért szociális jelentéseket készíthet a gyermekről és a családi háttéréről, vagy támogatást nyújthat a gyermek átadása során.

- Egyéb civil társadalmi szervezetek gondozási programokat vagy speciális szálláshelyet kínálhatnak a védelemre szoruló gyermekek számára. Ez különösen magában foglalja azokat a szervezeteket, amelyek támogatást nyújtanak az áldozatoknak. Az uniós jog és szakpolitika nagyra értékeli, hogy a civil társadalom milyen jelentősen hozzájárul az emberkereskedelem elleni küzdelemhez. Az emberkereskedelem elleni irányelv konkrétan hivatkozik a civil társadalmi szervezetek által betöltött fontos szerepre, és a velük való együttműködésre kötelezi a tagállamokat.

Emberkereskedelem elleni uniós civil társadalmi platform

Az emberkereskedelem elleni uniós civil társadalmi platform 2013-ban indult el, és jelenleg több mint 100, az emberkereskedelem terén dolgozó nem kormányzati szervezetet fog össze az EU-n belül és azon kívül. Ezt kiegészíti egy e-platform, amely további szervezeteket foglal magában.

További információ: lásd az [Európai Bizottság weboldalát](#).

6. intézkedés: A védelmi szükségleteknek való megfelelés

Amint egy gyermeket megfosztanak a szülői felügyeletről és védelemre szorulóvá válik, a gyermekvédelmi szolgálatok első kezdeti értékelését és a gyám kinevezését követően a gyermek számos védelmi szolgáltatásra jogosult lesz. Az ilyen támogatásnak az alapvető igényekre, például a szállásra, valamint a speciálisabb igényekre, például a pszichoszociális és pszichiátriai támogatásra és reprodukciós szolgáltatásokra kell kiterjednie. A szükséges támogatás a gyermek konkrét körülményeitől és tapasztalataitól, valamint nemétől és életkorától függ, továbbá figyelembe kell venni a gyermeket ért elhanyagolás vagy bántalmazás konkrét formájának következményeit is.

A **gyermek jogairól szóló egyezmény** 27. cikke kijelenti, hogy a részes államok elismerik a gyermekek fizikai, mentális, szellemi, erkölcsi és szociális fejlődés szempontjából megfelelő életszínvonalhoz való jogát. Az egyezmény arra kötelezi a tagállamokat, hogy óvják meg a gyermek jóllétét és nyújtsanak megfelelő ellátást és támogatást minden gyermeknek, akit megfosztottak a családi környezetétől, beleértve a kísérő nélküli gyermekeket és különösen azokat, akik bántalmazás áldozataivá váltak (19. és 20. cikk).

Ezenkívül az emberkereskedelem áldozatai tekintetében az [emberkereskedelem elleni irányelv](#) 11. cikkének (3) bekezdése arra kötelezi az európai uniós tagállamok hatóságait, hogy tegyék meg a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy az áldozatok segítséget és támogatást kapjanak. Az [emberkereskedelem elleni irányelv](#) 11. cikke arra kötelezi az uniós tagállamokat, hogy tegyenek eleget az áldozatok speciális igényeinek, amelyek közül néhány csak későbbi szakaszban válik láthatóvá. Az említett különleges igények közé tartozik a várandósság, az egészségi állapot, a fogyatékoság, a mentális vagy pszichológiai zavar, valamint az elszenvedett pszichológiai, testi vagy szexuális erőszak súlyos formái. Általánosságban a bűncselekmények áldozatai számára biztosítani kell az áldozatsegítő szolgáltatásokhoz való hozzáférést az [áldozatok jogairól szóló irányelv](#) 8. cikke szerint. A segítségnyújtásra és támogatásra irányuló tervezett intézkedéseket attól függetlenül fel kell kínálni, hogy a gyermek hajlandó-e együttműködni a nyomozás során, vagy hivatalos panaszt tenni.

Egyes esetekben a segítségnyújtás és támogatás érdekében a gyermeknek jogszerűen a fogadóországban kell maradnia. Míg a [szabad mozgásról szóló irányelv](#) szerint az uniós polgárok szabadon mozoghatnak és tartózkodhatnak más uniós tagállamban, kötelesek bejelentkezni az adott tagállam hatóságainál, ha három hónapnál tovább maradnak ott. A bejelentkezéshez bizonyos feltételeknek eleget kell tenni, amelyeket az irányelv 7. cikke ír elő, és amelyeknek adott esetben a gyermekek nem képesek megfelelni. Például be kell iratkozniuk iskolába, vagy rendelkezniük kell egészségbiztosítással. Amíg nincs meghatározva a gyermek számára tartós megoldás, és a bejelentkezésük kötelező ahhoz, hogy a vonatkozó támogatási szolgáltatásokhoz hozzáférjenek, az uniós tagállamok felelős hatóságainak mérlegelniük kell a gyermek tartózkodási jogának meghosszabbítását.

A gyermeket minden esetben tájékoztatni kell a támogatási lehetőségekről, és meg kell kérdezni az azonnali szükségletekről és preferenciákról. Az [emberkereskedelem elleni irányelv](#) (14. cikk) és a [gyermekek szexuális kizsákmányolásáról szóló irányelv](#) (19. cikk) előírja, hogy figyelembe kell venni a gyermek véleményét a konkrét gyermektámogatási intézkedésekkel kapcsolatos döntések meghozatalakor.

A szülői felügyelet nélkül maradt és a sajátjától eltérő uniós tagállamban talált, védelemre szoruló gyermek védelme esetén gyakran a sürgősségi elhelyezésre vonatkozó döntéseket kell hozni. Ez a [Brüsszel IIa. rendelet](#) alkalmazását teszi szükségessé. A Brüsszel IIa. rendelet 20. cikke szerint az a tagállam, amelyben a gyermek tartózkodik, hozhat a nemzeti joga szerint lehetséges sürgősségi védelmi intézkedéseket, függetlenül attól, hogy az ügy érdemét tekintve más uniós tagállam rendelkezik-e joghatósággal. Az azonnali igények biztosítására irányuló kezdeti sürgősségi

intézkedések az értékelés rendszeres ismétlését és az intézkedések módosítását teszik szükségessé, különösen, ha a helyzet sürgős jellege miatt nem került sor megfelelő egyéni értékelésre kezdetben, vagy ha a körülmények megváltoztak.

→ *Lásd még a 7. intézkedést: A joghatóság megállapítása és a nemzetközi együttműködés kialakítása.*

A 4. táblázat áttekintést nyújt a védelemre szoruló gyermekek számára a **gyermek jogairól szóló egyezmény** és az áldozatok és bűnügyi igazságszolgáltatás terén fennálló uniós jogi eszközök szerint elérhető segítségnyújtásról, beleértve az emberkereskedelem gyermek áldozatait.

4. táblázat: Hivatkozások nemzetközi, regionális és uniós eszközökben

Eszköz	Elhelyezés	Oktatás	Egészségügyi ellátás	Pszichológiai támogatás	Család-felkutatás	Biztonság	Egyéni értékelés
Nemzetközi és regionális eszközök							
Egyezmény a gyermek jogairól	27. cikk	19. cikk, 23. cikk (3) és (4) bekezdés, 24. cikk (2) bekezdés e) és f) pont, 28., 29., 32., 33. cikk	17., 23., 24., 25., 39. cikk	23., 39. cikk	22. cikk (2) bekezdés	3., 19. cikk	–
Az Európa Tanács emberkereskedelem elleni egyezménye	12. cikk (1) bekezdés a) pont	12. cikk (1) bekezdés f) pont és (4) bekezdés	12. cikk (1) bekezdés b) pont és (2) bekezdés	–	10. cikk (4) bekezdés c) pont	12. cikk (2) bekezdés	12. cikk (7) bekezdés
Az Európa Tanács lanzarote-i egyezménye	–	6. cikk	14. cikk (4) bekezdés	14. cikk (1) és (4) bekezdés	–	5. cikk, 14. cikk (3) bekezdés, 31. cikk (1) bekezdés b) és f) pont	14. cikk (1) bekezdés

Szülői felügyelet nélkül maradt gyermekek a sajátjuktól eltérő uniós tagállamban

Eszköz	Elhelyezés	Oktatás	Egészségügyi ellátás	Pszichológiai támogatás	Család-felkutatás	Biztonság	Egyéni értékelés
Uniós eszközök							
Az emberkereskedelem elleni irányelv	11. cikk (5) bekezdés	(6), (22) és (25) preambulumbekezés; 14. cikk (1) bekezdés	(12), (20) és (25) preambulumbekezés; 11. cikk (7) bekezdés	(22) preambulumbekezés; 11. cikk (5) bekezdés	–	(18) preambulumbekezés; 11. cikk (5) bekezdés	(18), (19), (20) és (23) preambulumbekezés; 12. cikk (3) és (4) bekezdés, 14. és 16. cikk
Az áldozatok jogairól szóló irányelv	(38) preambulumbekezés; 9. cikk	(62) preambulumbekezés; 26. cikk (2) bekezdés	(9), (56) és (64) preambulumbekezés	(38) és (39) preambulumbekezés; 4. cikk (1) bekezdés a) pont, 9. cikk (1) bekezdés c) pont	–	(38) és (52) preambulumbekezés; 9. cikk (3) bekezdés, 12. cikk	(55), (56), (58), (59) és (61) preambulumbekezés; 1. cikk, 2. cikk (2) bekezdés a) pont, 21. cikk (1) bekezdés, 22., 23. cikk
A gyermekek szexuális kizsákmányolásáról szóló irányelv	–	(34) preambulumbekezés; 23. cikk	(36) preambulumbekezés	(31) és (37) preambulumbekezés	–	–	19. cikk

Megjegyzés: – = nem alkalmazandó.

Forrás: FRA, 2019

Elhelyezés

A gyermek jogairól szóló egyezmény 27. cikke elismeri minden gyermek fizikai, mentális, szellemi, erkölcsi és szociális fejlődésének megfelelő életszínvonalhoz való jogát. Ez magában foglalja a megfelelő lakhatást.

Egészen pontosan az emberkereskedelem áldozatai esetében az [emberkereskedelem elleni irányelv](#) 11. cikkének (5) bekezdése írja elő, hogy megfelelő és biztonságos elhelyezést kell biztosítani. Az elhelyezésnek a gyermek számára megfelelőnek kell lennie, figyelembe véve a gyermek életkorát és nemét, az őt érő kockázatokat, valamint a gyermek különleges igényeit (például fogyatékoság vagy trauma). A szülői felügyelet nélkül maradt gyermekeket nem kísérheti idegen felnőtt, még akkor sem, ha hasonló tapasztalataik vannak (pl. szexuális kizsákmányolás áldozataivá váló lányok és nők). Az elhelyezés történhet például nevelőotthonban, bentlakásos otthonokban vagy speciális biztonságos menedékeken.

A biztonság fontos értékelési szempont a megfelelő elhelyezés kiválasztásakor. Előfordulhat, hogy a gyermek még mindig azon személy befolyása alatt áll, aki kizsákmányolta vagy emberkereskedelem áldozatává tette őt, vagy hogy az elkövető továbbra is kapcsolatba akar lépni a gyermekkel. A bűnüldöző hatóságoknak értékelniük kell a helyzetet és a gyermek biztonsági igényeit. Egyes esetekben a gyermek áldozatoknak szóló speciális menedékre lehet szükség. Ezek a menedékek általában ismeretlen helyen találhatóak, hogy megvédjék a gyermeket az elkövetőtől és a hálózatától. Az ilyen menedékek alapos megfigyelés alatt állnak, és a hozzáférés korlátozott.

Figyelembe véve a biztonsági aggodalmakat, valamint a gyermek mindenek felett álló érdekét, a gyermeket kivételes körülmények között olyan szálláson is el lehet helyezni, amely megfosztja a gyermeket a szabadságától. A gyermek védelme vagy a gyermek szökésének megakadályozása azonban egyensúlyban kell hogy legyen a gyermek egyéb jogaival, például a szabadsághoz való jogával. Csak kivételes esetekben jogszerű a gyermeket megfosztani a szabadságától.

Oktatás

A gyermek jogairól szóló egyezmény 28. cikke elismeri a gyermek oktatáshoz való jogát. Az oktatást a lehető legkorábban biztosítani kell annak érdekében, hogy meg lehessen könnyíteni az áldozat rehabilitációját és a mindennapjai rendezését.

Az [emberkereskedelem elleni irányelv](#) 14. cikkének (1) bekezdése előírja az emberkereskedelem áldozataival kapcsolatban, hogy a tagállamoknak saját joguknak megfelelően észszerű időn belül biztosítaniuk kell „az oktatáshoz való hozzáférést azon gyermek áldozatoknak, illetve azon áldozatok gyermekeinek, akik a 11. cikkel összhangban segítségnyújtásban és támogatásban részesülnek”.

A gyermeknek, a gyámnak, a gyermekvédelmi hatóságoknak és a menedék személyzetének együtt kell eldönteniük, hogy a gyermek már készen áll-e bizonyos oktatási tevékenységekre vagy a rendes iskolarendszerre. Ez a gyermek pszichológiai állapotától, a helyi nyelv ismeretétől, a korábbi oktatásától és a tartózkodás várható időtartamától függ. Az uniós tagállamoknak azonban a lehető leghamarabb meg kell könnyíteniük az oktatáshoz való hozzáférést annak érdekében, hogy előmozdítsák a rehabilitációt, fejlessék a gyermek hasznosságérzetét, és segítsenek a gyermeknek abban, hogy átvegye az irányítást az élete és a jövője felett.

Olyan esetekben, ahol egyértelmű, hogy a gyermeket nagyon rövid időn belül (azaz 1-2 hónapon belül) át fogják adni a szokásos tartózkodási helye szerinti tagállamnak, az erőfeszítéseket arra kell összpontosítani, hogy a gyermek oktatási integrációja sikeres legyen abban a tagállamban, amelynek át fogják adni. Ezek az erőfeszítések például a gyermek iskolába vagy szakképzésre való beiratkozását, a szülőkkal az iskolai integráció megkönnyítése érdekében folytatott előkészítő munkát, a tandíjjal, a közlekedéssel stb. kapcsolatos gyakorlati kihívások megoldását foglalják magukban.

A szolgáltatóknak elő kell mozdítaniuk továbbá a gyermek szabadidős tevékenységekhez való hozzáférést, beleértve az életkoruknak, érettségüknek és érdeklődési körüknek megfelelő játékokat és rekreációs tevékenységeket. Ez különösen fontos olyan gyermekek esetében, akiket valószínűleg hamarosan átadnak egy másik tagállamnak. Az ilyen tevékenységeket elérhetővé kell tenni a szálláshelyen vagy adott esetben a közösségen belül, és azoknak meg kell könnyíteniük a gyermek kortársaival és a helyi közösséggel való kommunikációját és interakcióját. A napi rutin fenntartásának biztosítása segíti a gyermek rehabilitációját.

Az alternatív gondozásról szóló ENSZ-iránymutatás

Az ENSZ Közgyűlése elfogadta a gyermekek alternatív gondozásáról szóló iránymutatást. Ez nemzetközi elveket határoz meg a család szétválasztásának megelőzéséről, a család újbóli integrációjáról, az alternatív gondozási modellekről, valamint a nyomon követésről és az utógondozás támogatásáról. Az iránymutatás minden állami és magánfélre, természetes személyre vonatkozik, amelyek és akik részt vesznek a szokásos tartózkodási helye szerinti országtól eltérő országban tartózkodó, gondozásra szoruló gyermekkel kapcsolatos ügyekben (140. bekezdés).

További információ: lásd az ENSZ Közgyűlésének [Guidelines for the alternative care of children](#) (A gyermekek alternatív gondozásáról szóló iránymutatás) c., 2009. december 18-án elfogadott határozatát.

Egészségügyi ellátás

A gyermek jogairól szóló egyezmény 24. cikke előírja, hogy a gyermeknek joga van az elérhető legmagasabb szintű egészséghez. A hatóságoknak eleget kell tenniük a gyermek rövid és hosszú távú egészségi szükségleteinek, beleértve a testi felépülést és a pszichológiai vagy pszichiátriai segítségnyújtást poszttraumás stressz zavar esetén.

Az [emberkereskedelem elleni irányelv](#) 11. cikkének (5) bekezdése előírja, hogy a tagállamoknak biztosítaniuk kell a szükséges egészségügyi kezelést az emberkereskedelem áldozatai számára, beleértve a pszichológiai segítségnyújtást. A 11. cikk (7) bekezdése továbbá előírja, hogy a tagállamoknak figyelmet kell fordítaniuk az áldozatok különleges szükségleteire, beleértve az egészségi állapotukból, fogyatékoságukból, szellemi vagy lelki zavarukból eredő szükségleteket.

A pszichoszociális gondozás elengedhetetlen az olyan gyermekek felépülésében, akiket valamilyen bántalmazás ért. Ez különösen igaz lehet olyan gyermekek esetén, akiknek a szülei szerepet játszottak a kizsákmányolásukban vagy bántalmazásukban. Egyéb egészségügyi szolgáltatások, például a gyermek kábítószer-használóknak szóló méregtelenítési programok szintén szükségesek lehetnek azonnali sürgősségi intézkedésként abban a tagállamban, amelyben a gyermeket megtalálták. Hosszabb távú intézkedésekre is szükség lehet a gyermek letelepedését követően.

Előfordulhat, hogy a gyermek pszichológiai szükségletei csak későbbi szakaszban derülnek ki, miután a szakemberek elnyerték a gyermek bizalmát, és a gyermek hajlandó több információt megosztani a tapasztalatairól. A viselkedészavaros gyermekek árthatnak maguknak, vagy agresszívvé válhatnak a szakemberekkel vagy más gyermekekkel szemben. Előfordulhat, hogy fegyelmetlenek vagy megtagadnak mindennemű interakciót másokkal. A gyermekeknek szolgáltatásokat nyújtó szakembereket ki kell képezni, és képesnek kell lenniük arra, hogy védelmi segítségnyújtást biztosítsanak az ilyen viselkedészavarokkal küzdő gyermekeknek.

A fiúknak és lányoknak reprodukciós egészségügyi szolgáltatásokhoz is hozzá kell férniük, ahogyan azt az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága javasolja a gyermeknek az elérhető legmagasabb szintű egészséghez való jogáról szóló, 15. sz. általános észrevételében ([General Comment No 15 on the right of the child to the enjoyment of the highest attainable standard of health](#)). Ez különösen alkalmazandó olyan gyermekekre, akik szexuális bántalmazás vagy kizsákmányolás áldozatai, annak érdekében, hogy meg lehessen előzni vagy kezelni lehessen a szexuális úton terjedő betegségeket. A szexuális bántalmazás áldozataivá váló lányok esetében a reprodukciós egészségügyi

szolgáltatásokhoz való hozzáférés elengedhetetlen, különösen várandósság esetén. A gyermekeknek lehetőséget kell adni arra, hogy megválasszák a nekik segítő egészségügyi szakemberek nemét.

Tanulmány az emberkereskedelem nemi dimenziójáról

Az emberkereskedelem nemi dimenziójáról szóló tanulmány kiemeli, hogy az „emberkereskedelem súlyos bűncselekmény és az emberi jogok megsértése, amely különösen szörnyű következményekkel jár az áldozatokra nézve. A szexuális kizsákmányolás céljából elkövetett emberkereskedelem áldozatai szexuális brutalitást élnek át, amely súlyos károkat okoz az egészségük és jóllétük szempontjából. Ez a szexuális erőszak a nőknél vaginális sérüléseket okozhat, amelyek szexuális úton terjedő betegségek magas arányához és a HIV-fertőzés kockázatához, valamint gyakran poszttraumás stressz zavarhoz, szorongáshoz és depresszióhoz vezethetnek. Az áldozatok félnek attól, milyen következményekkel jár rájuk és/vagy családjukra nézve, ha megpróbálnak megszökni; ezenkívül azok körében, akiknek sikerül megszökni, magas az ismételt emberkereskedelem aránya”. A tanulmány ezenkívül megemlíti, hogy „a gyermek elcsábítása, kényszerítése, fenyegetése, izolációja, a rendes napi erőszak, a kábítószer-használat és a szexuális kizsákmányolás céljából elkövetett emberkereskedelemmel járó trauma okozta mentális egészségi károk súlyosak és tartósak”.

Európai Bizottság (2015), Study on the gender dimension of trafficking in human beings (Tanulmány az emberkereskedelem nemi dimenziójáról).

Családfelkutatás

A család a társadalom alapvető egysége, valamint a családtagok, különösen a gyermekek növekedésének és jóllétének természetes környezete. A gyermek családi élethez való jogát teljes mértékben védelmezni kell. A család szétválasztásának megelőzése és a család egységének megőrzése minden gyermekvédelmi rendszer fontos eleme. A [gyermek jogairól szóló egyezmény](#) 9. cikkének (3) bekezdése szerint szétválasztás esetén a gyermeknek joga van ahhoz, hogy személyes kapcsolatot és közvetlen érintkezést tarthasson fenn mindkét szülőjével, kivéve, ha ez a gyermek mindenképp felett álló érdekével ellenkezik. A gyermek és a gyám véleményét figyelembe kell venni az eljárás során. A hatóságoknak általában a gyermek beleegyezését kell kérniük a családdal való kapcsolatteremtéshez a gyermek életkorával és érettségével összhangban.

Tanulmány az emberkereskedelem szempontjából rendkívül veszélyeztetett csoportokról

„Míg a gyermek családjától való elválasztása kétségkívül végső esetben alkalmazható intézkedés, olyan esetekben, ahol a család diszfunkcionális környezetet jelent, és részt

vesz a gyermek kizsákmányolásában, a korai feltárára és az alternatív gondozási megoldások biztosítására kell helyezni a hangsúlyt.”

Európai Bizottság (2015), Study on high-risk groups for trafficking in human beings (Az emberkereskedelem szempontjából rendkívül veszélyeztetett csoportokról szóló tanulmány), 85. o.

A gyermek mindenek felett álló érdeke, a gyermek részvétele és az időszzerűség fontos elvek a családfelkutatás során. A kapcsolat visszaállítására irányuló erőfeszítések előtt a hatóságoknak értékelniük kell a szülők kapacitását annak érdekében, hogy meggyőződjenek róla, hogy a szülők nem veszélyeztetik a gyermeket, és hogy a szülők nem vettek részt az emberkereskedelemben vagy a gyermek bántalmazásában. A család felkutatása során mérlegelni kell, mennyi információt lehet a családdal megosztani az emberkereskedelemmel kapcsolatban. Bizonyos információk az emberkereskedők fenyegetéseinek tehetik ki a családot és a gyermeket. Más információk, például a szexuális kizsákmányolással kapcsolatosak stigmatizálhatják a gyermeket a családban és az egész közösségben. Szintén alaposan figyelembe kell venni a kockázatos helyzeteket, amelyekben a család az emberkereskedőkkel szembeni tartozás miatt nyomás alatt van.

A családfelkutatás általában a szociális és gyermekvédelmi szolgálatok feladata a gyámmal szoros együttműködésben. A különböző uniós tagállamok gyermekvédelmi hatóságainak együtt kell működniük annak érdekében, hogy értékeljék a családi helyzetet olyan esetekben, ahol a gyermek és a család különböző uniós tagállamokban tartózkodik. Olyan gyermekek esetében, akik az EU-n belül mozognak, a **Brüsszel IIa. rendelet** szerint létrehozott központi hatóságok olyan helyzetben vannak, hogy meg tudják könnyíteni a kapcsolatfelvételt, és közvetlenül meg tudják kérni az adott uniós tagállam gyermekvédelmi szolgálatait arra, hogy készítsenek jelentést a gyermek szociális helyzetéről. Bizonyos esetekben a központi hatóságokat azzal a feladattal is meg lehet bízni, hogy tájékoztassák a szülőket a gyermek helyzetéről, feltéve, hogy ez nem ellentétes a gyermek mindenek felett álló érdekével. A gyermeket szintén tájékoztatni kell a család felkutatására irányuló erőfeszítésekről.

Biztonság

A gyermek jogairól szóló egyezmény 19. cikke arra kötelezi a részes államokat, hogy tegyenek meg minden intézkedést, hogy megvédjék a gyermeket a fizikai és lelki erőszak, a sérülés vagy bántalmazás, az elhagyás vagy az elhanyagolás, a rossz bánásmód vagy a kizsákmányolás – ideértve a nemi erőszakot is – bármilyen formájától. A hatóságok felelősek a gyermek biztonságának biztosításáért. Ez magában

Szülői felügyelet nélkül maradt gyermekek a sajátjuktól eltérő uniós tagállamban

foglalja a felépüléshez szükséges környezet kialakítását és a bántalmazás vagy kizsákmányolás megismétlődésének megelőzését.

Az emberkereskedelem áldozatai esetén az [emberkereskedelem elleni irányelv](#) 11. cikkének (5) bekezdése és általában az áldozatok esetén az [áldozatok jogairól szóló irányelv](#) 9. cikkének (3) bekezdése arra kötelezi a hatóságokat, hogy biztonságos elhelyezést biztosítsanak. A helyreállító igazságszolgáltatási szolgáltatások tekintetében az [áldozatok jogairól szóló irányelv](#) 12. cikke az áldozat másodlagos és ismételt viktimizációval, megfélemlítéssel, valamint megtorlással szembeni védelmére irányuló intézkedéseket ír elő.

A bűnüldöző hatóságoknak a gyámmal és a gyermekvédelmi szolgálatokkal közösen kell elvégezniük az első biztonsági értékelést. Szükség esetén másokkal, például az egészségügyi szakemberekkel és a szálláshely személyzetével is kell konzultálni. A biztonsági értékelést rendszeresen meg kell ismételni és felül kell vizsgálni. Azoknak, akik tartós megoldást alakítanak ki, szükségük lesz a szokásos tartózkodási hely szerinti országban fennálló körülményekre vonatkozó konkrét kockázatértékelésre.

→ Lásd még a [9. intézkedést](#): *Tartós megoldások meghatározása és végrehajtása*.

Ellenőrzőlista: a kockázatértékelés fő elemei

- ✓ A gyermek tájékoztatása a kockázatértékelés céljáról és annak ellenőrzése, hogy a gyermek azt megértette-e.
- ✓ A gyermek meghallgatásának, valamint annak biztosítása, hogy véleményét az életkorának, érettségének és az ügy konkrét körülményeinek megfelelően vegyék figyelembe.
- ✓ A nemspecifikus kockázatok azonosításának biztosítása, például az elszenvedett kizsákmányolás vagy bántalmazás típusával kapcsolatban.
- ✓ További intézkedések bevezetése a fogyatékossgal élő lányok és fiúk sérülékenységének leküzdése céljából.
- ✓ Lesbikus, homoszexuális, biszexuális, transznemű vagy interszexuális gyermekek esetén további igények figyelembevétele.
- ✓ A gyermek számára annak biztosítása, hogy elmondhassa, hogy férfi vagy női személyt preferálna-e a kockázatértékelés hivatalos elvégzése során, különösen szexuális bántalmazás vagy kizsákmányolás esetén.
- ✓ Információ gyűjtése az elkövetőkről, a tettestársaikról és a gyermek hálózatáról, beleértve a kísérő felnőtteket, a távolabbi családtagokat az országban, amelyben a gyermek tartózkodik, és egyéb gyermekeket, akikkel az áldozat kapcsolatba kerülhetett.
- ✓ A biztonsági kockázat szintjének értékelése és megfelelő megelőző intézkedések ajánlása (pl. az elhelyezéssel, a gyermekhez való hozzáféréssel, a családtagokkal való kapcsolattal stb. kapcsolatban).
- ✓ A gyermek szökése kockázatának rendszeres elemzése és megelőző intézkedések meghozatala. A bizalmi kapcsolat kialakítása és a minőségi ellátás biztosítása a legjobb módja annak, hogy meg lehessen előzni a gyermek eltűnését.
- ✓ A gyermek eltűnése esetén annak haladéktalan jelentése a rendőrség és egyéb illetékes hatóságok felé.
- ✓ A biztonsági értékelés felülvizsgálata és bármilyen változás vagy elérhetővé váló új információ dokumentálása.

Kézikönyv büntető igazságszolgáltatási szakemberek számára

Az ENSZ Kábítószer- és Bűnügyi Hivatala (UNODC) gyakorlati kézikönyvet készített annak érdekében, hogy támogassa a büntető igazságszolgáltatási szakembereket az emberkereskedelem megelőzésében, az áldozatok védelmében, az elkövető büntetőeljárás alá vonásában és az e célok eléréséhez szükséges nemzetközi együttműködésben. A kézikönyv 14 modul tartalmaz. A kézikönyv 5. modulja a kockázatértékelésre és a kockázatértékelés során figyelembe veendő fő kérdésekre összpontosít.

További információ: UNODC (2009), [Anti-human trafficking manual for criminal justice practitioners](#) (Emberkereskedelem elleni kézikönyv büntető igazságszolgáltatási szakemberek számára).

7. intézkedés: A joghatóság megállapítása és a nemzetközi együttműködés kialakítása

Az államok kötelesek megvédeni minden gyermeket a saját joghatóságukon belül. Ehhez egyértelműen meg kell határozni, mely állam milyen intézkedések kapcsán és mikor illetékes. Ehhez az uniós tagállamoknak együtt kell működniük egymással.

A joghatóság megállapítása csak az egyik cél, amely az uniós tagállamok közötti hatékony együttműködési mechanizmust igényel. A rendőrségnek és az igazságügyi hatóságoknak is együtt kell működniük, ha a nemzetközi bűncselekmény ellen hatékonyan kívánnak fellépni. A gyermek tartózkodási helye és a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti uniós tagállamok közötti együttműködés nélkül a legtöbb esetben nehéz értékelni a gyermek mindenképp felett álló érdekét és eldönteni, melyik a leginkább megfelelő tartós megoldás.

A gyermekvédelmi rendszerekhez nemzetközi együttműködési mechanizmusokra van szükség

„Tekintettel arra, hogy egyre több gyermek szorul gyermekvédelmi intézkedésekre határokon átvétel helyzetekben, az erőfeszítések fokozására került sor: a szerepek és felelősségi körök egyértelműsítése, a származási ország naprakész tájékoztatása, a gyermekvédelmi ügyekre irányuló nemzeti fókuszpont biztosítása, eljárások/iránymutatások/protokollok/folyamatok elfogadása, például a menekültügyi eljárások terén a felelősség átadásával (dublini rendelet), az országon kívüli elhelyezés mérlegelésével, a család nyomon követésével vagy gyermekkereskedelmi ügyekben a védelemmel kapcsolatban”.

Európai Bizottság (2015), [Reflection paper on integrated child protection systems](#) (Vitaanyag az integrált gyermekvédelmi rendszerekről), 7. elv.

A szakemberek számos, tagállamok közötti együttműködési mechanizmust vehetnek igénybe, amelyeket a jog vagy a gyakorlat alakított ki. Ezek polgári jogi és büntetőjogi mechanizmusokra oszthatók fel.

Polgári jogi kérdések, beleértve a gyermekvédelmet

A [gyermek jogairól szóló egyezmény](#) 2. cikkével összhangban a részes államoknak be kell tartaniuk az abban foglalt jogokat, és a joghatóságukon belül megkülönböztetés nélkül minden gyermeknek biztosítaniuk kell azokat, a gyermek jogállásától függetlenül.

A gyermekek jogainak gyakorlása

„Az állam egyezmény szerinti kötelezettségei az állam határain belül alkalmazandók, többek közt azokkal a gyermekekkel kapcsolatban, akik az állam joghatósága alá kerülnek, amikor megpróbálnak bejutni az ország területére. Ezért a jogok gyakorlása nem korlátozódik azokra a gyermekekre, akik a részes állam állampolgárai, és ezért amennyiben az egyezményben kifejezetten másképp nem szerepel, minden gyermekre vonatkozik, beleértve a menedékkérőket, a menekülteket és a migránsgyermeket, függetlenül az állampolgárságuktól, bevándorló jogállásuktól vagy hontalanságuktól.”

Az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága (2005), [General Comment No 6 on the treatment of unaccompanied and separated children outside their country of origin](#) (6. sz. általános észrevétel, A származási országukon kívül tartózkodó, kísérő nélküli és hozzátartozóiktól elszakított gyermekekkel való bánásmód), 12. bekezdés.

Ez azt jelenti, hogy minden gyermek jogosult bizonyos azonnali védelmi intézkedésekre abban az uniós tagállamban, amelyben tartózkodik, például elhelyezésre, élelmiszerre vagy egészségügyi segítségnyújtásra, egészen addig, amíg a gyermek helyzetének további értékelésére és a tartós megoldás kialakítására sor nem kerül.

A polgári igazságszolgáltatás terén az uniós jog – konkrétan a [Brüsszel IIa. rendelet](#) – és a nemzetközi magánjog meghatározza, hogy az uniós tagállamok bíróságai rendelkeznek-e joghatósággal a tekintetben, hogy gyermekvédelmi intézkedéseket hozzanak az egynél több tagállamot érintő, nemzetközi helyzetekben. A rendelet tükrözi az [1996. évi Hágai Egyezmény](#) elveit, amely szintén előír szabályokat annak megállapítására vonatkozólag, hogy az aláíró fél hatóságai rendelkeznek-e joghatósággal intézkedések meghozatalára a nemzetközi összetevővel rendelkező helyzetekben. Az uniós tagállamoknak a rendeletet kell alkalmazniuk, és nem az Egyezményt, ha az érintett gyermek szokásos tartózkodási helye valamely uniós tagállamban van.

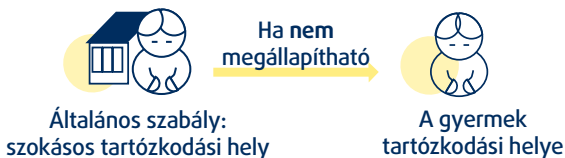
A joghatóság megállapításának szabályai

A [Brüsszel IIa. rendelet](#) 8. cikke meghatározza, hogy főszabályként a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti uniós tagállam bíróságai rendelkeznek joghatósággal a gyermek védelme érdekében hozott intézkedések tekintetében. Ez a rendelkezés tükrözi az [1996. évi Hágai Egyezmény](#) 5. cikkét, amelynek értelmében a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti részes állam hatóságai illetékesek a tekintetben, hogy a gyermek védelmére irányuló intézkedéseket hozzanak. Ha a gyermek szokásos tartózkodási helye nem állapítható meg vagy a gyermek menekült vagy országa elhagyására kényszerült, a gyermek tartózkodási helye szerinti tagállam hatóságai rendelkeznek joghatósággal a gyermek védelmére irányuló intézkedések meghozatala terén (a [Brüsszel IIa. rendelet](#) 13. cikke). Az [1996. évi Hágai Egyezmény](#) 6. cikkében a joghatóság hasonlóképpen működik, azon alapul, hogy a gyermek az aláíró állam területén tartózkodik-e. Ennek eredményeként, ha a gyermek szokásos tartózkodási helye nem határozható meg az uniós tagállam területén belül, az [1996. évi Hágai Egyezmény](#) alkalmazandó. Lásd a [10. ábrát](#) a joghatóság megállapításáról.

Az emberkereskedelem kísérő nélküli gyermek áldozataival kapcsolatban az [emberkereskedelem elleni irányelv](#) 16. cikkének (2) bekezdése előírja, hogy az a tagállam, amely azonosítja az áldozatot, köteles megtenni a tartós megoldás megtalálásához szükséges lépéseket.

A [Brüsszel IIa. rendelet](#) a „bíróság” joghatóságára hivatkozik, ez azonban magában foglal minden olyan hatóságot, amely a rendelet szerinti ügyekben joghatósággal rendelkezik, például a szociális és gyermekvédelmi hatóságokat (lásd a [rendelet](#) 2. cikkének (1) bekezdését és a [Brüsszel IIa. rendelet](#) alkalmazására vonatkozó [gyakorlati útmutatót](#)).

10. ábra: A joghatóság megállapítására vonatkozó szabályok a gyermekvédelmi ügyekben

Forrás: FRA, 2019

Kivételes esetekben a **Brüsszel IIa. rendelet** 15. cikke a joghatóságnak az ügy tárgyalására alkalmasabb bírósághoz történő áttételét is engedélyezheti.

Ahhoz, hogy az áttétel jogszerű legyen, a gyermeknek szoros köteléke kell hogy legyen a tagállammal, és az áttételnek a gyermek mindenképp felett álló érdekét kell szolgálnia. Az uniós tagállammal való szoros kötelék akkor áll fenn, ha:

- a tagállam azt követően lett a gyermek szokásos tartózkodási helye, hogy megkeresték az eredeti bíróságot; vagy
- a gyermek korábbi szokásos tartózkodási helye a másik tagállam; vagy
- az a gyermek állampolgársága szerinti hely; vagy
- az a szülői felelősség jogosultjának szokásos tartózkodási helye; vagy
- a gyermek vagyona másik tagállamban található, és az ügy a gyermek védelmét szolgáló intézkedésekre vonatkozik e vagyon kezelésével, megóvásával vagy rendelkezésre bocsátásával kapcsolatban.

A bírák közötti nemzetközi együttműködés előmozdítása

„A 15. cikk előírja, hogy az áttétel alkalmazásában a bíróságok közvetlenül vagy központi hatóságokon keresztül együttműködnek. Az érintett bírák számára különösen hasznos lehet az annak értékelése érdekében folytatott kommunikáció, hogy az adott ügyben az áttételre vonatkozó követelmények teljesülnek-e, és különösen, hogy az áttétel a gyermek érdekét legjobban szolgálja-e. Ha a két bíró beszél és/vagy megért egy közös nyelvet, gond nélkül akár közvetlenül telefonon, akár e-mailben kapcsolatba kellene lépniük egymással. A modern technológia más eszközei – pl. konferenciahívás – is hasznosak lehetnek. Ha nyelvi problémák adódnak, a bírák – a rendelkezésre álló források függvényében – igénybe vehetnek tolmácsot. A központi hatóságok szintén alkalmasak a bírák segítésére.”

Európai Bizottság (2016), Útmutató a Brüsszel IIa. rendelet alkalmazásához, 36. o.

Egyes esetekben több tagállamban indítanak bírósági eljárásokat ugyanazzal a gyermekkel kapcsolatban. Ilyenkor a **Brüsszel IIa. rendelet** 19. cikkének (2) bekezdése előírja, hogy amennyiben az eljárások ugyanarra a tárgyra vonatkoznak, elméletben az elsőként megkeresett bíróság foglalkozik az ügygel. A másodsor megkeresett bíróságnak fel kell függesztenie az eljárását, és meg kell várnia, míg a másik bíróság megállapítja, hogy rendelkezik-e joghatósággal. Ha az első bíróság úgy véli, hogy ő rendelkezik joghatósággal, a második bíróságnak meg kell tagadnia a joghatóság elfogadását.

Hogyan lehet meghatározni a szokásos tartózkodási helyet?

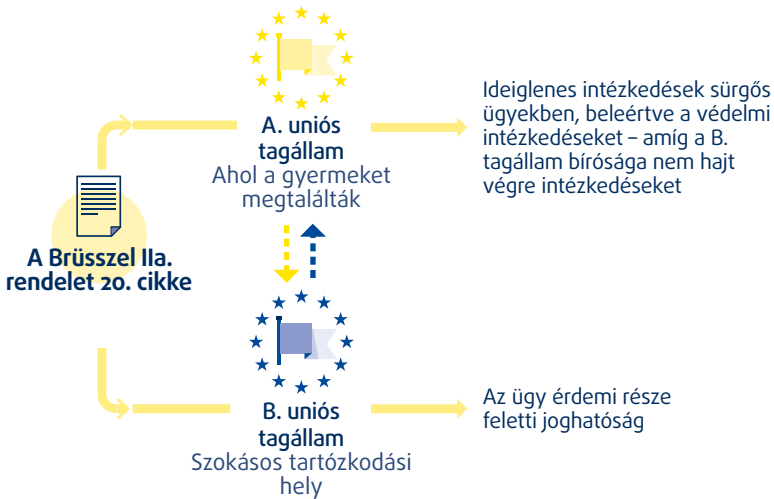
A „szokásos tartózkodási hely” kifejezést a [Brüsszel IIa. rendelet](#) nem definiálja, és azt az egyes esetekre vonatkozó körülmények alapján kell megállapítani. Lehetnek egyértelmű ügyek, ahol a szokásos tartózkodási hely megállapítható úgy, hogy az a hely, ahol a gyermek a költözés előtt tartózkodott.

Előfordulhatnak azonban olyan esetek is, ahol a szokásos tartózkodási hely megállapítása nem ilyen egyértelmű. Megeshet például, hogy az egyik tagállamból származó gyermek egy ideje már egy másik tagállamban él, azonban nem integrálódott annak az államnak a szociális, oktatási vagy egyéb struktúráiba, vagy a gyermek párhuzamosan több uniós tagállamban élt az elmúlt években, és oda-vissza járt.

Ideiglenes védelmi intézkedések

A [Brüsszel IIa. rendelet](#) 20. cikke lehetővé teszi az uniós tagállamok számára, hogy ideiglenes intézkedéseket tegyenek az adott személlyel kapcsolatban, beleértve a védelmi intézkedéseket is, még akkor is, ha az ügy érdekében másik uniós tagállam rendelkezik joghatósággal. Ennek értelmében az uniós tagállamok hozhatnak első sürgősségi intézkedéseket a gyermek védelme érdekében. Ezek az intézkedések ideiglenesek, és hatályuk arra a tagállamra terjed ki, amelyben hozták őket. A gyermek tartózkodási helye szerinti tagállam hatóságainak kommunikálniuk kell a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti állam hatóságaival a gyermekre vonatkozó hosszú távú intézkedések meghatározásához. A [11. ábra](#) bemutatja a két uniós tagállam közötti kapcsolatokat. Az ideiglenes intézkedéseknek a gyermek jóllétének fenntartására, védelmére és mindenek felett álló érdekének tiszteletben tartására kell irányulniuk.

11. ábra: Ideiglenes intézkedések a Brüsszel IIa. rendelet 20. cikke szerint

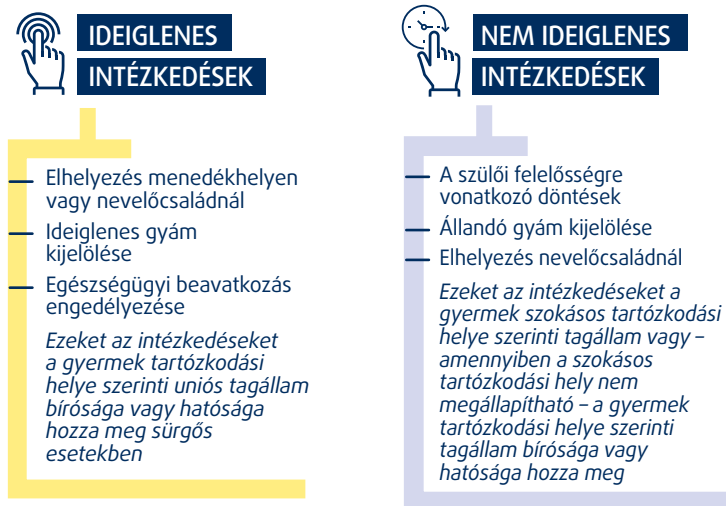

Forrás: FRA, 2019

Egyértelműen el kell különíteni a sürgős esetben hozott ideiglenes intézkedéseket (amelyeket az az ország hajt végre, amelyben a gyermek tartózkodik), valamint a nem ideiglenes intézkedéseket (amelyeket főszabály szerint a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti ország hajt végre). Meg kell tehát határozni, mely ország rendelkezik joghatósággal az ügyben.

A 12. ábra példái szemléltetik az ideiglenes és nem ideiglenes intézkedések közötti különbséget. Az ideiglenes intézkedésekre vonatkozó példák magukban foglalják az ideiglenes gyám kijelölését vagy a nevelőcsaládnál történő elhelyezést.

12. ábra: Szemléltető példák az ideiglenes és nem ideiglenes intézkedésekre

Forrás: FRA, 2019

Ha a gyermek tartózkodási helye szerinti tagállam és a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti tagállam hatóságai a joghatósággal és a gyermek hosszú távú védelmével kapcsolatos ügyekben döntenek, a gyermek mindenek felett álló érdekét elsődleges szempontként kell figyelembe venni. Az ismételt viktimizáció vagy emberkereskedelem megelőzése érdekében a legbiztonságosabb és a gyermek számára leginkább védelmező környezetet kell előnyben részesíteni.

A Brüsszel IIa. rendelet szerint létrehozott központi hatóságok

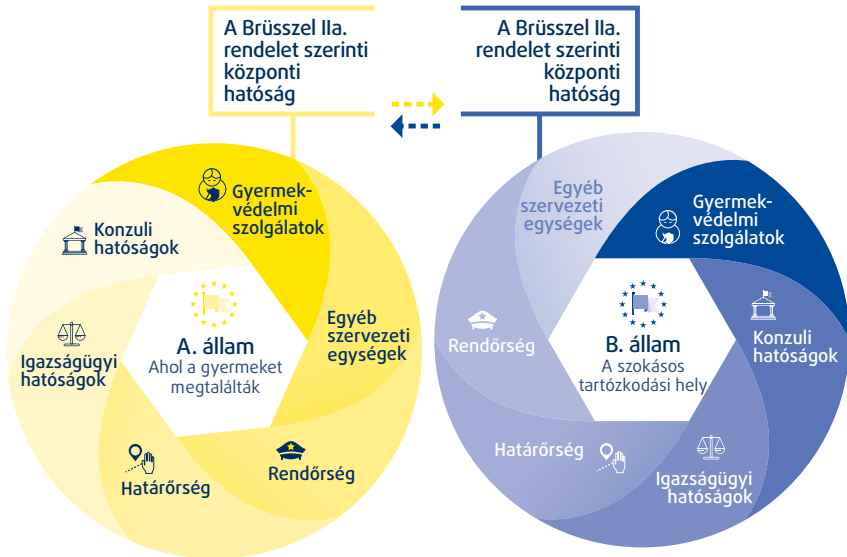
A Brüsszel IIa. rendelet külön fejezetet szentel az uniós tagállamok közötti együttműködésnek. Az 53. cikk előírja, hogy minden tagállamnak ki kell jelölnie egy vagy több központi hatóságot a rendelet alkalmazásának támogatása érdekében. A központi hatóságokat a tagállamok már kijelölték a gyermekek jogellenes külföldre vitelének polgári jogi vonatkozásairól szóló, 1980. évi Hágai Egyezmény, valamint a gyermek védelméről szóló, 1996. évi Hágai Egyezmény alkalmazása céljából. Egyes uniós tagállamokban ugyanezek a hatóságok támogatják a Brüsszel IIa. rendelet végrehajtását. A Hágai Konferencia létrehozta a bírák informális nemzetközi hágai hálózatát, amely a nemzetközi gyermekvédelem szempontjából releváns ügyekkel kapcsolatban

kommunikációs csatornaként és közvetítőként jár el a joghatóságokon belüli más bírák és az egyéb aláíró államok bírái, valamint a nemzeti központi hatóságok között.

→ *3. melléklet: Tartalmazza a központi hatóságok elérhetőségeinek listájához vezető hivatkozást.*

Annak érdekében, hogy a központi hatóságok képesek legyenek ellátni feladataikat, szorosan együtt kell működniük más szervezetekkel tagállami szinten, például a gyermekvédelmi szolgálatokkal, az igazságügyi hatóságokkal, a rendőrséggel, az ügyésszéggel és a szolgáltatókkal. Ahogyan az a **13. ábrán** is látható, az ilyen együttműködés számos különböző szervezetet foglalhat magában.

13. ábra: A nemzeti és nemzetközi együttműködésbe bevonható csoportok

Forrás: FRA, 2019

A **Brüsszel IIa. rendelet** végrehajtásának értékelése arra mutatott rá, hogy a hatékony együttműködés egyik kihívása az, hogy egyes központi hatóságok nem rendelkeznek erőforrásokkal. Ha az EU és a tagállamai megerősítenék a központi hatóságokat, az jelentős mértékben hozzájárulna az ebben a gyakorlati útmutatóban szereplő gyermekek kategóriáinak védelméhez.

A központi hatóságok bevonása néha megterhelőnek tűnhet. A késedelmek elkerülése érdekében a kommunikáció ezért gyakran közvetlenül történik, a központi hatóságok bevonása nélkül. Például a szociális vagy gyermekvédelmi szolgálatok sürgős esetekben közvetlenül kapcsolatba léphetnek a gyermek származási országa vagy szokásos tartózkodási helye szerinti ország gyermekvédelmi szolgálataival annak érdekében, hogy a gyermek szociális helyzetének értékelését kérjék, vagy előfordulhat, hogy a különböző uniós tagállamok rendőrségei kapcsolatba lépnek egymással a gyermek személyazonosságának megállapítása érdekében.

A **Brüsszel IIa. rendelet** szerint létrehozott központi hatóságok, ahol a rendelet szerinti konkrét kérelem teljesítése szempontjából releváns:

- működhetnek központi kommunikációs pontként az uniós tagállamok illetékes hatóságai között; vagy
- megkönnyíthetik az adott ügyért felelős hatóságok közötti kapcsolatfelvételt, és lehetővé tehetik számukra, hogy közvetlenül kommunikáljanak.

A konkrét szerepüket az adott nemzeti környezettől és a rendelkezésükre álló emberi és pénzügyi erőforrásoktól függően, valamint az ügy körülményei alapján kell meghatározni. A központi hatóságok általában a rendkívül sürgős ügyeket részesítik előnyben.

A központi hatóságoknak általános rálátásuk lehet az ügyekre, beleértve azokat a lezárt ügyeket, amelyekbe bevonták őket, és ismerik a partnerhatóságok és -ügynökségek szerepét és kapacitását. Az uniós tagállamoknak meg kell határozniuk, hogy a központi hatóságok és az ország egyéb hatóságai miként kommunikáljanak egymással, és hogyan működjenek együtt.

A **Brüsszel IIa. rendelet** 55. cikke előírja, hogy kérésre a központi hatóságoknak az egyes ügyekben össze kell gyűjteniük és meg kell osztaniuk a gyermek helyzetére, a folyamatban lévő eljárásokra, valamint a gyermekkel kapcsolatos döntésekre vonatkozó információkat. Egyik fő feladatuk, hogy megkönnyítsék a különböző tagállamok bíróságai közötti kommunikációt a szülői felelősséggel kapcsolatos bizonyos ügyekben (55. cikk első bekezdés c) és d) pont). Az 56. cikk lehetőséget teremt a gyermek más tagállamban történő ideiglenes elhelyezésére, amely intézkedés az adott tagállam előzetes hozzájárulásához kötött.

Az uniós tagállamok a tartós megoldás megállapításának folyamata során benyújthatnak vagy kaphatnak az alábbiakra irányuló kérelmeket:

- a gyermek szociális helyzetére vonatkozó jelentés;
- tájékoztatás a gyermek és a családja tartózkodási helyéről, amennyiben az a **Brüsszel IIa. rendelet** szerinti konkrét kérelem teljesítéséhez szükséges;
- a konkrét ügy megvitatása valamennyi érintett fél jelenlétében határokon átlévő ügy esetén;
- a joghatóság áttételének megvitatása;
- a családdal való kapcsolatfelvétel, valamint a gyermek elkísérése a családi látogatás során;
- dokumentáció rendelkezésre bocsátása, például azonosító szám, iskolai bizonyítványok vagy születési anyakönyvi kivonat;
- tájékoztatás a szülői felelősségre vonatkozó korábbi eljárásokról vagy a korábbi bűnüldözői vizsgálatokról;
- tájékoztatás az alternatív gondozási lehetőségekről, ha a szülők nem képesek a gyermek ellátására;
- azonnali intézkedések meghozatala.

A nemzetközi áldozatkezelési mechanizmus modellje

A Nemzetközi Migrációs Szervezet a nemzetközi áldozatkezelési mechanizmusra vonatkozó modellel rendelkező online platformot indított, amelyet az emberkereskedelem felszámolására irányuló, 2012–2016 közötti európai uniós stratégia eredményeként alakított ki.

Az eszköz hozzájárul ahhoz, hogy az emberkereskedelem áldozatai a teljes folyamat során hozzáférjenek a jogaikhoz, különösen a határokon átlévő áldozatkezelés esetén. A platform összeköti a különböző országokból származó szakértőket és szakembereket, akik részt vesznek az emberkereskedelem áldozatainak azonosításában, továbbirányításában, támogatásában, átadásában és a nekik nyújtott segítség nyomon követésében.

További információ: Nemzetközi Migrációs Szervezet (2017), [Transnational Referral Mechanism Model – TRM](#) (A nemzetközi áldozatkezelési mechanizmus modellje).

Nemzetközi gyermekvédelem

A Balti-tengeri Államok Tanácsának Titkársága a tagállamok közötti együttműködés gyakorlati elemeit tartalmazó iránymutatást, valamint gyakorlati útmutatót dolgozott ki a gyermekek védelméről arra az esetre, ha nemzetközi eleme van az ügynek.

További információ: A Balti-tengeri Államok Tanácsa (2015), [Guidelines. Promoting the Human Rights and the Best Interests of the Child in Transnational Child Protection Cases](#)

Szülői felügyelet nélkül maradt gyermekek a sajátjuktól eltérő uniós tagállamban

(Iránymutatás az emberi jogok és a gyermek mindenek felett álló érdekének előmozdításához a nemzetközi gyermekvédelmi ügyekben) és Transnational Child Protection: Practical guide for caseworkers and case officers (Nemzetközi gyermekvédelem: gyakorlati útmutató szociális munkások és ügyintézők számára).

Egyéb együttműködési mechanizmusok az uniós tagállamok között

A Brüsszel IIa. rendelet 53. cikke szerint létrehozott központi hatóságok mellett egyéb együttműködési mechanizmusok is léteznek, beleértve az alábbiakat:

- A **polgári és kereskedelmi ügyekben illetékes Európai Igazságügyi Hálózat**. A 2001/470/EK határozat által létrehozott rugalmas hálózat, amely a nemzeti igazságügyi hatóságokat fogja össze. Fő feladatai közé sorolható a nemzeti kapcsolattartók közötti ügykezelés, az igazságszolgáltatáshoz való, határokon átvélő hozzáférés megkönnyítése a tájékoztatáson keresztül, összekötő bírák kinevezése, valamint az egyes, polgári és kereskedelmi ügyekkel foglalkozó uniós jogi eszközök működésével kapcsolatos tapasztalat értékelése és megosztása. A Brüsszel IIa. rendelet 54. és 58. cikke olyan helyzeteket ír le, amelyekben a hálózat központi hatóságként működő tagjainak a hálózatot az egymással való kommunikációra kell használniuk. A hálózat rendszeres igénybe vétele hozzájárulhat a bírák és a központi hatóságok, valamint a bírák egymás közötti hatékonyabb együttműködéséhez.
- Az **Európai Igazságügyi Atlasz**. Ez a kiadvány segít az embereknek megtalálni az illetékes polgári jogi bíróságot és az elérhetőségeket más uniós tagállamokban.

→ A polgári ügyekkel kapcsolatos igazságügyi együttműködésről további információk az *e-igazságügyi portál* polgári ügyekkel foglalkozó részében találhatók.

Bizonyításfelvétel

Az 1206/2001/EK tanácsi rendelet (amelynek reformját javasolta az Európai Bizottság 2018 májusában) a polgári és kereskedelmi ügyekben, beleértve a családi jogi ügyeket, történő bizonyításfelvételre vonatkozó, különböző uniós tagállamok bíróságai közötti együttműködést szabályozza. A bíróság felkérhet másik tagállambeli illetékes bíróságot a bizonyítás felvételére, vagy közvetlenül elvégezheti a bizonyításfelvételt a másik tagállamban. A rendelet a bizonyításfelvétel videokonferencián vagy telefonos konferencián keresztüli elvégzését javasolja. Az *e-igazságügyi portál* számos dokumentumot, elérhetőséget és tapasztalatot, valamint nemzeti információt biztosít, ha a szükséges anyagok elérhetők. Ezenkívül iránymutatást ad a *videokonferencia* alkalmazásáról a különböző uniós tagállamok igazságügyi hatóságai közötti kommunikáció egyszerűsítése és ösztönzése érdekében, mind polgári, mind pedig büntetőjogi célokból.

Kétoldalú együttműködési megállapodások

Egyes uniós tagállamok kétoldalú megállapodásokat fogadtak el, amelyek kifejezetten a védelemre és az átadásra terjednek ki olyan esetekben, ha azokat a gyermekeket, akik az országuk állampolgárai, másik uniós tagállamban találják meg. A kétoldalú megállapodások esetében azonban előfordulhat, hogy nincs elegendő eljárási biztosíték, és azok megakadályozzák, hogy a hatóságok hatékonyan védjék meg a gyermekeket. Az uniós tagállamoknak lehetőség szerint az uniós jogi kereten belül az uniós tagállamok által az uniós tagállamok számára létrehozott meglévő struktúrákat kell használniuk. Az uniós tagállamoknak el kell kerülniük a párhuzamos struktúrák létrehozását. A párhuzamos struktúrákkal fennáll a kockázata annak, hogy csak az ügyek egy részének támogatása lesz biztosított, így egyes gyermekek kimaradnak, kettős mérce jön létre, és gyengülnek a [Brüsszel IIa. rendelet](#) és az [1996. évi Hágai Egyezmény](#) szerint létrehozott mechanizmusok.

Büntetőjogi esetek

Egyes bűncselekmények esetén az uniós jog a joghatóságra vonatkozó szabályokat határoz meg. Ez történik például az emberkereskedelemmel is. Az [emberkereskedelem elleni irányelv](#) 10. cikkének (1) bekezdésével összhangban az uniós tagállamoknak meg kell tenniük a joghatóság megállapítására irányuló lépéseket, ha:

- a bűncselekményt egészben vagy részben a területén követték el; vagy
- az elkövető az adott tagállam állampolgára.

Az uniós tagállam területén kívül elkövetett bűncselekmények esetén fennálló joghatóság megállapítására vonatkozó egyéb lehetőségek az irányelv 10. cikkének (2) bekezdésében és 10. cikkének (3) bekezdésében szerepelnek.

Az eljárásokban áldozatként vagy tanúként részt vevő gyermekek minden esetben különleges védelmi és támogatási intézkedésekre, jogi segítségnyújtásra és képviselőre, valamint kártérítésre jogosultak.

→ *Lásd még a [8. intézkedést](#): A gyermek támogatása a bírósági eljárások alatt.*

Általánosabban az EU különböző eszközöket alakított ki a rendőrségi és igazságügyi együttműködésre. Ezek különböző szinteken működnek. Egyrészt az uniós ügynökségek, mint például az Europol és az Eurojust operatív és egyéb támogatást nyújtanak a tagállamoknak határokon átívelő összetevővel rendelkező helyzetekben.

Hogyan támogatja az Eurojust az igazságügyi hatóságokat?

Az Eurojust megkönnyíti a tagállamok súlyos, határokon átívelő és szervezett bűnözéssel – beleértve az emberkereskedelmet – foglalkozó igazságügyi hatóságai közötti együttműködést és a vizsgálatok és a büntetőeljárás alá vonások koordinációját. Az Eurojust arra ösztönzi a nemzeti hatóságokat, hogy miközben a teljes emberkereskedelmi lánc büntetőeljárás alá vonására és felszámolására törekednek, minden, határokon átívelő, emberkereskedelemmel kapcsolatos ügybe vonják be az Eurojustot, figyelembe véve az ügyek összetettségét és az összes áldozat azonosításának és védelmének sürgős jellegét, különös tekintettel a gyermekekre.

Az Eurojust a gyermekvédelmi ügyekért felelős kapcsolattartót nevezett ki, aki számos tevékenységet ellát, beleértve a következőket: i. annak biztosítása, hogy az Eurojust hozzáférjen az e téren követendő bevált gyakorlatokhoz; ii. a nemzeti hatóságok, bűnüldöző szervezetek és egyéb szervek gyermekvédelem terén végzett munkájának nyomon követése; valamint iii. statisztikai áttekintések készítése az Eurojust által a témával kapcsolatban kezelt valamennyi ügyről.

Az Eurojust koordinációs értekezletei egy asztalhoz ültetik a különböző országok nemzeti igazságügyi hatóságait, hogy megkönnyítsék az információcserét, a kölcsönös jogi segítségnyújtási kérelmek vagy kényszerítő intézkedések (azaz a házkutatási és letartóztatási parancsok) végrehajtását, valamint a joghatóságra vonatkozó viták, kapcsolódó problémák vagy egyéb jogi vagy bizonyítási problémák megelőzését vagy megoldását. A hatóságok a koordinációs értekezletek során könnyedén meg tudják vitatni és el tudják fogadni a nyomozati lépéseket és a büntetőeljárás alá vonási stratégiákat.

Az Eurojust koordinációs központja az olyan összetett ügyekben használt másik eszköz, amelyek valós idejű információcserét igényelnek a több országban párhuzamosan végzett nagyszabású intézkedések kontextusában (pl. letartóztatások, házkutatások, bizonyítékok vagy vagyon lefoglalása). A koordinációs központok folyamatosan összekötik egymással az összes részt vevő hatóságot a telefonvonalakon és számítógépeken keresztül, és az információt az Eurojust révén gyorsan továbbítani lehet az egyik hatóságtól a másikhoz.

A tagállamok illetékes nemzeti hatóságai egy konkrét bűnügy tekintetében kapcsolatba léphetnek az Eurojust illetékes nemzeti irodájával. Az illetékes nemzeti iroda megnyitja az ügyet az Eurojustban minden érintett uniós tagállam felé, és adott esetben még harmadik országok felé is.

További információ: lásd az [Eurojust weboldalát](#).

Hogyan támogatja az Europol a bűnüldöző hatóságokat?

Az Europol, a Bűnüldözési Együttműködés Európai Uniói Ügynöksége

támogatja a tagállamok bűnüldöző hatóságait a súlyos nemzetközi szervezett bűnözés minden formájának megelőzése és leküzdése során. Az uniós tagállamoknak kínált

támogatási szolgáltatások a biztonságos információcsere megkönnyítésétől az operatív és stratégiai elemzés, szakértelem és operatív támogatás biztosításáig terjednek minden bűnügyi nyomozás során.

Az Europol az alábbiak révén támogatja az uniós tagállamok bűnüldözési tevékenységét: az Europol, továbbá a tagállamok és az Europolal együttműködési megállapodással rendelkező országok által az Europolhoz kiküldött, valamint az uniós tagállamok nyomozói és az Europol szakértői közötti kapcsolattartóként eljáró összekötő tisztviselők közötti információcsere megkönnyítése; operatív elemzés és támogatás biztosítása a tagállamok műveleti során; szakértelem és technikai támogatás nyújtása az EU-n belül végzett nyomozásokhoz és műveletekhez a tagállamok felügyelete és jogi felelőssége mellett; stratégiai jelentések (pl. fenyegetésértékelések) és bűncselekmény-elemzések készítése a tagállamok által biztosított vagy más forrásokból gyűjtött információk alapján.

A „Phoenix” elemzési projekt („AP Phoenix”) az Europol operatív projektje, amely a Súlyos és Szervezett Bűnözés Elleni Európai Központon belül az emberkereskedelemmel foglalkozik. Az AP Phoenix kifejezett célja, hogy támogassa az uniós tagállamok illetékes hatóságait, valamint az uniós szerveket és kapcsolódó nem uniós országokat és nemzetközi szervezeteket az Europol emberkereskedelemmel kapcsolatos megbízatásába eső bűnözési formák megelőzésében és leküzdésében. Az AP Phoenixen belül az egyik kulcsfontosságú prioritás a gyermekkereskedelem. Operatív célokból a projekt lehetővé teszi az emberkereskedelem áldozataira, beleértve a felnőtteket és gyermekeket, valamint a vádlottakra vonatkozó adatok és bűnügyi információk tárolását és kezelését.

Az információkat, beleértve a vádlottak és áldozatok személyes adatait, biztonságosan lehet megosztani az AP Phoenix-szel és minden egyéb illetékes érdekelt féllel az Europol hivatalos kommunikációs eszközén, a Biztonságos Információcsere Hálózati Alkalmazáson (SIENA) keresztül, amely minden tagállam számára elérhető. Az információknak az Europol adatbázisában történő központosítása egyértelmű és közvetlen előnyökkel jár az eseti nyomozások tekintetében. Lehetővé teszi továbbá az Europol számára, hogy összetett és alapos információs képet szerezzen az Európa-szerte fennálló jelenségről.

Az Europol támogatni tudja a tagállamok illetékes hatóságait a két vagy több tagállamot érintő, súlyos bűncselekmények megelőzése és leküzdése terén. Az Europol jelenleg a támogatást kérésre biztosítja. Az [Europolról szóló tanácsi rendelet](#) 6. cikke azonban lehetővé teszi az Europol számára, hogy nyomozás megindítására kérje a tagállamok illetékes hatóságait.

További információ: lásd az [Europol weboldalát](#).

Hogyan támogatja a CEPOL a bűnüldöző és egyéb hatóságokat?

Az Európai Unió Bűnüldözési Képzési Ügynöksége (CEPOL) az Európai Unió ügynöksége, amelynek célja a bűnüldözési tisztviselők képzésének kialakítása, végrehajtása és koordinálása. A CEPOL bentlakásos képzéseket szervez, továbbá online modulokat és az emberkereskedelemről szóló online képzést működtet, amely szintén a gyermekkereskedelemre összpontosít. A CEPOL ezenkívül az Erasmushoz hasonló csereprogrammal is rendelkezik, amely lehetővé teszi a bűnüldözési

tisztviselők számára, hogy 1 hetet egy kollégájukkal töltsenek a kolléga országában, és megosszák egymással ismereteiket és a bevált gyakorlatokat.

További információ: lásd a [CEPOL weboldalát](#).

Az uniós ügynökségek által nyújtott támogatáson kívül számos uniós jogi eszköz létezik, amely növeli és megkönnyíti a bűnüldözési ügynökségek és bíróságok közötti együttműködést, például az [európai elfogatóparancs](#) és az [európai nyomozási határozat](#). Az [európai kölcsönös jogsegélyegyezmény](#) meghatározza az uniós tagállamok között a büntetőeljárások tekintetében folytatott együttműködés formáit és módszereit. Az uniós tagállamok közötti együttműködés előmozdítása céljából elérhető válogatott erőforrások az alábbiak:

- **a Büntetőügyekben illetékes Európai Igazságügyi Hálózat:** az EU ezt az eszközt azért hozta létre, hogy megteremtse a büntetőügyekkel kapcsolatos igazságügyi együttműködés nemzeti kapcsolattartóinak hálózatát. Magában foglalja az összekötő bírakat;
- **az Európai Igazságügyi Atlasz:** segít az embereknek, hogy megtalálják az illetékes büntetőbíróságot és az elérhetőségeket más uniós tagállamokban;
- **közös nyomozócsoportok:** ez az együttműködési eszköz a két vagy több tagállam illetékes hatóságai (igazságügyi, azaz bírák vagy ügyészek és a bűnüldözés) közötti megállapodáson alapul, amely korlátozott időtartamra és meghatározott célra szól annak érdekében, hogy a kérdéses egy vagy több államban bünygyi nyomozást lehessen végezni. A közös nyomozócsoportok lehetővé teszik az információk és bizonyítékok közvetlen összegyűjtését anélkül, hogy a hagyományos kölcsönös segítségnyújtási csatornákat kellene használni. A közös nyomozócsoportok hatékony együttműködési eszközök, amelyek megkönnyítik a több tagállamban párhuzamosan vagy határokon átvéelő dimenzióval rendelkező ügyekben folytatott nyomozások és büntetőeljárás alá vonások koordinációját. Az Eurojust és az Europol külön és együtt is részt vehet a közös nyomozócsoportok munkájában.

Gyakorlati útmutató a közös nyomozócsoportok számára

A közös nyomozócsoportok hálózata az Europollal és az Eurojusttal együtt gyakorlati útmutatót készített a közös nyomozócsoportok számára. Az útmutató tanácsokat, iránymutatást és hasznos információkat tartalmaz, valamint megválaszolja a szakemberek által feltett, gyakran ismételt kérdéseket. A közös nyomozócsoportok hálózatának titkársága támogatja a közös nyomozócsoportok nemzeti szakértőit, és székhelye Hágában, az Eurojuston belül található.

További információ: lásd az Európai Unió Tanácsának a közös nyomozócsoportokra vonatkozó gyakorlati útmutatóját (2017), amely az EU valamennyi hivatalos nyelvén elérhető az [Europol weboldalon](#).

- **Európai Bűnügyi Nyilvántartási Információs Rendszer (ECRIS):** olyan eszköz, amely a bírák, ügyészek és illetékes közigazgatási hatóságok számára egyszerű hozzáférést biztosít a bármely uniós polgár bűnügyi előéletére vonatkozó átfogó információkhoz, függetlenül attól, hogy az adott személyt mely tagállamban ítélték el korábban.
- **Harmadik Országbeli Állampolgárok és Hontalan Személyek Európai Bűnügyi Nyilvántartási Információs Rendszere (ECRIS-TCN):** a létrehozását követően ez a rendszer fogja helyettesíteni az uniós polgárokról szóló Európai Bűnügyi Nyilvántartási Információs Rendszert (ECRIS). A nemzeti illetékes hatóságok számára olyan információtechnológiai rendszerhez fog hozzáférést nyújtani, amely tartalmazni fogja az Európai Unión belüli büntetőbíróóság által elítélt, EU-n, Európai Gazdasági Térségen és Svájcön kívüli állampolgárok személyazonosító adatait. E személyazonosító adatok alfanumerikus és ujjnyomatadatokat fognak magukban foglalni.

Egyetértési nyilatkozat mintája

A Balti-tengeri Államok Tanácsának (CBSS) emberkereskedelem ellen küzdő munkacsoportja egyetértésnyilatkozat-mintát készített a bűnüldözés és a szolgáltatók vagy nem kormányzati szervezetek közötti együttműködés javítása céljából. A mintát a nemzeti kontextusnak megfelelően kell átalakítani.

További információ: A Balti-tengeri Államok Tanácsa, [Model Memorandum of Understanding \(Egyetértésnyilatkozat-minta\)](#), 2011.

→ A polgári ügyekkel kapcsolatos igazságügyi együttműködésről további információkkal kapcsolatban lásd az [e-igazságügy portál büntetőügyekkel foglalkozó részét](#).

Titoktartás, adatvédelem és információmegosztás

Azzal, hogy a gyermek magánélethez és személyes adatai védelméhez való jogával szemben az uniós tagállamokon belül és azok között számos hatósággal meg kell osztani az információkat, a hatóságoknak olyan eljárásokat kell fontolóra venniük, amelyek tiszteletben tartják a gyermek magánéletét, és védik a bizalmas információkat.

Az [Európai Unió Alapjogi Chartájának](#) 8. cikke a személyes adatok védelméhez való jogot, 7. cikke pedig a magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jogot írja elő. Az uniós jog az ezen útmutató szempontjából két eszközt foglal magában, amelyek

2018 májusában léptek hatályba: az általános adatvédelmi rendeletet ((EU) 2016/679 rendelet, azaz a GDPR), valamint a rendőrségi és büntető igazságszolgáltatási adatvédelmi irányelvet ((EU) 2016/680 irányelv, azaz a bűnüldözésben érvényesítendő adatvédelemről szóló irányelv).

Ahogy a 14. ábrán szerepel, ha egy illetékes hatóság bűncselekmények megelőzése, nyomozása, felderítése vagy büntetőeljárás alá vonása céljából végzi a személyes adatok kezelését, az (EU) 2016/680 irányelv alkalmazandó. Ha az illetékes hatóságok a fentiekől eltérő célból kezelik a személyes adatokat, az általános adatvédelmi rendelet szerinti általános rendszer alkalmazandó.

14. ábra: Az általános adatvédelmi rendelet és a bűnüldözésben érvényesítendő adatvédelemről szóló irányelv alkalmazási köre

Forrás: FRA, 2019

Egyes rendelkezések mindkét jogi eszközben azonosak vagy hasonlóak. A jogszerűsége és tisztességére, a célhoz kötöttségére, az adattakarékosságra, a tárolás korlátozására, az adatok pontosságára, integritására és bizalmas jellegére vonatkozó adatvédelmi elvek szolgálnak kiindulási alapként minden adatkezelési művelet tekintetében (a GDPR 5. cikke; a bűnüldözésben érvényesítendő adatvédelemről szóló irányelv 4. cikke). Ezenkívül az érintettek jogainak többsége mindkét esetben alkalmazandó (lásd a GDPR 12–23. cikkét és a bűnüldözésben érvényesítendő adatvédelemről

szóló irányelv 12–18. cikkét). A bűnmegelőzés és nyomozás terén a természetes személyek jogaira bizonyos korlátozások alkalmazandók, mivel azok veszélyeztethetik a folyamatban lévő nyomozásokat és eljárásokat. Az adatkezelőknek az adatvédelmi incidensek bejelentésére (a GDPR 33–34. cikke; a bűnüldözésben érvényesítendő adatvédelemről szóló irányelv 30–31. cikke) vagy az adatkezelési műveletek nyilvántartására (a GDPR 30. cikke; a bűnüldözésben érvényesítendő adatvédelemről szóló irányelv 24. cikke) vonatkozó kötelezettségei mindkét esetben hasonlóak.

A gyermekek különös védelmet érdemelnek, mivel előfordulhat, hogy kevésbé vannak tisztában az adatkezelés kockázataival és következményeivel. A gyermekeknek címzett, adatkezelésre vonatkozó információ vagy tájékoztatás esetében azt világosan és közérthetően, a gyermek számára könnyedén érthetően megfogalmazva kell nyújtani (a GDPR 12. cikke).

Kézikönyv az európai adatvédelmi jogról

Az FRA, az európai adatvédelmi biztos és az Európa Tanács kézikönyve áttekintést nyújt az EU és az Európa Tanács adatvédelem terén alkalmazandó jogi keretéről, beleértve az általános adatvédelmi rendeletet (GDPR) és a bűnüldözésben érvényesítendő adatvédelemről szóló irányelvet. Ismerteti továbbá a fő ítélkezési gyakorlatot, és összefoglalja az Európai Unió Bírósága (EUB) és az Emberi Jogok Európai Bírósága által hozott jelentősebb ítéleteket. A kézikönyv az EU valamennyi nyelvén elérhető lesz.

További információ: FRA (2018), [Európai adatvédelmi jogi kézikönyv](#).

A titoktartásra, a magánéletre és az adatvédelemre vonatkozó szabályok betartásának szükségessége nem akadályozza meg a gyermek védelmében történő információmegosztást, feltéve, hogy bizonyos biztosítékokat tiszteletben tartanak. Az [általános adatvédelmi rendelet](#) előírja, hogy az adatok megosztása jogszerű, ha az érintett (ebben az esetben a gyermek) létfontosságú érdekeinek védelme vagy közérdekű vagy közhatalmi jogosítvány gyakorlásának keretében végzett feladat végrehajtása érdekében történik (a GDPR 6. cikke).

A szülői felügyelet nélkül maradt és védelemre szoruló gyermeknek nyújtott segítség esetén a magánélet tiszteletben tartásához, a személyes adatok védelméhez és a titoktartáshoz való jog az alábbiakkal jár a gyakorlatban.

- Ha a hatóságok a gyermekekre vonatkozó személyes adatokat gyűjtenek, a gyermeknek tömör, átlátható, érthető és könnyen hozzáférhető formában, világosan és közérthetően megfogalmazott tájékoztatást kell kapnia.

Szülői felügyelet nélkül maradt gyermekek a sajátjuktól eltérő uniós tagállamban

- Az összegyűjtött információk megfelelőnek, relevánsnak és az ügy és cél szempontjából nem feleslegesnek kell lennie.
- Az információt soha nem szabad olyan személlyel megosztani, aki nem érintett az ügyben; a gyermek személyazonosságának megállapításához vezető személyes adatokat nem szabad megosztani a nyilvánossággal vagy a médiával.
- A nyilvántartásba vett adatoknak pontosaknak és naprakésznek kell lenniük.
- A gyermekeknek el kell mondani, milyen adatok kivel és miért lesznek megosztva; a gyermekvédelmi tisztviselőknek be kell szerezniük a gyermek hozzájárulását a gyámmal való konzultációt követően, amennyiben ez biztonságos és megfelelő.
- Az adatokat hozzájárulás nélkül is meg lehet osztani, ha ez a gyermek vagy más személy létfontosságú érdekeinek védelme érdekében szükséges; nyilvántartást kell vezetni arról, ki milyen információt kapott meg.
- Az érintett gyermekvédelmi szolgálatok utasítást adhatnak a központi hatóságoknak arra, hogyan osszák meg az adatokat más uniós tagállamokkal az adatvédelem biztosítása érdekében (pl. nevek felcserélése kódokkal).
- A hatóságoknak be kell tartaniuk a nemzeti adatmegőrzési szabályokat, és a szükségesnél nem őrizhetik meg hosszabb ideig az adatokat.
- A biztonság biztosítása, a veszteségek, megsemmisítés vagy károk elkerülése érdekében intézkedéseket kell tenni. Például az ügyiratokat kódolni kell, és nem szabad a természetes személy nevét használni; papíralapú ügyiratok használata esetén azokat kulccsal el kell zárni, és biztonságos helyen kell tárolni; az elektronikus fájlokat korlátozott hozzáférésű egyéni jelszóval kell védeni, és biztonságos szervereken kell tárolni, semmi esetre sem magánszámítógépeken, pendrive-okon vagy egyéb tárolóeszközökön.

8. intézkedés: A gyermek támogatása a bírósági eljárások alatt

A gyermekek, akik emberkereskedelem, bántalmazás vagy kizsákmányolás áldozatai, vagy egyéb módon szorulnak védelemre, különböző típusú polgári peres eljárásokban vehetnek részt. Egyrészt előfordulhat, hogy a gyermek áldozatként vagy tanúként vesz részt a gyermek elleni emberkereskedelmet, bántalmazást vagy kizsákmányolást elkövető személlyel (személyekkel) szemben elindított büntetőeljárársban. Az eljárások azonban kapcsolódhatnak polgári peres vagy közigazgatási jogi ügyekhez

is, például kártérítéssel, oktatással, szülői felelősséggel, életkor-meghatározással, gyám kijelölésével vagy nevelőszülőknél történő vagy intézményi elhelyezéssel kapcsolatos ügyekhez.

Az uniós jog bizonyos jogokat és biztosítékokat nyújt azoknak a gyermekeknek, akik bűncselekmény áldozataivá válnak, valamint biztosítékokat biztosít az egyes bűncselekmények, például szexuális bántalmazás vagy emberkereskedelem gyermek tanúinak. Az uniós jog részletes biztosítékokat nyújt a büntetőeljárásokban részt vevő gyermekek számára, azonban a közigazgatási és különösen a polgári peres eljárások esetén nem; ezeket főleg a nemzeti jog szabályozza.

Büntetőeljárások

Bárki számára stresszes lehet, ha áldozatként vagy tanúként vallomást tesz a büntetőbíró előtt, különösen, ha gyermekről van szó. A gyermekeknek jogi és szociális támogatást kell nyújtani az eljárások előtt, alatt és után. Ez megkönnyíti a részvételüket és az elegendő bizonyíték gyűjtését, valamint az elkövetők sikeres büntetőeljárás alá vonását. Csökkenti továbbá a gyermeket érő károk kockázatát.

Az emberkereskedelem terén fennálló büntetlenség kultúrájának felszámolása

„Az emberkereskedelem terén a büntetlenség kultúrája jelenik meg, amikor azok, akik a bűnös üzleti modellben és/vagy az emberkereskedelmi láncolatban részt vesznek, nem szembesülnek a tetteik következményeivel. A letartóztatások, a büntetőeljárás alá vonások és elítélések, valamint az elkövetők felelősségre vonása növelik az általános és konkrét elrettentő erőt, amely a megelőzés egyik eleme. Ez nemcsak az emberkereskedőket foglalja magában, hanem a tetteistársaikat és azokat is, akik szándékosan igénybe veszik az áldozatok által nyújtott szolgáltatásokat. A büntetlenség kultúráját a joghézagok vagy a meglévő jogszabályok nem megfelelő alkalmazása tartja fenn. A büntetlenség kultúrájának felszámolása és az elszámoltathatóság növelése azzal jár, hogy nem pusztán az emberkereskedőkkel szembeni nyomozások, büntetőeljárás alá vonások és elítélések száma nő, hanem a bűncselekményből profitáló és az áldozatokat kizsákmányoló személyekkel szembeniek száma is.”

Európai Bizottság (2018), Working together to address trafficking in human beings: Key concepts in a nutshell (Együttműködés az emberkereskedelem elleni küzdelem érdekében: fő elképzelések dióhéjban), 5. o.

Az uniós jog gyermek áldozatoknak szóló biztosítékai

A gyermekek védelme és a másodlagos viktimizáció megelőzése érdekében az EU számos eszközben átfogó eljárásbiztosíték-készletet határozott meg a bűncselekmények gyermek áldozatai számára. Az 5. táblázat áttekinti az emberkereskedelem elleni irányelvben, a gyermekek szexuális kizsákmányolásáról szóló irányelvben és az áldozatok jogairól szóló irányelvben foglalt biztosítékokat. A táblázatból látható, hogy az emberkereskedelem vagy szexuális kizsákmányolás gyermek áldozatai számára nyújtott biztosítékok hasonlítanak azokra, amelyeket az uniós jog általában a bűncselekmények gyermek áldozatainak nyújt.

5. táblázat: Védelmi intézkedések a gyermek áldozatok számára a büntetőjogi eljárások során az uniós jogban

Intézkedések	Uniós jogi eszköz		
	Az emberkereskedelem elleni irányelv	Az áldozatok jogairól szóló irányelv	A gyermekek szexuális kizsákmányolásáról szóló irányelv
Ingyenes jogi tanácsadás	15. cikk (2) bekezdés	9. cikk (3) bekezdés b) pont	20. cikk (2) bekezdés
Ingyenes jogi képviselet	15. cikk (2) bekezdés	24. cikk (1) bekezdés c) pont	20. cikk (2) bekezdés
Nincs indokolatlan késedelem a kihallgatások elvégzése során	15. cikk (3) bekezdés a) pont	20. cikk első bekezdés a) pont	20. cikk (3) bekezdés a) pont
Kihallgatás megfelelően kialakított helyiségben	15. cikk (3) bekezdés b) pont	23. cikk (2) bekezdés a) pont	20. cikk (3) bekezdés b) pont
Képzett szakemberek által végzett kihallgatások	15. cikk (3) bekezdés c) pont	23. cikk (2) bekezdés b) pont	20. cikk (3) bekezdés c) pont
Ugyanaz a személy végzi a kihallgatásokat	15. cikk (3) bekezdés d) pont	23. cikk (2) bekezdés c) pont	20. cikk (3) bekezdés d) pont
A kihallgatások számának minimalizálása	12. cikk (4) bekezdés a) pont és 15. cikk (3) bekezdés e) pont	20. cikk b) pont	20. cikk (3) bekezdés e) pont

Intézkedések	Uniós jogi eszköz		
	Az emberke- reskedelem el- leni irányelv	Az áldozatok jogairól szóló irányelv	A gyermekek szexuális kizsákmányolásáról szóló irányelv
Képviselő vagy más felnőtt általi kísérethez való jog	15. cikk (3) bekezdés f) pont	3. cikk (3) bekezdés és 20. cikk első bekezdés c) pont	20. cikk (3) bekezdés f) pont
Videón rögzített kihallgatások	15. cikk (4) bekezdés	24. cikk (1) bekezdés a) pont és 23. cikk (3) bekezdés a) pont	20. cikk (4) bekezdés
Tárgyalás a nyilvánosság kizárásával	15. cikk (5) bekezdés a) pont	23. cikk (3) bekezdés d) pont	20. cikk (5) bekezdés a) pont
Tárgyalás videokapcsolaton keresztül	15. cikk (5) bekezdés b) pont	23. cikk (3) bekezdés b) pont	20. cikk (5) bekezdés b) pont
Tanúvédelmi programok	12. cikk (3) bekezdés	–	–

Megjegyzés: – = nem alkalmazandó.

Forrás: FRA, 2019

Az **áldozatok jogairól szóló irányelv** számos védelmi mechanizmust határoz meg, amelyek a bűncselekmények valamennyi áldozatára alkalmazandók, beleértve a gyermekeket. Ezenkívül a gyermekeknek szóló, konkrét biztosítékokat is tartalmaz. Az irányelv kijelenti, hogy a másodlagos viktimizáció veszélyének való kitettségük miatt a gyermekekkel egyéni értékelést kell végezni a specifikus védelmi szükségleteik azonosítása céljából (22. cikk). A 22. cikk (4) bekezdése szerint a gyermek áldozatokról a másodlagos és ismételt viktimizáció, a megfélemlítés és a megtorlás kockázata miatti sérülékenységük okán vélelmezni kell, hogy specifikus védelmi szükségleteik vannak. Ez feljogosítja őket a specifikus védelmi szükségletekkel rendelkező valamennyi áldozat számára előírt, büntetőjogi eljárások során biztosítandó, a 23. cikkben felsorolt összes védelmi intézkedésre, valamint a 24. cikkben ismertetett gyermekspecifikus biztosítékokra.

Büntetlenségi záradék

Előfordulhat, hogy a bántalmazás vagy kizsákmányolás gyermek áldozatai bűncselekményt követtek el, például lopást vagy a prostitúcióhoz kapcsolódó bűncselekményt, hamis személyazonosító okmányok birtoklását vagy társadalombiztosítási csalást.

Ha a hatóságok vagy más szervezetek kapcsolatba lépnek a szülői felügyelet nélkül maradt és védelemre szoruló gyermekkel, a prioritás az, hogy a gyermek biztonságát biztosítsák, védelmet nyújtsanak, figyelembe vegyék a gyermek mindenek felett álló érdekét, és gondoskodjanak arról, hogy a gyermek hozzáférjen azokhoz a jogokhoz és biztosítékokhoz, amelyekre jogosult.

Az emberkereskedelem gyermek áldozatai vagy a szexuális kizsákmányolás áldozatai tekintetében az uniós jog büntetlenségi záradékot tartalmaz. Az [emberkereskedelem elleni irányelv](#) 8. cikke és a [gyermekek szexuális kizsákmányolásáról szóló irányelv](#) 14. cikke szerint a tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a nemzeti hatóságok jogosultak legyenek arra, hogy ne vonják büntetőeljárás alá az áldozatokat, vagy ne szabjanak ki rájuk büntetést. A büntetlenségi záradékok az olyan bűncselekményekre terjednek ki, amelyek elkövetésére az áldozatok az ellenük elkövetett bűncselekmény közvetlen következményeként kényszerültek. A büntetlenségre vonatkozó rendelkezést az [Európa Tanács emberkereskedelem elleni egyezményének](#) 26. cikke is előírja.

A gyermek megbüntetésének tilalma azon a tényen alapul, hogy az emberkereskedelem vagy szexuális kizsákmányolás gyermek áldozata nem rendelkezik autonómiával, és nem képes egyértelmű és tájékoztatáson alapuló döntéseket hozni, vagy ellenállni, ha bűncselekmény elkövetésére kényszerítik. A gyermek megbüntetésének tilalmára vonatkozó gyermekbarát értelmezés azt jelenti, hogy nem szabad büntetőeljárás alá vonást kezdeményezni, vagy azt meg kell szakítani, ha szoros kapcsolat van a bűncselekmény és a gyermekkel szemben elkövetett emberkereskedelem vagy bántalmazás között.

HA TÖBBET SZERETNE TUDNI

A büntetlenség tilalmának gyakorlati alkalmazása

Az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ) olyan dokumentumot dolgozott ki, amely a büntetlenség elvét vizsgálja a jogban, valamint annak kihívásait a gyakorlati alkalmazásában. A dokumentum gyakorlati útmutatóval és szakpolitikai és jogalkotási ajánlások megfogalmazásával zárul.

További információ: Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ) (2013), Policy and legislative recommendations towards the effective implementation of the non-punishment provision with regard to victims of trafficking (Az emberkereskedelem áldozataival kapcsolatos büntetlenség elvének hatékony végrehajtására irányuló szakpolitikai és jogalkotási ajánlások).

Azoknak a szakembereknek, akik kapcsolatba kerülnek a gyermekekkel, rendelkezniük kell a szükséges készségekkel, és megfelelően képzettnek kell lenniük azzal kapcsolatban, hogy a gyermekek által adott esetben elkövetett bűncselekményeket az emberkereskedelemmel vagy szexuális kizsákmányolással kapcsolatos bűncselekményekhez kössék. Nem szabad elfelejteniük, hogy a gyermekek kereskedeleme bizonyításához az [emberkereskedelem elleni irányelv](#) 2. cikkének (5) bekezdésével összhangban nem szükséges annak bizonyítása, hogy az emberkereskedők megfenyegették a gyermeket, erőszakot alkalmaztak vagy a kényszerítés egyéb formáját alkalmazták.

A szakembereknek el kell kerülniük a sztereotípiák alkalmazását, valamint azt, hogy bizonyos gyermekcsoportokat, például az adott etnikai háttérű vagy állampolgárságú személyeket, bizonyos bűncselekménytípusokhoz vagy általánosságban a bűnelkövetéshez kössék. Minden gyermek megérdemli a pontos és pártatlan értékelést az azonosítási folyamat során. A személyazonosság megfelelő megállapítása megakadályozhatja, hogy a gyermeket másodlagos viktimizáció érje, amelyet akkor szenved el, ha a büntetőjogi igazságszolgáltatási rendszer gyanúsítottként tekint rá.

Törvényt megsértő gyermekek

Bizonyos helyzetekben a nemzeti hatóságok a gyermek ellen is kezdeményezhetnek büntetőeljárást, és a gyermeket a rendes, fiatalkorúakra vonatkozó igazságszolgáltatási csatornákon keresztül kell kezelni. Ilyen esetekben a [gyermekek részére nyújtandó eljárási biztosítékokról szóló irányelv](#) alkalmazandó.

A gyermeknek a fiatalkorúakra vonatkozó igazságszolgáltatási rendszerbe utalása nem történhet túl korán, mivel ez megakadályozhatja az azonosítást olyan esetekben, amikor a gyermek későbbi szakaszban közli, hogy áldozat. A hatóságoknak figyelembe kell venniük a gyermek történetét, szociális és családi háttérét, valamint azt a kötelezettséget, amely szerint minden gyermeknek megkülönböztetés nélkül védelmet kell nyújtani. A gyermekek részére nyújtandó eljárási biztosítékokról szóló irányelv (9) preambulumbekzdése szerint különös figyelmet kell fordítani a büntető-eljárás során gyanúsított vagy vádlott gyermekekre, hogy ezáltal képesek legyenek

megőrizni a fejlődésre, valamint a társadalomba való visszailleszkedésre vonatkozó képességüket.

HA TÖBBET SZERETNE TUDNI

A büntetőjogi felelősség alsó korhatára

A Nemzetközi Gyermekjogi Hálózat (Child Rights International Network, CRIN) naprakész információt nyújt a büntetőjogi felelősség alsó korhatáráról az uniós tagállamokban és más európai országokban.

További információ: lásd a Nemzetközi Gyermekjogi Hálózat (CRIN) *Minimum ages of criminal responsibility in Europe (A büntetőjogi felelősség alsó korhatára Európában)* c. kiadványát.

Polgári peres eljárások

A **Brüsszel IIa. rendelet** alkalmazandó, ha a gyermeket nevelőszülőknél vagy intézményben helyezik el, akár a 20. cikk szerinti ideiglenes intézkedésként, akár hosszú távú intézkedésként, ha már a gyermek abban a tagállamban van, amelyik joghatósággal rendelkezik. A rendelet nem tartalmaz konkrét eljárási biztosítékokat a gyermek polgári peres eljárások során biztosított védelmével kapcsolatban. A polgári peres eljárások során a gyermekek védelmét a nemzeti jog szabályozza. Az egyetlen kivétel a gyermek meghallgatására irányuló kötelezettség a jogellenes külföldre vitel esetén, ahogyan azt a 11. cikk (2) bekezdése előírja. A **Brüsszel IIa. rendelet** azonban jelenleg felülvizsgálat alatt áll, és a jövőben a gyermek meghallgatását minden, szülői felelősséggel kapcsolatos kérdésben kötelezővé fogja tenni.

Az **emberkereskedelem elleni irányelv** 17. cikke előírja, hogy az emberkereskedelem áldozatainak hozzá kell férniük az erőszakos bűncselekmények áldozatainak szóló kártérítési rendszerekhez. Az irányelv 15. cikkének (2) bekezdése feljogosítja az áldozatokat arra, hogy késelem nélkül ingyenes jogi tanácsadáshoz és ingyenes jogi képviselőhöz férjenek hozzá, akár kártérítés követelése céljából.

HA TÖBBET SZERETNE TUDNI

A gyermekek bírósági tárgyalások alatti támogatására irányuló gyakorlatok

Az FRA gyermekekkel és tagállamokbeli igazságszolgáltatással kapcsolatos kutatása szerint a büntetőjogi eljárási biztosítékok részletesebbnek tűnnek, mint a polgári peres eljárások esetén, többek közt a jogi segítségnyújtáshoz való hozzáférés, a gyermek kihallgatásáért felelős hatóság, a gyermek kihallgatásának helyszíne, valamint a gyermek

számára nyújtott információk mértéke tekintetében. A polgári peres eljárások széttagoltabbak: a konkrét jogi ügy típusától függően a gyermek kihallgatása lehet kötelező, opcionális vagy egyáltalán nem szabályozott. Az FRA kutatása szerint a biztosítékok használata túl gyakran marad a bírák vagy egyéb szereplők megítélésére, és nem a gyermek konkrét szükségletein alapul.

További információ: FRA (2015), Child-friendly justice – Perspectives and experiences of professionals on children’s participation in civil and criminal judicial proceedings in 10 EU Member States (Gyermekekből való igazságszolgáltatás – a szakemberek álláspontja és tapasztalatai a gyermekek polgári jogi és büntetőjogi eljárásokban való kapcsolatban 10 uniós tagállamban).

A gyermekek támogatására irányuló biztosítékok

Minden érintett szakembernek a gyakorlatba kell ültetnie az uniós és nemzeti jog szerint létrehozott valamennyi biztosítékkészletet. Ezenkívül ez az útmutató más intézkedéseket is javasol, amelyek ugyan nem kötelezőek, azonban támogathatják a gyermeket a jogi eljárások során.

A gyermek védelmét és az újbóli traumatizáció elkerülését célzó eljárási biztosítékok nem csupán a büntetőjogi eljárások során fontosak, hanem a polgári peres eljárások során is szükségesek ahhoz, hogy el lehessen kerülni a gyermek áldozat és az elkövetők közötti kapcsolatot. Ez különösen fontos, ha a szülők részt vettek a gyermek elleni emberkereskedelemben vagy bántalmazásban. Az [Európa Tanács gyermekbarát igazságszolgáltatásról szóló iránymutatása](#) ezért nem kötelező erejű útmutatóval szolgál minden olyan eljárás esetén, amely gyermekeket érint, beleértve a büntetőjogi, a polgári peres és a közigazgatási eljárásokat.

Barnahus

1998-ban Izland létrehozta az első Barnahust (gyermekház) Európában, hogy biztosítsa az erőszak gyermek áldozatai és tanúi számára a védelmet a gyermekbarát beavatkozásokon és az igazságszolgáltatáshoz és gondozáshoz való gyors hozzáféréseken keresztül. 2019-re várhatóan több mint 20 országban fog működni egy vagy több Barnahus. A regionális intézmények, az Európai Barnahus Mozgalom és a PROMISE-hálózat azon dolgoznak, hogy még több Barnahust nyissanak meg az európai szabványoknak megfelelően.

A Barnahus mögötti fő elv az, hogy a gyermek részvételi joga, hogy meghallgassák, és megfelelő tájékoztatást kapjon. A multidiszciplináris és ügynökségek közötti együttműködés, beleértve a bűnüldözést, a büntetőjogi igazságszolgáltatást, a gyermekvédelmet, a szociális és egészségügyi szolgáltatásokat, szintén fontos elv, amelyet a nyomozások, a diagnosztikai és szükségletértékelések, valamint a szolgáltatások nyújtása során alkalmazni kell annak érdekében, hogy el lehessen kerülni a gyermek újbóli traumatizációját, és biztosítani lehessen a gyermek mindenképp felett álló érdekét szolgáló eredményeket. Elengedhetetlen elérni, hogy a gyermek megnyíljon, és rendkívül fontos, hogy a törvényszéki kihallgatást bizonyítékalapú protokoll szerint végezzék, és hogy

a gyermek állításának bizonyító ereje megfeleljen a tisztességes eljárásnak, valamint hogy el lehessen kerülni, hogy a gyermeknek meg kelljen ismételnie az állítását a bírósági eljárások során. A PROMISE-projekt kialakította a legtöbb Barnahusban alkalmazott minőségi szabványokat.

További információ: lásd a [Promise-projektet](#).

Az FRA gyermekbarát igazságszolgáltatásról szóló kutatásához megkérdezett jogi és szociális szakemberek számos aggályt felvetettek, amelyek mind a polgári peres, mind pedig a büntetőjogi eljárások során közősek. Ezeket a megkérdezett gyermekek is felvetették. A megkérdezett szakemberek minden gyermekre egyformán alkalmazandó eljárási biztosítékokat javasolnak, beleértve a polgári peres eljárásokban érintetteket. A büntetőjogi és polgári peres eljárásokban egyaránt részt vevő gyermekek – például bántalmazási ügyekkel kapcsolatos felügyeleti ügyek esetén – arra panaszkodtak, hogy a büntetőjogi eljárások során elérhető eljárási biztosítékok nem álltak rendelkezésre a polgári peres eljárásoknál.

A kutatás során felmerült számos ajánlás vagy javaslat túlmutat a konkrét uniós jogi eszköz által előírtakon, azonban előfordulhat, hogy a nemzeti jogi keret részét képezi.

A polgári peres vagy büntetőjogi eljárások során gyermekekkel dolgozó hatóságok az uniós jogi követelményeket vehetik kiindulási alapnak, és kiegészíthetik azokat más intézkedésekkel, hogy az FRA kutatása által feltárt hiányosságokat ellensúlyozzák. Az alábbi intézkedéseket érdemes megfontolniuk.

- ✓ **Minőségi professzionális viselkedés biztosítása.** A szakemberek tiszteletteljes, barátságos és empatikus viselkedése az egyik legfontosabb összetevője annak, hogy a gyermek számára az eljárás a lehető legzavartalanabb és leghasznosabb legyen. A szakembereknek képzésre és gyakorlati útmutatásra van szükségük. Az egy ügyben érintett különböző szakemberek számára együttműködési mechanizmusokat kell kialakítani.
- ✓ **A kihallgatások számának korlátozása.** A gyermekek számára stresszes, ha egynél többször és több ember előtt kell vallomást tenniük. Lehetővé kell tenni, hogy fel lehessen venni a gyermek kihallgatását, és aztán a nyomozást arra a kihallgatásra lehessen alapozni. Ezenkívül a videón rögzített tanúvallomás helyettesítheti a bíróság előtti tanúmeghallgatást, azonban általában csak akkor, ha az alperesnek és ügyvédjének volt lehetősége arra, hogy a felvétel során kérdéseket tegyen fel.
- ✓ **A jelen lévő személyek számának korlátozása.** A gyermekek általában azt preferálják, ha a kihallgatások során a lehető legkevesebb ember van jelen, és szeretnék tudni, hogy a kihallgatáson jelenlévők milyen szerepet töltenek be.

A nyilvánosságot ki kell zárni a tárgyalóteremből, amikor a bíróság a gyermeket hallgatja ki.

- √ **Az eljárások hosszának csökkentése.** A gyermekek szerint az eljárások gyakran hosszadalmasak. Nem tartják jónak, hogy a különböző eljárási szakaszok során a tárgyalások között sok idő telik el, és hogy számos szakemberrel több – gyakran repetitív – kihallgatások és tárgyalások várnak rájuk. Sok gyermek megjegyezte, hogy maguk a tárgyalások is túl hosszúak, gyakran részben azért, mert túl sokat kell várni a tanúvallomás megtétele előtt.
- √ **Az alperessel és a családjával való kapcsolat elkerülése.** Ezt nemcsak a tárgyalás során a tárgyalóteremben kell betartani, hanem a bírósági épület folyosóin, a várótermekben és a mosdókban is.
- √ **Konzultáció a gyermekkel az eljárási biztosítékok típusáról.** A büntetőjogi eljárásokban érintett néhány gyermek nagy hangsúlyt fektet arra, hogy képes legyen tájékoztatáson alapuló döntést hozni az elérhető eljárási biztosítékokkal kapcsolatban, és tisztában legyen az egyes intézkedések kiválasztásának lehetséges következményeivel, például, ha paraván helyett videokapcsolatot választ, hogy elkerülje a vizuális kapcsolatot az alperessel.
- √ **Meg kell kérdezni a gyermeket,** hogy mit preferálna, hogy férfi vagy nő vezesse-e a tárgyalást, ha ez lehetséges.
- √ **Meg kell kérdezni a gyermeket, hogy tart-e vele bizalmi személy** a tárgyaláson, és ha igen, mikor. Ez lehet támogató személy, például szociális munkás, vagy megbízható felnőtt, például szülő, nevelőszülő vagy gondozó.
- √ **A tárgyalás gyermekbarát helyen történő lefolytatása.** A gyermekek a bíróságot vagy az egyéb komoly helyszíneket általában félelmetesnek és fenyegetőnek találják, és a bűnözéssel kapcsolják össze. Ezért előnyben részesítik azt, ha a tárgyalásokra a bírósági környezetet kívül vagy gyermekbarát jellemzőkkel rendelkező bírósági tárgyalótermekben kerül sor – feltéve, hogy a szakemberek viselkedését is gyermekbarátnak találják.
- √ **Jogi segítségnyújtás és képviselő biztosítása a gyermek számára.** Az FRA által megkérdezett gyermekek ritkán mondták azt, hogy kaptak jogi támogatást. Egyes gyermekek az ügyvédek vagy jogi tanácsadókat nem ismerték el a támogatás forrásaként, mert úgy vélték, hogy a szakemberek nem tájékoztatták őket az eljárásokról. Az FRA által megkérdezett szakemberek számos problémát vetettek fel a jogi segítségnyújtáshoz való hozzáféréssel kapcsolatban, beleértve az ingyenes jogi segítségnyújtás igénylésének módjára irányuló iránymutatás, a szakképzett gyermekjogi ügyvédek képzésének és elérhetőségének, valamint a jogi képviselők időszerű és szisztematikus kijelölésének hiányát.

- ✓ **A gyermek megfelelő tájékoztatásának biztosítása.** A gyermekek a tájékoztatást elengedhetetlennek tartják. Az FRA által megkérdezett gyermekek gyakran panaszkodtak arra, hogy nem kapnak naprakész információkat az ügyek alakulásáról az eljárások során – például az alperes hollétéről a büntetőjogi eljárások esetén. A gyermekek szerint a tájékoztatást elég korán kell biztosítani számukra ahhoz, hogy felkészüljenek a tárgyalásra, majd azt követően az eljárások során folyamatosan, rendszeres időközönként. Ezenkívül észszerű időn belül szeretnének tájékoztatást kapni a tárgyalások előtti lehetséges várakozási időkről, az eljárások hosszáról, valamint az ítéletről és annak következményeiről. A szakembereknek a gyermek által ismert nyelven kell tájékoztatniuk őt, és szükség esetén tolmácsolást kell biztosítaniuk.
- ✓ **A gyermek számára ijesztő helyzetek elkerülése.** Az FRA által megkérdezett számos gyermek számolt be arról, hogy találkozott az alperesekkel, mivel az eljárási biztosítékok nem voltak megfelelők. Az alperesekkel és a családtagjaikkal való kényszeres találkozások – amelyekre gyakran a tárgyalás előtt vagy után került sor – a félelem fő forrásai a gyermekek számára. Ezenkívül a gyermek biztonságérzetét aláássa a külön bejáratok és/vagy a megfelelő biztonsági intézkedések hiánya, például ha nem sikerül úgy megszervezni a felek érkezését és távozását, hogy a gyermek ne találkozzon az alperesekkel. A gyermekek továbbá félnek a szakemberek nem megfelelő viselkedésétől, a félelmetes környezettől, valamint a titoktartás általános hiányától, beleértve az olyan információmegosztást, amelybe nem egyeztek bele. A gyermekek néha annyira szoronganak az eljárások miatt, hogy azt szeretnék, hogy minél hamarabb véget érjenek, még akkor is, ha ez nem az ő érdeküket szolgálja. A szakembereknek védelmet kell nyújtaniuk ezzel szemben.
- ✓ **A magánélet és az adatok védelmének biztosítása.** Az FRA által megkérdezett gyermekek arról számoltak be, hogy féltek attól és aggódtak amiatt, hogy a titoktartás és adatvédelem nem megfelelő. Félték, hogy az ügyekre és az eljárásokra vonatkozó részletek nyilvánossá válhatnak. A gyermekek kényelmetlenül érezték magukat amiatt, ha a körülöttük lévő személyek ismerték az eljárásokban játszott szerepüket, a családi helyzetüket vagy a bírósági határozatokat. Néha a gyermekek elmondták, hogy kortársaik vagy a helyi közösség tagjai zaklatták vagy stigmatizálták őket a tanárok, szülők, rokonok, szakemberek vagy a média által megosztott információk miatt.

Ellenőrzőlista a bírósági eljárásokban érintett szakemberek számára

A bírósági eljárásokban érintett szakemberek és gyermekek körében végzett kiterjedt kutatás alapján az FRA a szakemberek számára gyakorlati ellenőrzőlistát készített, amely azon intézkedéseket tartalmazza, amelyeket meg kell tenni annak érdekében, hogy a bírósági eljárások gyermekbarátak legyenek.

További információ: FRA (2017), Gyermekbarát igazságszolgáltatás – Ellenőrzőlista szakemberek számára.

9. intézkedés: Tartós megoldások meghatározása és végrehajtása

A gyermek mindenek felett álló érdekének 4. intézkedésben ismertetett értékelését követően a hatóságoknak képesnek kell lenniük arra, hogy az adott gyermek számára tartós és fenntartható megoldást javasoljanak és azt végrehajtsák. Általában három lehetséges tartós megoldás létezik a szülői felügyelet nélkül maradt és védelemre szoruló gyermekek támogatása érdekében, beleértve az emberkereskedelem sajátjától eltérő tagállamban tartózkodó áldozatait:

1. a gyermek átadása a szokásos tartózkodási helye szerinti tagállamnak;
2. a gyermek integrációja abban az uniós tagállamban, amelyben fizikailag tartózkodik;
3. a gyermek átadása harmadik országnak (az EU-n belül vagy kívül).

Az uniós jog csak az emberkereskedelem gyermek áldozatai esetében tartalmaz kifejezett kötelezettséget arra, hogy a tartós megoldás megtalálására irányuló intézkedéseket kell tenni. Az [emberkereskedelem elleni uniós irányelv](#) 16. cikkének (2) bekezdése hangsúlyozza, hogy a tartós megoldást a gyermek mindenek felett álló érdekének egyéni értékelésére kell alapozni.

Az ENSZ Gyermekjogi Bizottságának a mindenek felett álló érdekekről szóló 14. sz. általános észrevétel ([General Comment No 14 on best interests](#)) 97. bekezdésében foglalt ajánlása értelmében a gyermeket érintő minden határozatnak megalapozottnak, indokoltnak és megfelelően kifejtettnek kell lennie. A tartós megoldásra vonatkozó döntésnek ezért hivatalos, írásos határozat formáját kell öltetnie, amelynek másolatát megkapja a gyermek, az ideiglenes gyám, (adott esetben) a szülői felügyeletet gyakorló személyek, valamint a központi hatóságok (ha részt vettek az ügyben). A hivatalos határozat csökkenti a kizsákmányolásnak és az emberkereskedelemnek

való ismételt kitettség kockázatát, és biztosítja a gyermek helyzetének megfelelőbb nyomon követését. A határozatnak tartalmaznia kell a jogi indokolást és a felülvizsgálati mechanizmusokat (98. bekezdés). A gyermeknek és a gyámnak, valamint a többi érdekelt félnek – például a szülői felügyeletet gyakorló személyeknek – jogosultnak kell lennie arra, hogy felülvizsgálatot kérjen vagy fellebbezést nyújtson be a határozat ellen. Ha észszerű időn belül nem lehetett végrehajtani a tartós megoldást, a határozatot felül kell vizsgálni, és új tartós megoldást kell találni a gyermek számára.

Az uniós tagállamoknak meg kell határozniuk, hogy az egyes nemzeti kontextusokban mely hatóság határoz a tartós megoldásról a gyermekvédelmi szolgálatokkal együtt. Egyes esetekben a [Brüsszel IIa. rendelet](#) szerint joghatósággal rendelkező, illetékes hatóság hozhatja meg a végső döntést, azonban az ügy elemeitől függően egyes körülmények bíróság bevonását teszik szükségessé. A joghatóságnak a [Brüsszel IIa. rendelet](#) 15. cikke vagy az 1996. évi [Hágai Egyezmény](#) 8. és 9. cikke szerinti áttételére lehet szükség, ha a javasolt megoldás az uniós tagállamok érintett felei szerint a gyermek harmadik országnak való átadása vagy a tartózkodási helye szerinti tagállamon belüli integrációja, és nem a (korábbi) szokásos tartózkodási helye szerinti országnak való átadása, amely általában joghatósággal rendelkezik.

Az alábbiakban látható néhány közös elem, amelyet figyelembe kell venni a tartós megoldás végrehajtása során.

- **A gyermek hozzájárulása:** valamennyi tartós megoldást ideális esetben a gyermek hozzájárulásával kell végrehajtani. A javasolt döntést határozottan ellenző gyermek nem fog együttműködni annak sikeres végrehajtásában, és további kockázatoknak lehet kitéve, vagy megszökhet a hatóságok gondozásából. A gyermeket e folyamat során hozzáértő szakembereknek kell támogatniuk, és el kell magyarázniuk a döntés mögött álló indokokat, valamint fel kell tárnuk, hogy a gyermek miért tiltakozik a döntés ellen. A gyermeket nem szabad arra kényszeríteni, hogy a fogadó országban maradjon, vagy hogy átadják a szokásos tartózkodási helye szerinti országnak vagy egy harmadik országnak. A [szabad mozgásról szóló irányelv](#) szerinti általános szabály az, hogy az uniós gyermekekkel szemben nem hozható kiutasítási határozat, kivéve, ha a kiutasítás a gyermek legjobb érdekében történik (28. cikk (3) bekezdés), vagy a közbiztonság nyomós okán alapul.
- **Nemi szempontok:** a tartós megoldás végrehajtása érdekében megtett valamennyi lépés során figyelembe kell venni a fiúk és lányok különböző szükségleteit, valamint az elszenvedett kizsákmányolás típusát. Ez hatással lehet például

a kiválasztott elhelyezésre, az újbóli integráció és segítségnyújtás típusára, vagy arra, hogy az utazás során férfi vagy nő kísérje-e a gyermeket.

- **Gondozási intézkedések:** minden erőfeszítést meg kell tennie annak érdekében, hogy a szülői felügyelet nélkül maradt gyermeket át lehessen adni a szüleinek, kivéve, ha a további elkülönítés a gyermek mindenek felett álló érdekét szolgálja. A hatóságoknak meg kell vizsgálniuk a szülők nevelési alkalmasságát annak érdekében, hogy meggyőződjenek róla, hogy a szülők nem veszélyeztetik a gyermeket, és hogy a szülők nem vettek részt az emberkereskedelemben vagy a gyermek bántalmazásában. Ha a gyermek családnak való átadása nem lehetséges, alternatív gondozási intézkedéseket kell találni, lehetőleg családi jellegű környezetben, például nevelőcsaládoknál. A kisebb bentlakásos otthonok ideiglenes intézkedésként szolgálhatnak. A [gyermek jogairól szóló egyezmény](#) 20. cikkének (3) bekezdése szerint az alternatív gondozási megoldások kiválasztása során megfelelően figyelembe kell venni a gyermek etnikai, vallási, kulturális és nyelvi hátterét.
- **Egyéni terv:** függetlenül attól, hogy a gyermek melyik uniós tagállamban fog letelepedni, a szükségletei egyéni értékelésén alapuló segítséget kell kapnia az integrációhoz nyújtott támogatással együtt. Az egyes gyermekekre vonatkozóan egyéni tervet kell kialakítani a társadalmi beilleszkedésük előmozdítása érdekében. A gyermeknek egészségügyi ellátás, biztosítás, pszichológiai támogatás, jogi segítségnyújtás, bevételtermelő projektek vagy az oktatási rendszerbe való visszailleszkedéshez nyújtott támogatás (tandíj, utazási díjak, iskolai anyagok) formájában biztosított támogatásra lehet szüksége.
- **Úti okmányok:** a gyermekek számára biztosítani kell a szükséges úti okmányokat és tartózkodási engedélyeket annak érdekében, hogy az adott tagállamba utazzanak és/vagy ott letelepedjenek.
- **Gyámság:** a gyámnak egészen addig képviselnie kell a gyermeket, amíg a gyermeket újra nem egyesítik a szülői felügyeletet gyakorló személyekkel, vagy új gyámot nem neveznek ki. Ezen a ponton a gyám a központi hatóságokon keresztül koordinálhatja feladatai elvégzését és átadását.
- **Támogatás a család számára:** a kiválasztandó tartós megoldás a családi helyzettől, valamint attól függ, hogy a család képes-e és hajlandó-e gondoskodni a gyermekről. Lehetnek olyan ügyek, amelyekben a család ezt csak akkor tudja megtenni, ha további támogatást kap, például gyermekfelügyelet, szociális juttatások vagy családi bevételtermelő projektek formájában.

Szülői felügyelet nélkül maradt gyermekek a sajátjuktól eltérő uniós tagállamban

- **Nyomon követés:** a szociális ellátással foglalkozó hatóságoknak más szervezetekkel, például nem kormányzati szervezetekkel együttműködésben nyomon kell követniük a gyermek életkörülményeit a család újraegyesítését és/vagy a gyermek alternatív gondozásba helyezését követően. Szociális védelmi intézkedésekre is szükség lehet, amikor a gyermekek nagykorúvá válnak. Az egyéni tervnek magában kell foglalnia néhány alapvető információt is a végrehajtása nyomon követéséről.

→ *A nyomon követéssel kapcsolatos további információkat illetően lásd még a 10. intézkedést: A gyermek jóllétének nyomon követése.*

A gyermek átadása a szokásos tartózkodási helye szerinti tagállamnak

A gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti tagállamnak való átadása nem lehet automatikus reakció. Erre csak a gyermek mindenek felett álló érdekének értékelése alapján kerülhet sor (a [gyermek jogairól szóló egyezmény 3. cikke](#)). Ez elengedhetetlen a gyermekek későbbi bántalmazás vagy emberkereskedelem elleni védelme céljából, valamint annak érdekében, hogy a hatóságok általi beavatkozás hatékony és fenntartható legyen.

Az [Európa Tanács emberkereskedelem elleni fellépéséről szóló egyezménye](#) 16. cikkében az átadással kapcsolatos számos problémát határoz meg, beleértve, hogy a „gyermek áldozatok nem irányíthatók vissza olyan államba, amelyről kockázati és biztonsági elemzést követően feltehető, hogy a visszatérés nem felel meg a gyermek legfőbb érdekének” (16. cikk (7) bekezdés). Az [emberkereskedelem elleni irányelv](#) nem foglalkozik a szokásos tartózkodási hely szerinti országnak történő átadással kapcsolatos kérdésekkel. A [Brüsszel IIa. rendelet](#) csak a gyermekek jogellenes elvitelét (leggyakrabban szülő általi jogellenes elvitelt) érintő ügyekkel kapcsolatos azonnali átadás biztosítására irányuló eljárásokat határozza meg.

A fent felsorolt közös elemek mellett, amelyek bármilyen tartós megoldás esetén relevánsak, van néhány konkrét elem is, amelyet akkor kell figyelembe venni, ha a gyermeket a szokásos tartózkodási helye szerinti tagállamnak adják át.

- **Koordináció:** mindkét uniós tagállam hatóságainak biztosítaniuk kell, hogy az átadás és az átvétel részleteit megbeszéljék és elfogadják. Egyértelműnek kell lennie például, hogy ki kíséri majd a gyermeket, ki fogadja a gyermeket

a repülőtéren, milyen szállást kap a gyermek és a kísérő személy, és milyen dokumentumokra és iratokra lesz szükség a gyermek hivatalos átvételéhez.

- **Az átadás előkészítése:** a gyermeket fel kell készíteni a szokásos tartózkodási helye szerinti országba való visszatérésre. Ennek magában kell foglalnia a folyamatra és az ottani életre vonatkozó alapvető információkat. A hatóságoknak biztosítaniuk kell, hogy elegendő időt kapjanak a gyermek átadásának előkészítésére anélkül, hogy ez indokolatlanul késleltetné a folyamatot.

Attól függően, hogy a gyermek mennyi időt töltött külföldön, előfordulhat, hogy szüksége lesz alapvető információkra a városról, amelybe visszatér, az iskoláról, a családi helyzetről stb. A gyermeknek meg kell kapnia azon szervezetek elérhetőségeit, amelyek segítséget nyújtanak számára abban az országban, ahová átkerül. A gyermeknek ezenkívül szüksége lehet pszichoszociális támogatásra, beleértve a családdal való újbóli egyesítést. Hasonlóképpen a hatóságoknak a szülőket és a gyermek gondozásában részt vevő egyéb családtagokat is tájékoztatniuk kell a gyermekre vonatkozó szükséges információkról. A hatóságoknak a gyermek által adott esetben átélt traumatikus élményeket figyelembe véve támogatást kell nyújtaniuk a gyermek gondozásában.

- **Átadási költségek:** egyértelmű eljárásokat kell bevezetni az utazási költségek fedezésével kapcsolatban. Az utazási költségeket a család finanszírozhatja egyedül vagy a nemzeti hatóságoktól vagy a konzulátustól származó pénzügyi támogatással kiegészítve. A költségek magukban foglalják a repülő-, vonat- vagy buszjegyeket, az élelmiszert az utazás során és lehetőség szerint a gyermek és a kísérő számára nyújtott szállást.
- **Utazási kíséret:** a gyermeket általa ismert gyámnak vagy szociális munkásnak kell kísérnie az átadás során, függetlenül a közlekedési eszköztől.
- **Biztonság az átadás során:** intézkedéseket kell bevezetni annak érdekében, hogy a gyermek ne vesszen el az utazás során szökés vagy az emberkereskedők általi kényszerítés miatt. A kísérő felelős a gyermek biztonságáért, és semmilyen körülmények között nem hagyhatja őt egyedül, amíg át nem adja a szokásos tartózkodási hely szerinti országban a felelős személynek.
- **Érkezés:** a gyermeket érkezéskor ideális esetben a szociális munkásnak és a szülőknek kell fogadnia, ha az a gyermek mindenek felett álló érdekét szolgálja. A kísérőnek és a gyermeknek fizikailag találkoznia kell a gyermeket fogadó személyekkel, és a kísérőnek át kell adnia a gyermekért vállalt felelősséget, valamint a gyermek személyes iratait.

- **Gondozási intézkedések:** ha a szülők és más családtagok nem képesek ellátni a gyermeket, a gyermek átadására nem kerülhet sor, amíg a gondozási és felügyeleti felelősséggel kapcsolatos, biztonságos intézkedésekre sor nem került.
- **Visszatérési rendszerek:** minden erőfeszítést meg kell tenni annak érdekében, hogy a gyermeket bevonják a rendelkezésre álló visszatérési rendszerekbe, például azokba, amelyeket a Nemzetközi Migrációs Szervezet vagy egyéb szervezetek működtetnek. Az IOM támogatja a gyermekek visszatérését, és adott esetben támogathatja a családot is bevételtermelő projektekkel.

A gyermek integrációja abban az uniós tagállamban, amelyben fizikailag tartózkodik

Egyes esetekben a mindenek felett álló érdek megállapítása alapján a hatóságok dönthetnek úgy, hogy a gyermeket abban az uniós tagállamban integrálják, amelyben találták. Annak a tagállamnak a hatóságai, amelyben a gyermeket találták, és amely a gyermek szokásos tartózkodási helye volt, kötelesek együttműködni az értékelés és a döntéshozatal során.

Ha a szokásos tartózkodási hely szerinti tagállamból senki nem kéri a gyermek visszatérését, a tagállam, amelyben a gyermek tartózkodik, hozhat ideiglenes intézkedéseket a gyermek védelme érdekében (a [Brüsszel IIa. rendelet](#) 20. cikke), és meghosszabbíthatja az ideiglenes intézkedéseket addig, amíg az aktuális tagállam nem válik a gyermek szokásos tartózkodási helyévé. Amennyiben nem került sor a korábbi szokásos tartózkodási hely szerinti tagállamban bíróság kiválasztására, az új szokásos tartózkodási hely szerinti tagállam saját jogán joghatósággal rendelkezik a [Brüsszel IIa. rendelet](#) 8. cikke alapján anélkül, hogy kérnie kellene a joghatóság áttételét a [Brüsszel IIa. rendelet](#) 15. cikke szerint.

→ *A joghatósággal kapcsolatos további információkkal kapcsolatban lásd még a [7. intézkedést](#).*

Az a döntés, hogy a gyermeket abban az uniós tagállamban helyezték el, amelyben fizikailag tartózkodik, lehet ideiglenes is, ha például a szokásos tartózkodási hely szerinti tagállamban a család újbóli egyesítése még nem lehetséges, és nem került sor a megfelelő gondozási intézkedések kialakítására. A [Brüsszel IIa. rendelet](#) 56. cikke lehetőséget teremt a szokásos tartózkodási hely szerinti hatóságoknak arra, hogy a gyermeket másik uniós tagállamban helyezték el, és ezt az adott állam előzetes hozzájárulásához köti. Ha a hatóságok az 56. cikket alkalmazzák annak érdekében, hogy másik uniós tagállamban biztosítsák az ideiglenes elhelyezést, az használható

az esetleges tartós megoldás tesztelésére is. Ha a bíróság, amely az ügyben joghatósággal rendelkezik, úgy véli, hogy a gyermek számára jobb, ha másik uniós tagállamban helyezik el, azonban ebben nem biztos, akkor az 56. cikket alkalmazhatja ideiglenes elhelyezés céljából is. Az eredményt és a gyermek jóllétét nyomon kell követni az ideiglenes elhelyezés során. Ha az elhelyezés sikeres, és ez a gyermek mindenképp felett álló érdekében azelőtt tartós megoldássá alakul, hogy az a tagállam, amelyben a gyermeket elhelyezték, a szokásos tartózkodási hely szerinti új állammá válna, akkor a bíróság a joghatóságot átruházhatja annak a tagállamnak az illetékes bíróságára, amelyben a gyermeket ideiglenes elhelyezték.

Az új döntésekkel kapcsolatos joghatóság automatikusan átkerül az új szokásos tartózkodási hely szerinti uniós tagállamhoz. Ha az az uniós tagállam, amelyben a gyermek tartózkodott korábban, konkrét döntéseket hozott, akkor ezek teljes mértékben hatályban maradnak addig, amíg a két érintett tagállam közül valamelyik meg nem szünteti, vagy amíg a gyermek új tartózkodási helye szerinti uniós tagállam nem módosítja őket. Ezeket a döntéseket abban az uniós tagállamban a nemzeti jog szerinti feltételek szerint, az 1996. évi **Hágai Egyezmény** 15. cikkének (3) bekezdésével és 17. cikkével összhangban fogják alkalmazni.

A tartós megoldás fent felsorolt valamennyi általános eleme alkalmazandó, ha a gyermek azon az uniós tagállamon belül marad, amelyben azonosították: a gyermek hozzájárulására van szükség; egyéni tervet kell kialakítani; a gondozási intézkedések során lehetőség szerint el kell kerülni az intézményi gondozást, és a nevelőcsaládot vagy a családi jellegű környezetet kell előnyben részesíteni; stb. Az örökbefogadás általában nem megfelelő lehetőség olyan gyermek számára, aki emberkereskedelem áldozatává vált. Az örökbefogadás mérlegelése előtt a szülőkkel és a távolabbi családtagokkal való újbóli egyesítés valamennyi lehetőségét ki kell méríteni.

Ha a gyermek abban az országban marad, amelyben fizikailag tartózkodik, akkor a **gyermek jogairól szóló egyezményben** foglalt valamennyi jogot úgy kell biztosítani számára, mint az adott ország állampolgárai számára, beleértve az oktatáshoz, képzéshez, foglalkoztatáshoz és egészségügyi ellátáshoz való jogokat. A gyám addig felelős a gyermekért, amíg a megfelelő bíróság állandó törvényes gyámot nem jelöl ki a gyermeknek. A hatóságoknak biztosítaniuk kell, hogy a gyermek megkapja a nemzeti jog szerint ahhoz szükséges valamennyi dokumentumot, hogy jogszerűen tartózkodjon az adott uniós tagállamban.

Azt a döntést, amely szerint a gyermeknek abban az uniós tagállamban kell maradnia, amelyben fizikailag tartózkodik, soha nem szabad kényszeríteni például azért, mert

Szülői felügyelet nélkül maradt gyermekek a sajátjuktól eltérő uniós tagállamban

a hatóságok előre akarnak lépni a büntetőeljárás alá vonással. Az EU elegendő egyéb, igazságszolgáltatási együttműködésre irányuló mechanizmussal rendelkezik az uniós tagállamok között.

→ *Lásd még a 7. intézkedést: A joghatóság megállapítása és a nemzetközi együttműködés kialakítása.*

Átadás harmadik országnak

A harmadik országnak történő átadás jelenthet más uniós tagállamot vagy ritkábban az EU-n kívüli országot. Az EU-n kívüli harmadik országok esetén az 1996. évi [Hágai Egyezmény](#) alkalmazandó, ha a harmadik ország annak részes fele.

A gyermek harmadik országnak történő átadására irányuló megoldás indokolt lehet komoly biztonsági aggályok esetén (a gyermek tanúvédelem alatt áll például), vagy ha a gyermek mindenképp felett álló érdekét szolgálja, hogy újból egyesüljön a családjával, és a család a harmadik országban tartózkodik. Ha a szülők tartózkodási helye másik uniós tagállamban van, az lehet olyan tényező, amely „szoros köteléket” teremt, és ezáltal lehetővé teszi a joghatóság áttételét a [Brüsszel IIa. rendelet](#) 15. cikkével összhangban.

A fent felsorolt tartós megoldásokra vonatkozó valamennyi általános szempont alkalmazandó, ha a gyermeket más uniós tagállamnak vagy harmadik országnak adják át. A felsorolt konkrét kérdések, például az utazás megszervezése, a kíséret, a biztonság az utazás során, az átvétel, az egyéni terv és a tartózkodási engedély, szintén alkalmazandók.

Ha a harmadik ország uniós tagállam, központi hatósága kérés esetén képes lehet a család felkutatására a [Brüsszel IIa. rendelettel](#) összhangban. Ha olyan nem uniós tagállamról van szó, amely az [1996. évi Hágai Egyezmény](#) részes fele, a központi hatósága az Egyezménnyel összhangban felkutathatja a családot. A Nemzetközi Szociális Szolgálat, a Vöröskereszt Nemzetközi Bizottsága vagy a konzuli hatóságok szintén segíthetnek.

10. intézkedés: A gyermek jóllétének nyomon követése

A nyomon követés fontos annak érdekében, hogy biztosítani lehessen a gyermek jóllétét, értékelni lehessen a végrehajtott intézkedéseket, és szükség esetén módosítani lehessen az intézkedéseket. A gyermekvédelmi hatóságoknak az illetékes szervekkel, például nem kormányzati szervezetekkel vagy bűnüldözési ügynökségekkel együttműködve nyomon kell követniük a gyermek helyzetét azt követően, hogy sor kerül bármilyen tartós megoldás végrehajtására. A család újbóli egyesítése vagy a gyermek aktuális tartózkodási helye szerinti, szokásos tartózkodási helye szerinti tagállamon vagy harmadik országon belüli alternatív gondozásba helyezése nyomon követésének célja az, hogy biztosítani lehessen a gyermek sikeres integrációját, és meg lehessen előzni az újbóli viktimizáció kockázatát.

Az ilyen ügyek nemzetközi jellegét és a joghatósággal kapcsolatos esetleges problémákat figyelembe véve az érintett uniós tagállamok hatóságainak meg kell egyezniük arról, ki, hogyan, mikor és mennyi ideig követi nyomon az ügyet.

Nyomonkövetési rendszerek

Tartós megoldás végrehajtása esetén kétféle nyomon követést érdemes mérlegelni.

- 1. A nyomon követést azok a hatóságok végzik, ahová a gyermeket elhelyezték:** ez a nemzeti szintű gyermekvédelmi esetek nyomon követéséhez hasonló folyamatokkal jár, amelyek a családi helyzet, az iskolai és közösségi integráció, az általános jóllét stb. megfigyelésére terjednek ki. Az alábbiakban javasolunk néhány konkrét szempontot.
- 2. A nyomon követést azok a hatóságok végzik, amelyek átadták a gyermeket, és a gyermek helyzetére vonatkozó tájékoztatást írnak elő:** annak az uniós tagállamnak, amely a gyermeket azonosította a területén, vezette a mindenk felett álló érdekekre vonatkozó értékelést és a másik érintett uniós tagállammal döntött a tartós megoldásról, legalább bizonyos ideig jogosultnak kell lennie arra, hogy tájékoztatást kapjon a gyermek helyzetéről és integrációjáról. Ez segítene az uniós tagállamnak abban is, hogy értékelje a reakciója hatékonyságát, és szükség esetén módosítsa az intézkedéseit a jövőbeli ügyek kapcsán. Egyes uniós tagállamok nyomonkövetési és jelentéstételi rendszert fogadtak el, és a gyermek tényleges átadása után hat hónappal például jelentést kapnak. Az ilyen kétoldalú gyakorlati megállapodások hiányában az általános adatvédelmi rendelet és annak a tagállamnak a vonatkozó nemzeti joga, amelyben a gyermek él, meghatározza, mely

információk bocsáthatók a másik tagállam rendelkezésére, és milyen körülmények között.

Az ügy nyomon követése és ellenőrzése különösen akkor kötelező, ha az uniós tagállam, amelyben a gyermek tartózkodik, nem rendelkezik joghatósággal. Ez előfordulhat, ha a [Brüsszel IIa. rendelet](#) 56. cikke szerint ideiglenes elhelyezési intézkedést hoznak, és a gyermek olyan szoros kötelékben marad az elhelyező tagállammal, hogy a szokásos tartózkodási helye továbbra is ott található. Ebben az esetben, bár a szokásos tartózkodási hely szerinti uniós tagállam hatóságai továbbra is joghatósággal rendelkeznek a gyermek felett, a fogadó állam hatóságai jobb helyzetben vannak ahhoz, hogy nyomon követést végezzenek. Ha a joghatóság a [Brüsszel IIa. rendelet](#) 15. cikkének alkalmazásával áttevődik, a bíróságnak, amely korábban rendelkezett a joghatósággal, többé nincs joga ahhoz, hogy tájékoztatást kérjen az ügyről és nyomon kövesse a gyermek jóllétét.

A gyermek helyzetének nyomon követése esetén mérlegelendő elemek közé az alábbiak tartoznak.

- **Információforrások:** a fő információforrás a gyermek. A családot, a gyámot vagy a gondozót szintén meg kell kérdezni. A hatóságok bejelentett és be nem jelentett látogatásokat szervezhetnek a családdhoz, a nevelőszülőkhöz, a távolabbi rokonokhoz vagy a megfelelő szálláshoz, ahol a gyermek él. A beszélgetéseket arra használhatják, hogy értékeljék az egyéni terv megvalósítását és a nyújtott szolgáltatásokat.
- **Érintett szakemberek:** a gyermekvédelmi és szociális szolgálatoknak, ideális esetben az ügyet kezelő szociális munkásoknak kell a fő felelősöknek lenniük. Szükség lehet azonban arra, hogy bevonják a bűnüldözési hatóságokat, ha biztonsági kérdések merülnek fel. A [Brüsszel IIa. rendelet](#) szerinti központi hatóságok lehetnek felelősek kérés esetén az információ másik tagállam részére történő továbbításáért.
- **Panaszkezelési mechanizmus:** panaszkezelési mechanizmust kell a gyermek és a szülők vagy a gyám rendelkezésére bocsátani, ha a támogatás, amelyet a gyermek kap, nem elegendő vagy nem megfelelő. A panaszkezelési mechanizmusnak gyermekbarátnak kell lennie.
- **Titoktartás:** a nyomon követés nem lehet ellentétes a gyermek és családja magánélete és családi élete tiszteletben tartásához való joggal. Az érintetteknek továbbra is be kell tartaniuk a titoktartást. A nyomon követő hatóságoknak tisztában kell lenniük a gyermek áldozatok közösségen belüli stigmatizációjának

kockázatával, és a látogatás során kerülniük kell a feltűnést (pl. a gyermek iskoláját nem lehet rendőrautóval vagy egyenruhában felkeresni).

- **Nagykorúvá válás:** ha a gyermek eléri a 18 éves életkort, bizonyos jogosultságokat elveszíthet. Intézkedéseket kell tenni annak biztosítására, hogy a gyermek független legyen, fel legyen készülve a felnőttkorra, és kapjon támogatást az átállás során. A konkrét üggyől függően a hatóságok mérlegelhetik, hogy bizonyos védelmi intézkedéseket meghosszabbítanak-e azon gyermekek számára, akik nem tudtak integrálódni a családjukba (például a szociális szolgálatok támogatásának meghosszabbítása 21 éves korig, ha a nemzeti jog ezt lehetővé teszi). Ha a gyermek eléri a felnőttkort, továbbra is jogosult lesz bizonyos védelmi intézkedésekre az [áldozatok jogairól szóló irányelvvel](#) és az [emberkereskedelem elleni irányelvvel](#) vagy a nemzeti áldozatvédelmi jogszabályokkal összhangban.
- **Az egyéni terv módosítása:** az integrációs szakasz kezdetén elfogadott egyéni tervnek a nyomon követés alapját kell képeznie. A nyomon követés során meg kell állapítani, hogy az elfogadott intézkedések végrehajtására sor került-e, és hogy az egyéni tervet felül kell-e vizsgálni.
- **A nyomonkövetési terv módosítása:** a nyomon követés eredményei alapján előfordulhat, hogy meg kell hosszabbítani a nyomonkövetési intézkedések időtartamát, módosítani kell a látogatások gyakoriságát, vagy meg kell változtatni a központi hatóságokon keresztül a másik uniós tagállamnak küldött jelentést.

1. melléklet: Jogi hivatkozások

Uniós eszközök	
Az Európai Unió Alapjogi Chartája	Az Európai Unió Alapjogi Chartája, HL C 364., 2000. 43. kötet, 2000. december 18.
Az EU emberkereskedelem elleni irányelve (2011/36/EU)	Az Európai Parlament és a Tanács 2011/36/EU irányelve (2011. április 5.) az emberkereskedelem megelőzéséről, és az ellene folytatott küzdelemről, az áldozatok védelméről, valamint a 2002/629/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról, HL L 101., 2011.4.5., 1. o.
A Tanács irányelve (2004/81/EK)	A Tanács 2004/81/EK irányelve (2004. április 29.) a harmadik országok emberkereskedelem áldozatává vált vagy az illegális bevándorlás megkönnyítésére irányuló cselekményektől érintett, a hatáskörrel rendelkező hatóságokkal együttműködő állampolgárai részére kiállított tartózkodási engedélyről, HL L 261., 2004.8.6., 19. o.
Az áldozatok jogairól szóló irányelv (2012/29/EU)	Az Európai Parlament és a Tanács 2012/29/EU irányelve (2012. október 25.) a bűncselekmények áldozatainak jogaira, támogatására és védelmére vonatkozó minimumszabályok megállapításáról és a 2001/220/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról, HL L 315., 2012.11.14., 57. o.
A gyermekek szexuális bántalmazása, szexuális kizsákmányolása és a gyermekpornográfia elleni küzdelemről szóló irányelv (2011/93/EU)	Az Európai Parlament és a Tanács 2011/93/EU irányelve (2011. december 13.) a gyermekek szexuális bántalmazása, szexuális kizsákmányolása és a gyermekpornográfia elleni küzdelemről, valamint a 2004/68/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról, HL L 335., 2011.12.17., 1. o.
Brüsszel IIa. rendelet (2201/2003/EK rendelet)	A Tanács 2201/2003/EK rendelete (2003. november 27.) a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, illetve az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről a 2004. december 2-i 2116/2004/EK tanácsi rendelet szerinti, a Szentszékkal kötött szerződések tekintetében történt módosításokkal, HL L 367., 2004.12.14., 1. o.

A szabad mozgásról szóló irányelv (2004/38/EK)	Az Európai Parlament és a Tanács 2004/38/EK irányelve (2004. április 29.) az Unió polgárainak és családtagjaiknak a tagállamok területén történő szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogáról, valamint az 1612/68/EGK rendelet módosításáról, továbbá a 64/221/EGK, a 68/360/EGK, a 72/194/EGK, a 73/148/EGK, a 75/34/EGK, a 75/35/EGK, a 90/364/EGK, a 90/365/EGK és a 93/96/EGK irányelv hatályon kívül, HL L 158., 2004.4.30., 77. o.
A büntetőeljárás során gyanúsított vagy vádlott gyermekek részére nyújtandó eljárási biztosítékokról szóló irányelv (2016/800/EU)	Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/800 irányelve (2016. május 11.) a büntetőeljárás során gyanúsított vagy vádlott gyermekek részére nyújtandó eljárási biztosítékokról, HL L 132., 2016.5.21., 1. o.
Schengeni határellenőrzési kódex ((EU) 2016/399 rendelet)	Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/399 rendelete (2016. március 9.) a személyek határátlépésére irányadó szabályok uniós kódexéről (Schengeni határ-ellenőrzési kódex), HL L 77., 2016.3.23., 1. o.
Schengeni Információs Rendszer ((EU) 2018/1862 rendelet)	Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/1862 rendelete (2018. november 28.) a rendőrségi együttműködés és a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés terén a Schengeni Információs Rendszer (SIS) létrehozásáról, működéséről és használatáról, a 2007/533/IB tanácsi határozat módosításáról és hatályon kívül helyezéséről, valamint az 1986/2006/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet és a 2010/261/EU bizottsági határozat hatályon kívül helyezéséről, HL L 312., 2018.12.7., 56. o.
A visszatérésről szóló irányelv (2008/115/EK irányelv)	Az Európai Parlament és a Tanács 2008/115/EK irányelve (2008. december 16.) a harmadik országok illegálisan tartózkodó állampolgárainak visszatérésével kapcsolatban a tagállamokban használt közös normákról és eljárásokról, HL L 348., 2008.12.24., 98. o.
A munkáltatókkal szembeni szankciókról szóló irányelv (2009/52/EK irányelv)	Az Európai Parlament és a Tanács 2009/52/EK irányelve (2009. június 18.) az illegálisan tartózkodó harmadik országbeli állampolgárokat foglalkoztató munkáltatókkal szembeni szankciókra és intézkedésekre vonatkozó minimumszabályokról, HL L 168., 2009.6.30., 24. o.

Szülői felügyelet nélkül maradt gyermekek a sajátjuktól eltérő uniós tagállamban

Dublini rendelet (604/2013/EU rendelet)	Az Európai Parlament és a Tanács 604/2013/EU rendelete (2013. június 26.) egy harmadik országbeli állampolgár vagy egy hontalan személy által a tagállamok egyikében benyújtott nemzetközi védelem iránti kérelem megvizsgálásáért felelős tagállam meghatározására vonatkozó feltételek és eljárási szabályok megállapításáról, HL L 180., 2013.6.29., 31. o.
A Tanács 2001/470/EK határozata az Európai Igazságügyi Hálózatról	A Tanács 2001/470/EK határozata (2001. május 28.) az Európai Igazságügyi Hálózat létrehozásáról polgári és kereskedelmi ügyekben, HL L 174., 2001.6.27., 25. o.
A Tanács 1206/2001/EK rendelete a polgári és kereskedelmi ügyekben a bizonyításfelvétel tekintetében történő, a tagállamok bíróságai közötti együttműködéséről	A Tanács 1206/2001/EK rendelete (2001. május 28.) a polgári és kereskedelmi ügyekben a bizonyításfelvétel tekintetében történő, a tagállamok bíróságai közötti együttműködéséről, HL L 174., 2001.6.27., 1. o.
Az EU által kötött megállapodások	
Az Európai Unió tagállamai közötti kölcsönös bűnügyi jogsegélyegyezmény	A Tanács jogi aktusa (2000. május 29.) az Európai Unió tagállamai közötti kölcsönös bűnügyi jogsegélyegyezménynek az Európai Unióról szóló szerződés 34. cikke szerinti létrehozásáról, HL C 197., 2000.7.12., 1. o.
Az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodás	Megállapodás az Európai Gazdasági Térségről, 1992. május 2., HL L 1., 1994.1.3., 3. o.
Az Európai Közösség és Svájc közötti megállapodás	Megállapodás egyrészről az Európai Közösség és tagállamai, másrészről a Svájci Államszövetség között a személyek szabad mozgásáról, Luxembourg, 1999. június 21., HL L 114., 2002.4.30., 6. o.
Az 1985. évi Schengeni Megállapodás végrehajtásáról szóló egyezmény	A Schengeni vívmányok – Egyezmény a Benelux Gazdasági Unió államai, a Németországi Szövetségi Köztársaság és a Francia Köztársaság kormányai között a közös határaikon történő ellenőrzések fokozatos megszüntetéséről szóló, 1985. június 14-i Schengeni Megállapodás végrehajtásáról, 1990. június 19., HL L 239., 2000.9.22., 19. o.
Nemzetközi jogi eszközök	
Egyesült Nemzetek, Egyezmény a gyermek jogairól	A gyermek jogairól szóló ENSZ-egyezmény, Egyesült Nemzetek, New York, 1989. november 20., az Egyesült Nemzetek Szerződéseinek Tára, 1577. kötet.

A gyermekek jogairól szóló ENSZ-egyezményhez csatolt fakultatív jegyzőkönyv a gyermekek eladásáról, a gyermekprostitúcióról és a gyermekpornográfiáról	Fakultatív jegyzőkönyv a gyermekek eladásáról, a gyermekprostitúcióról és a gyermekpornográfiáról, 2000. május 25., az Egyesült Nemzetek Szerződéseinek Tára, 2171. kötet.
Az emberi jogok európai egyezménye (EJEE)	Az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezmény, Róma, 1950.
Az Európa Tanács emberkereskedelem elleni egyezménye	Az Európa Tanács egyezménye az emberkereskedelem elleni fellépésről, Varsó, 2005.
Az 1996. évi Hágai Egyezmény	A szülői felelősséggel és a gyermekek védelmét szolgáló intézkedésekkel kapcsolatos együttműködésről, valamint az ilyen ügyekre irányadó joghatóságról, alkalmazandó jogról, elismerésről és végrehajtásról szóló, 1996. október 19-én kelt Hágai Egyezmény.
A gyermek jogellenes külföldre viteléről szóló, 1980. évi Hágai Egyezmény	Az 1980. október 25-én kelt egyezmény a gyermekek jogellenes külföldre vitelének polgári jogi vonatkozásairól
Nem kötelező erejű jogi források	
Az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága, 6. sz. általános észrevétel	Az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága, 6. sz. általános észrevétel, A származási országukon kívül tartózkodó, kísérő nélküli és hozzátartozóiktól elszakított gyermekekkel való bánásmód (General Comment No 6, Treatment of unaccompanied and separated children outside their country of origin), 2005. szeptember 1., CRC/GC/2005/6.
Az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága, 12. sz. általános észrevétel	Az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága, 12. sz. általános észrevétel, A gyermek meghallgatáshoz való joga (General Comment No 12, The right of the child to be heard), 2009. július 1., CRC/GC/12.
Az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága, 13. sz. általános észrevétel	Az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága, 13. sz. általános észrevétel, A gyermeknek az erőszak minden formájától való mentességhez való joga (General Comment No 13, The right of the child to freedom from all forms of violence), 2011. április 18., CRC/C/GC/13.
Az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága, 14. sz. általános észrevétel	Az ENSZ Gyermekjogi Bizottságának 14. sz. (2013) általános észrevétele a gyermek azon jogáról, hogy a gyermek mindenek felett álló érdekét elsődleges szempontnak vegyék figyelembe (General Comment No 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration), 2013. május 29., CRC/C/GC/14.

Szülői felügyelet nélkül maradt gyermekek a sajátjuktól eltérő uniós tagállamban

Az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága, 15. sz. általános észrevétel	15. sz. általános észrevétel a gyermeknek az elérhető legmagasabb szintű egészséghez való jogáról (General Comment No. 15 on the right of the child to the enjoyment of the highest attainable standard of health), 2013. április 17., CRC/C/GC/15.
Az ENSZ Közgyűlése, A gyermekek alternatív gondozásáról szóló iránymutatás	Az ENSZ Közgyűlése, 64/142. sz. határozat, A gyermekek alternatív gondozásáról szóló iránymutatás, 2010. február 24., A/RES/64/142.
Európa Tanács, A gyermekbarát igazságszolgáltatásról szóló iránymutatás	Európa Tanács, az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának iránymutatása a gyermekbarát igazságszolgáltatásról, amelyet a Miniszteri Bizottság 2010. november 17-én, a miniszteri megbízottak 1098. ülésén fogadott el – szerkesztett változat, 2011. május 31.
Európa Tanács, A kísérel nélküli kiskorú migránsok számára elérhető életprojektek	Európa Tanács, Miniszteri Bizottság, A Miniszteri Bizottság CM/Rec(2007)9 ajánlása a tagállamoknak a kísérel nélküli kiskorú migránsok számára elérhető életprojektekéről, 2007. július 12.

2. melléklet: Válogatott szakirodalom és ítélezési gyakorlat

A Kábítószer és a Kábítószer-függőség Európai Megfigyelőközpontja (EMCDDA) (2012), *Pregnancy, childcare and the family: Key issues for Europe's response to drugs (Várandósság, gyermekgondozás és a család: Az Európa kábítószerre adott reakciójára vonatkozó fő kérdések)*, EMCDDA, http://www.emcdda.europa.eu/publications/selected-issues/children_bg

A Kábítószer és a Kábítószer-függőség Európai Megfigyelőközpontja (EMCDDA) (2017), *Health and social responses to drug problems: A European guide (Egészségügyi és szociális válaszok a kábítószer-problémákra: európai útmutató)*, EMCDDA, <http://www.emcdda.europa.eu/publications/manuals/health-and-social-responses-to-drug-problems-a-european-guide>

Anti-slavery (2014), *Trafficking for forced criminal activities and begging in Europe (A kényszerített bűncselekmények és koldulás céljából elkövetett emberkereskedelem Európában)*, Anti-Slavery International, <https://www.antislavery.org/european-states-fail-protect-thousands-people-trafficked-forced-crime/>

Az Egyesült Nemzetek Gyermekalapja (UNICEF) (2004), *Let's talk – Developing effective communication with child victims of abuse and human trafficking (Beszéljessünk – Hatékony kommunikáció kialakítása a bántalmazás és emberkereskedelem gyermek áldozataival)*, Pristina, Koszovó, UNICEF, http://www.childtrafficking.org/cgi-bin/ct/main.sql?ID=1326&file=view_document.sql&TITLE=-1&AUTHOR=-1&THESAURO=-1&ORGANIZATION=-1&TYPE_DOC=-1&TOPIC=-1&GEOG=-1&YEAR=-1&LISTA=No&COUNTRY=-1&FULL_DETAIL=Yes

Az Emberkereskedelem Elleni Küzdelem Szakértői Csoportja (GRETA), *Report on the implementation of the Convention on Action against Trafficking in Human Beings (Jelentés az emberkereskedelem elleni fellépésről szóló egyezmény végrehajtásáról)*, <https://www.coe.int/en/web/anti-human-trafficking/general-reports>

Az ENSZ Kábítószer- és Bűnügyi Hivatala (UNODC) (2009), *Anti-human trafficking manual for criminal justice practitioners (Emberkereskedelem elleni kézikönyv büntető igazságszolgáltatási szakemberek számára)*, UNODC, <http://www.unodc.org/unodc/en/human-trafficking/2009/anti-human-trafficking-manual.html>

Az Európai Unió Bírósága (EUB), 2007. november 27-i C. kontra Finnország ítélet, C-435/06.

Az Európai Unió Bírósága (EUB), 2012. április 26-i Health Service Executive kontra S.C. és A.C. ítélet, C-92/12 PPU.

Beth Hurley, Mandy John-Baptiste and Swati Pande, National Society for the Prevention of Cruelty to Children (NSPCC) (2015), *Free to move, invisible to care*, London, <https://library.nspcc.org.uk/HeritageScripts/Hapi.dll?search2?CookieCheck=43536.4907562384&searchTermo=C5717>

CBSS (A Balti-tengeri Államok Tanácsa) (2011), *Model Memorandum of Understanding (MoU) for law enforcement agencies and specialist service providers working with victims of human trafficking for sexual exploitation in the Baltic Sea Region (Egyetértésnyilatkozat-minta a bűnüldözési ügynökségek és a szexuális kizsákmányolás céljából elkövetett emberkereskedelem áldozataival dolgozó szakképzett szolgáltatók számára a balti-tengeri térségben)*, Stockholm, Svédország, A Balti-tengeri Államok Tanácsa Titkárságának emberkereskedelem ellen küzdő munkacsoportja, <http://www.cbss.org/safe-secure-region/tfthb/>

CBSS (2015), *Transnational child protection: practical guide for caseworkers and case officers (Nemzetközi gyermekvédelem: gyakorlati útmutató szociális munkások és ügyintézők számára)*, Stockholm, Svédország, A Balti-tengeri Államok Tanácsának Titkársága, <http://www.childrenatrisk.eu/projects-and-publications/protect-children-on-the-move/>

CBSS (2016), *Guidelines promoting the human rights and the best interests of the child in transnational child protection cases (A nemzetközi gyermekvédelmi ügyekben érintett gyermekek emberi jogainak és mindenek felett álló érdekének előmozdításáról szóló iránymutatás)*, Stockholm, Svédország, A Balti-tengeri Államok Tanácsának Titkársága, https://www.cbss.org/wp-content/uploads/2013/01/Guidelines_-_promoting_the_Human_Rights_and_the_Best_Interest_of_the_Child_in_Transnational_Child_Protection_Cases.pdf

CBSS (2019), *Listen Up! Creating conditions for children to speak and be heard, Professional communication with children at risk of exploitation and trafficking - Experience and lessons learned from the Baltic Sea Region (A meghallgatás kultúrája. A gyermek felszólalásához és meghallgatásához szükséges feltételek megteremtése, Professzionális kommunikáció a kizsákmányolás és emberkereskedelem kockázatának kitett gyermekekkel - Tapasztalatok és tanulságok a balti-tengeri térségből)*, Stockholm, Svédország, A Balti-tengeri Államok Tanácsának Titkársága, <http://www.childrenatrisk.eu/projects-and-publications/protect-children-on-the-move/>

Child Rights International Network (CRIN), *Minimum Ages of Criminal Responsibility in Europe (A büntetőjogi felelősség alsó korhatára Európában)*, <https://archive.crin.org/en/home/ages/europe>

CONNECT (2014), *Identifying good practices in, and improving, the connections between actors involved in reception, protection and integration of unaccompanied children in Europe* (A kísérő nélküli gyermekek Európán belüli fogadásában, védelmében és integrációjában részt vevő szereplők közötti kapcsolatok bevált gyakorlatainak azonosítása és fejlesztése), további információ a „Connect Tools” menüpont alatt a Connect weboldalán található, <http://www.connectproject.eu/tools.html>

EASO (Európai Menekültügyi Támogatási Hivatal) (2018), *EASO Practical Guide on age assessment* (Az Európai Menekültügyi Támogatási Hivatal életkor-meghatározásról szóló gyakorlati útmutatója), Második kiadás, Valletta, Európai Menekültügyi Támogatási Hivatal, <https://www.easo.europa.eu/news-events/easo-publishes-practical-guide-age-assessment>

EASO (Európai Menekültügyi Támogatási Hivatal) (2018), *EASO Training Curriculum* (Az EASO képzési terve), <https://www.easo.europa.eu/training>

EBESZ (Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet) (2004), *National Referral Mechanisms – Joining efforts to protect the rights of trafficked persons: a practical handbook* (Nemzeti áldozatkezelési mechanizmusok – az emberkereskedelem áldozatai jogainak védelmére irányuló erőfeszítések összehangolása: gyakorlati kézikönyv), EBESZ, <https://www.osce.org/odihr/13967>

EBESZ (Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet) (2013), *Policy and legislative recommendations towards the effective implementation of the non-punishment provision with regard to victims of trafficking* (Az emberkereskedelem áldozataival kapcsolatos büntetlenség elvének hatékony végrehajtására irányuló szakpolitikai és jogalkotási ajánlások), Bécs, Ausztria, EBESZ, Az emberkereskedelem elleni küzdelemért felelős különleges képviselő és koordinátor hivatala, <https://www.osce.org/secretariat/101002>

EBESZ Demokratikus Intézmények és Emberi Jogok Hivatala (ODIHR) (2014), *Guiding principles on human rights in the return of trafficked persons* (Az emberkereskedelem áldozatainak hazatérése során az emberi jogok érvényesítésére vonatkozó irányadó elvek), Varsó, Lengyelország, Demokratikus Intézmények és Emberi Jogok Hivatala, <https://www.osce.org/odihr/124268>

EIGE (A Nemek Közötti Egyenlőség Európai Intézete) (2018), *Gender-specific measures in anti-trafficking actions* (Nemspecifikus intézkedések az emberkereskedelem terén), Vilnius, a Nemek Közötti Egyenlőség Európai Intézete, <https://eige.europa.eu/publications/gender-specific-measures-anti-trafficking-actions-report>

Szülői felügyelet nélkül maradt gyermekek a sajátjuktól eltérő uniós tagállamban

Eurojust (Az Európai Unió Igazságügyi Együttműködési Egysége) (2017), *A közös nyomozócsoportokra vonatkozó gyakorlati útmutató*, az Európai Unió Tanácsának Főtitkársága, <http://www.eurojust.europa.eu/doclibrary/JITs/joint-investigation-teams/Pages/jits-framework.aspx>

Európa Tanács (CoE) (2010), *Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on child friendly justice (Az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának iránymutatása a gyermekbarát igazságszolgáltatásról)*, Strasbourg Cedex, Council of Europe Publishing, https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016804b2cf3

Európa Tanács (CoE) (2018), *Handbook for frontline professionals on how to convey child-friendly information to children in migration (Kézikönyv a frontvonalban dolgozó szakemberek számára a migráns gyermekek gyermekbarát tájékoztatásának módjáról)*, Strasbourg Cedex, Council of Europe Publishing, <https://rm.coe.int/how-to-convey-child-friendly-information-to-children-in-migration-a-ha/1680902f91>

Európai Bizottság (2012), *A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának. Az emberkereskedelem felszámolására irányuló európai uniós stratégia (2012–2016)*, COM(2012) 286 végleges, Brüsszel, 2012. június 19., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/ALL/?uri=CELEX:52012DCo286>

Európai Bizottság (2013), *Az emberkereskedelem áldozatainak uniós jogai*, Luxembourg, Kiadóhivatal, https://ec.europa.eu/anti-trafficking/eu-policy/eu-rights-victims-trafficking-now-available-all-european-languages_en

Európai Bizottság (2013), *Guidelines for the identification of victims of trafficking in human beings (Iránymutatás az emberkereskedelem áldozatai személyazonosságának megállapításáról)*, Luxembourg, Kiadóhivatal, https://ec.europa.eu/anti-trafficking/eu-policy/guidelines-identification-victims_en

Európai Bizottság (2015), *Coordination and cooperation in integrated child protection systems (Koordináció és együttműködés az integrált gyermekvédelmi rendszerekben)*, A gyermek jogairól szóló 9. európai fórumon előadott vitaanyag, 2015. április 30., https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/rights-child/child-protection-systems_en

Európai Bizottság (2015), *Study on high-risk groups for trafficking in human beings (Az emberkereskedelem szempontjából rendkívül veszélyeztetett csoportokról szóló tanulmány)*, végleges jelentés, Luxembourg, az Európai Unió Kiadóhivatala (Kiadóhivatal), https://ec.europa.eu/anti-trafficking/eu-policy/study-high-risk-groups-trafficking-human-beings_en

Európai Bizottság (2016), *A Bizottság jelentése az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak az emberkereskedelem megelőzéséről és az ellene folytatott küzdelemről, valamint az áldozatok védelméről szóló 2011/36/EU irányelvnek való megfeleléshez a 23. cikk (1) bekezdése értelmében szükséges intézkedések tagállamok általi meghozatala mértékének értékeléséről*, COM(2016) 722 final, Brüsszel, 2016. december 2., https://ec.europa.eu/home-affairs/news/commission-reports-member-states-measures-combat-trafficking-human-beings_en

Európai Bizottság (2016), *Útmutató a Brüsszel IIa. rendelet alkalmazásához*, Luxembourg, Kiadóhivatal, <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/f7d39509-3f10-4ae2-b993-53ac6b9f93ed/language-hu>

Európai Bizottság (2017), *A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak. Jelentés az emberkereskedelem felszámolására irányuló európai uniós stratégia nyomán követéséről, valamint további konkrét intézkedések meghatározása*, COM (2017) 728 final, Brüsszel, 2017. december 4., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:52017DC0728>

Európai Bizottság (2018), *A Bizottság jelentése az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak az emberkereskedelem megelőzéséről, és az ellene folytatott küzdelemről, az áldozatok védelméről szóló 2011/36/EU irányelv 20. cikkében előírtak szerinti második jelentés az emberkereskedelem elleni küzdelem terén elért eredményekről*, COM(2018) 777 final, Brüsszel, 2018. december 3., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/ALL/?uri=COM:2018:0777:FIN>

Európai Bizottság (2018), *A Europe that protects: Commission calls for continued action to eradicate trafficking in human beings (A védelmet nyújtó Európa: a Bizottság az emberkereskedelem felszámolására irányuló további lépéseket szorgalmaz)*, sajtóközlemény, Brüsszel, 2018. december 4., https://ec.europa.eu/home-affairs/news/europe-protects-commission-calls-continued-action-eradicate-trafficking-human-beings_en

Európai Bizottság (2018), *Commission Staff working document accompanying the document Report from the Commission to the European Parliament and the Council Second report on the progress made in the fight against trafficking in human beings (2018) as required under Article 20 of Directive 2011/36/EU on preventing and combating trafficking in human beings and protecting its victims (Az Európai Parlament és a Tanács számára küldött bizottsági jelentést kísérő bizottsági szolgálati munkadokumentum az emberkereskedelem megelőzéséről, és az ellene folytatott küzdelemről, az áldozatok védelméről szóló 2011/36/EU irányelv 20. cikkében előírtak szerinti második jelentés az emberkereskedelem elleni küzdelem terén elért eredményekről)*, SWD (2018) 473 final, Brüsszel, 2018. december 3., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=COM:2018:0777:FIN>

Európai Bizottság (2018), *Working together to address trafficking in human beings: key concepts in a nutshell (Együttműködés az emberkereskedelem elleni küzdelem érdekében: fő elképzelések dióhéjban)*, 2018. december 4., https://ec.europa.eu/anti-trafficking/eu-policy/working-together-to-address-trafficking-in-human-beings-concepts-in-a-nutshell_en

Europol (A Bűnüldözési Együttműködés Európai Unió Ügynöksége) (2014), *Child trafficking for exploitation in forced criminal activities and forced begging (Gyermekkereskedelem a bűncselekmények elkövetésével és koldulásra kényszerítéssel kapcsolatos kizsákmányolás céljából)*, Hága, <https://www.europol.europa.eu/publications-documents/child-trafficking-for-exploitation-in-forced-criminal-activities-and-forced-begging>

Europol (A Bűnüldözési Együttműködés Európai Unió Ügynöksége) (2018), *Criminal networks involved in the trafficking and exploitation of underage victims in the EU (A kiskorú áldozatokkal való kereskedelemben és a kizsákmányolásukban részt vevő bűnszervezetek)*, helyzetjelentés, 1001370. hiv. szám, Hága, <https://www.europol.europa.eu/publications-documents/criminal-networks-involved-in-trafficking-and-exploitation-of-underage-victims-in-eu>

Europol (A Bűnüldözési Együttműködés Európai Unió Ügynöksége) (2018), *Internet organised crime threat assessment (IOCTA)*, Hága, a Bűnüldözési Együttműködés Európai Unió Ügynöksége, <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/internet-organised-crime-threat-assessment-iocta-2018>

FRA (Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége) (2014), *Certification and accreditation procedures for professionals (Tanúsítási és akkreditációs eljárások szakemberek számára)*, <https://fra.europa.eu/en/publication/2015/mapping-child-protection-systems-eu/certification>

FRA (Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége) (2014), *Kézikönyv a menekültügyre, határookra és bevándorlásra vonatkozó európai jogról*, Luxembourg, Kiadóhivatal, <https://fra.europa.eu/en/publication/2013/handbook-european-law-relating-asylum-borders-and-immigration>

FRA (Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége) (2015), *Child-friendly justice – Perspectives and experiences of professionals on children's participation in civil and criminal judicial proceedings in 10 EU Member States (Gyermekebarát igazságszolgáltatás – Szakemberek álláspontja és tapasztalatai a gyermekek polgári peres és büntetőjogi bírósági eljárásokban való részvételéről 10 uniós tagállamban)*, Luxembourg, Kiadóhivatal, <https://fra.europa.eu/en/publication/2015/child-friendly-justice-perspectives-and-experiences-professionals-childrens> és <https://fra.europa.eu/en/publication/2017/child-friendly-justice-perspectives-and-experiences-children-and-professionals>

FRA (Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége) (2015), *Guardianship systems for children deprived of parental care in the European Union (Gyámsági rendszerek a szülői felügyelet nélkül maradt gyermekek számára az Európai Unióban)*, Luxembourg, Kiadóhivatal, <https://fra.europa.eu/en/publication/2015/guardianship-children-deprived-parental-care>

FRA (Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége) (2015), *Mapping child protection systems in the EU (Gyermekvédelmi rendszerek feltérképezése az EU-ban)*, <https://fra.europa.eu/en/publication/2015/mapping-child-protection-systems-eu>

FRA (Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége) (2017), *Child-friendly justice – Perspectives and experiences of children involved in judicial proceedings as victims, witnesses or parties in nine EU Member States (Gyermekbarát igazságszolgáltatás – Bírósági eljárásokban áldozatként, tanúként vagy félként részt vevő gyermekek álláspontja és tapasztalatai kilenc uniós tagállamban)*, Luxembourg, Kiadóhivatal, <https://fra.europa.eu/en/publication/2017/child-friendly-justice-childrens-view>

FRA (Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége) (2017), *Child-friendly justice – Checklist for professionals (Gyermekbarát igazságszolgáltatás – Ellenőrzőlista szakemberek számára)*, Luxembourg, Kiadóhivatal, <https://fra.europa.eu/en/publication/2018/child-friendly-justice-checklist-professionals>

FRA (Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége) (2018), *Európai adatvédelmi jogi kézikönyv - 2018. évi kiadás*, Luxembourg, Kiadóhivatal, <https://fra.europa.eu/en/publication/2018/handbook-european-data-protection-law>

FRA (Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége) (2018), *Preventing unlawful profiling today and in the future: a guide (A jogellenes profilalkotás megelőzése ma és a jövőben: útmutató)*, Luxembourg, Kiadóhivatal, <https://fra.europa.eu/en/publication/2018/prevent-unlawful-profiling>

Frontex (Az Európai Unió Tagállamai Külső Határain Való Operatív Együttműködési Igazgatásért Felelős Európai Ügynökség) (2015), *VEGA-kézikönyv: Gyermekek a repülőtereken – Veszélyeztetett gyermekek úton – Iránymutatások határőrök számára*, Varsó, Lengyelország, Frontex, https://frontex.europa.eu/assets/Publications/General/VEGA_children/HU.pdf

Hágai Nemzetközi Magánjogi Konferencia (HCCH) (2005), *Guide to good practice under the Hague Convention of 25 October 1980 on the Civil Aspects of International Child Abduction, Part III – Preventive measures (A gyermekek jogellenes külföldre vitelének polgári jogi vonatkozásairól szóló, 1980. október 25-i Hágai Egyezmény szerinti, bevált gyakorlatokra vonatkozó útmutató, III. rész – Megelőző intézkedések)*, Bristol, Egyesült Királyság, Jordan Publishing, <https://www.hcch.net/en/publications-and-studies/details4/?pid=3639>

Szülői felügyelet nélkül maradt gyermekek a sajátjuktól eltérő uniós tagállamban

Hágai Nemzetközi Magánjogi Konferencia (HCCH) (2014), *Practical Handbook on the Operation of the 1996 Child Protection Convention (Gyakorlati kézikönyv az 1996. évi gyermekvédelmi egyezmény működéséről)*, HCCH Publications, <https://www.hcch.net/en/publications-and-studies/details4/?pid=6096&dtid=3>

Invernizzi Antonella az ARSIS-szal együttműködésben (2011), *Vulnerability to exploitation and trafficking of Bulgarian children and adolescents in Greece: A case study of street-based survival strategies in Thessaloniki (A bolgár gyermekek és serdülők kizsákmányolásnak és emberkereskedelemnek való kitettsége Görögországban: Esettanulmány az utcai túlélési stratégiákról Thessalonikiban)*, MARIO-projekt, ARSIS Thessaloniki, <https://resourcecentre.savethechildren.net/publishers/mario-project>

IOM (Nemzetközi Migrációs Szervezet) (2017), *Enhancing the Safety and Sustainability of the Return and Reintegration of Victims of Trafficking (Az emberkereskedelem áldozatai visszatérésére és újbóli integrációjára vonatkozó biztonság és fenntarthatóság növelése)*, <https://publications.iom.int/books/enhancing-safety-and-sustainability-return-and-reintegration-victims-trafficking>

IOM (Nemzetközi Migrációs Szervezet) (2017), *IOM, EU Aid Victims of Human Trafficking through New Online Platform (IOM, EU-s segítségnyújtás az emberkereskedelem áldozatainak az új online platformon keresztül)*, sajtóközlemény, 2017. december 4., <https://www.iom.int/news/iom-eu-aid-victims-human-trafficking-through-new-online-platform>

Promise 2 (2017–2019), Az Európai Barnahus Mozgalom, További információ: <https://www.childrenatrisk.eu/promise/>

Save the Children (2016), *Young invisible enslaved: The child victims at the heart of trafficking and exploitation in Italy (Fiatal, láthatatlan rabszolgasorsra kényszerítettek: Az olaszországi emberkereskedelem és kizsákmányolás középpontjában lévő gyermek áldozatok)*, Save the Children Olaszország, <https://resourcecentre.savethechildren.net/library/young-invisible-enslaved-child-victims-heart-trafficking-and-exploitation-italy>

Terre des Hommes (2015), *Entrusted children: A study on the legal requirements and procedures concerning the exit and re-entry of Romanian minors in the context of human trafficking: the role of Public Notaries (Átruházott gyermekek: Tanulmány a romániai kiskorúak emberkereskedelem esetén történő kilépésére és újbóli belépésére vonatkozó jogi követelményekről és eljárásokról: a közjegyzők szerepe)*, <http://tdh-europe.org/library/entrusted-children/7233>

UNICEF (2006), *Reference guide on protecting the rights of child victims of trafficking in Europe* (Az európai emberkereskedelem gyermek áldozatai jogainak védelméről szóló referencia-útmutató), <https://www.refworld.org/docid/49997af7d.html>

UNICEF, az ENSZ Menekültügyi Főbiztosa (2014), *Safe and sound: what States can do to ensure respect for the best interests of unaccompanied and separated children in Europe* (Biztonságban és sértetlenül: mit tehetnek az államok a kísérő nélküli és szüleiktől elválasztott gyermekek mindenek felett álló érdekének betartása érdekében Európában), az ENSZ Menekültügyi Főbiztosa, <https://www.refworld.org/docid/5423da264.html>

3. melléklet: Kapcsolattartók listája

Szervezet/hálózat	Weboldal
Elérhetőségek nemzeti szinten	
A Brüsszel IIa. szerint létrehozott központi hatóságok	e-igazságügyi portál
A gyermekekről szóló Hágai Egyezmények szerint létrehozott központi hatóságok	Hágai elérhetőségek
Az emberkereskedelemmel foglalkozó nemzeti előadók vagy ezzel egyenértékű mechanizmusok	A nemzeti előadók elérhetősége
Az emberkereskedelem elleni civil társadalmi platform	Civil társadalmi platform
Illetékes EU-s ügynökségek	
Europol – a Bűnüldözési Együttműködés Európai Uniói Ügynöksége	Elérhetőség bűnüldöző ügynökségek számára
Eurojust – az Európai Unió Igazságügyi Együttműködési Egysége	Elérhetőség szakemberek számára
CEPOL – Az Európai Unió Bűnüldözési Képzési Ügynöksége	CEPOL

4. melléklet: A felelős szervezetek feladatainak áttekintése

Szervezet	Lehetséges intézkedések
Rendőrség	A védelemre szoruló gyermek azonosítása A személyazonosság megállapítása Kockázatértékelés elvégzése Intézkedések végrehajtása a gyermek biztonságának védelme érdekében Nyomozás és jogi eljárások indítása A gyermek továbbirányítása a védelmi szolgálatokhoz, beleértve az emberkereskedelem áldozataival foglalkozó szolgálatokat A gyermek tájékoztatása A gyermek meghallgatása és a gyermek véleményének figyelembevétele
Határőrség	A védelemre szoruló gyermek azonosítása A gyermek továbbirányítása a védelmi szolgálatokhoz, beleértve az emberkereskedelem áldozatainak szóló szolgálatokat A gyermek tájékoztatása A gyermek meghallgatása és a gyermek véleményének figyelembevétele
Gyermekvédelmi/szociális szolgálatok	A védelemre szoruló gyermek azonosítása Az egyéni ügyirat megnyitása és fenntartása Azonnali segítségnyújtás és védelem biztosítása Az emberkereskedelem gyermek áldozatának továbbirányítása a felelős szervezethez, beleértve a nemzeti áldozatkezelési mechanizmusokat az emberkereskedelem gyermek áldozatai esetén Ideiglenes gyám kinevezése A gyermek mindenk felett álló érdekének értékelése A gyermek tájékoztatása A gyermek meghallgatása és a gyermek véleményének figyelembevétele A család felkutatása és a családi helyzet értékelése A gyermek jóllétének nyomon követése a tartós megoldás végrehajtása után
Gyám	A gyermek fő kapcsolattartója A gyermek jóllétének nyomon követése A gyermek képviselése A gyermek mindenk felett álló érdekének megóvása A gyermek tájékoztatása A gyermek meghallgatása és a gyermek véleményének figyelembevétele

Szülői felügyelet nélkül maradt gyermekek a sajátjuktól eltérő uniós tagállamban

Szervezet	Lehetséges intézkedések
Igazságügyi hatóságok	Gyám kinevezése és annak biztosítása, hogy a gyermek rendelkezzen jogi képviselővel Jogi eljárások lefolytatása (polgári, közigazgatási, büntetőjogi) A joghatóság megállapítása Kapcsolattartás más uniós tagállam(ok) bíróságával A gyermek meghallgatása és a gyermek véleményének figyelembevétele
A Brüsszel IIa. rendelet szerinti központi hatóságok	A különböző uniós tagállamok közötti kommunikáció koordinációja a rendelet alkalmazási körébe tartozó egyéni ügyekkel kapcsolatban kérés esetén Fellépés kapcsolattartóként vagy a bíróságok közötti kapcsolat megkönnyítése A gyermek általános helyzetéről szóló szociális jelentésre irányuló kérelmek továbbítása a szociális vagy gyermekvédelmi szolgálatoknak Tájékoztatás biztosítása a szülőknek
Konzuli hatóságok	A szabadságától megfosztott gyermek segítése Fellépés kapcsolattartóként az uniós tagállamok között Utazás megszervezése A gyermek tájékoztatása A gyermek meghallgatása és a gyermek véleményének figyelembevétele

Kapcsolatba szeretne lépni az EU-val?

Személyesen

Az Európai Unió területén több Europe Direct információs központ is működik. Keresse meg az Önhez legközelebb eső központot: https://europa.eu/european-union/contact_hu

Telefonon vagy e-mailben

A Europe Direct központok feladata, hogy megválaszolják a polgárok Európai Unióval kapcsolatos kérdéseit. Vegye igénybe a szolgáltatást

- az ingyenesen hívható telefonszámon: 00 800 6 7 8 9 10 11 (bizonyos szolgáltatók számíthatnak fel díjat a hívásért),
- a rendes díjszabású telefonszámon: +32 22999696 vagy
- e-mailen: https://europa.eu/european-union/contact_hu

Információkat keres az EU-ról?

Online

Az EUROPA portál tájékoztatással szolgál az Európai Unióról az EU összes hivatalos nyelvén: https://europa.eu/european-union/index_hu

Unió kiadványok

A következő címen uniós kiadványok tölthetők le/rendelhetők meg díjmentesen/fizetés ellenében: <https://op.europa.eu/hu/publications>. Ha bizonyos ingyenes kiadványokból több példányra van szüksége, rendeljen a Europe Direct központtól vagy hazájának helyi információs központjától (lásd: https://europa.eu/european-union/contact_hu).

Unió jogszabályok és kapcsolódó dokumentumok

Az EUR-Lex portálról bármelyik hivatalos nyelven letölthetők az EU jogi tartalmai és az 1952-től megjelenő jogszabályai: <http://eur-lex.europa.eu>

Az EU által gondozott nyílt hozzáférésű adatok

A nyílt hozzáférésű adatok európai uniós portálja (<http://data.europa.eu/euodp/hu>) uniós adatkészletekhez biztosít hozzáférést. Az adatok kereskedelmi és nem kereskedelmi célból egyaránt díjmentesen letölthetők és felhasználhatók.

A Szülői felügyelet nélkül maradt gyermekek a sajátjuktól eltérő uniós tagállamban című kézikönyv célja, hogy megerősítse a gyermekvédelem valamennyi szereplőjének reakcióját. E lányok és fiúk védelme elengedhetetlen, és az uniós tagállamok kötelezettsége, amely a nemzetközi és európai jogi keretből származik. Az útmutató az emberkereskedelem gyermek áldozataira, valamint a veszélynek kitett gyermekekre összpontosít, és végrehajtja *Az uniós fellépés fokozása az emberkereskedelem elleni küzdelem terén* c. 2017. évi közleményt, továbbá figyelembe veszi az azonosított mintákat, beleértve a bűncselekmény nemspecifikus jellegével kapcsolatosakat.

A „10 intézkedésen” keresztül az útmutató gyakorlati javaslatokat tesz a gyermekek azonosítására, továbbírányítására és támogatására, valamint kifejti, hogyan lehet végrehajtani az olyan elveket, mint a gyermek meghallgatáshoz való joga, és hogyan lehet biztosítani a gyermek mindenek felett álló érdekét a tartós megoldás kiválasztása során. Az útmutató gyakorlati információkat nyújt az EU-n belüli nemzeti és nemzetközi együttműködésről, valamint az illetékes uniós ügynökségek által nyújtott támogatásról, beleértve a gyermekkereskedelmet elősegítő büntetlenség kultúrájának felszámolását. Ez az útmutató hasznos lehet a szakemberek, mint a bűnüldöző és igazságügyi hatóságok, szociális munkások, egészségügyi szakemberek, gyermekvédelmi tisztviselők, gyámok, bírák, ügyvédek vagy a Brüsszel IIa. rendelet szerint létrehozott központi hatóságok, valamint az eljárásokat és protokollokat kialakító hatóságok számára. Az EU-n belüli együttműködés növelése és az összes érintett szereplő alapvető jogok szerinti megközelítésének előmozdítása megerősíti valamennyi, szülői felügyelet nélkül maradt gyermek védelmét, beleértve az emberkereskedelem gyermek áldozatait, és hozzájárulhat a megelőzésre irányuló erőfeszítésekhez.